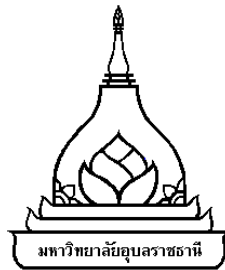

ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้าน
เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ
ศึกษาในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

ชาญณรงค์ เงยวิจิตร

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

FORM OF CORRUPTION IN PROJECT TO ENHANCE VILLAGES' POTENTIAL AND
STRENGTHEN GRASS-ROOT ECONOMY UNDER PEOPLE'S STATE APPROACH,
DON MOT DAENG DISTRICT, UBON RATCHATHANI

CHARNARONG NGOEIWICHIT

AN INDEPENDENT SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
MAJOR IN PUBLIC ADMINISTRATION
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE
UBON RATCHATHANI UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2017
COPYRIGHT OF UBON RATCHATHANI UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จได้อย่างดีเป็นเพราะอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ประเทือง ม่วงอ่อน ที่ให้คำปรึกษาแนะนำเป็นอย่างดีทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการศึกษาอิสระและความรู้ต่าง ๆ ที่มอบให้ด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

คำแนะนำที่ทำให้การศึกษาอิสระในครั้งนี้ เป็นงานที่ออกมามีคุณค่าและสมบูรณ์ที่สุดต้องขอขอบพระคุณ ดร.ศรัณย์ สุดใจ ประธานกรรมการ และ ดร.ดารุณี พุ่มแก้ว กรรมการ

การศึกษาอิสระในครั้งนี้ สมบูรณ์ได้ต้องขอขอบคุณบุคคลต่าง ๆ ที่ได้เสียสละเวลาเพื่อให้ข้อมูลอันมีค่าแก่การศึกษาอิสระในครั้งนี้ไม่ว่าจะเป็น ข้าราชการส่วนภูมิภาค นางคมคาย พงษ์ธีรมนตรี ปลัดอำเภอดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนทั่วไปในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี จนถึงกลุ่มผู้รับเหมา ผู้ประกอบการ ที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นประโยชน์จนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

ชาญณรงค์ เยวิจิตร
ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

เรื่อง	: ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ ศึกษาในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
ผู้วิจัย	: ชาญณรงค์ เยยวิจิตร
ชื่อปริญญา	: รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	: รัฐประศาสนศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ดร.ประเทือง ม่วงอ่อน
คำสำคัญ	: การทุจริต, โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ (2) สาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินการสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค (2) กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนทั่วไป และ (3) กลุ่มผู้รับเหมา ผู้ประกอบการ ผลการวิจัยค้นพบว่า

1. ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ พบ 3 ลักษณะ คือ ลักษณะการทุจริตโดยไม่ดำเนินโครงการตามกำหนดสเปค (SPEC) ของโครงการ ลักษณะการทุจริตโดยจัดซื้อและจ้างเหมาบริการในราคาที่สูงผิดปกติ เนื่องจากเป็นโครงการที่ชาวบ้านได้ประชาคมให้มีการลงมือจัดจ้างให้คนในหมู่บ้านทำกันเองปัญหาที่พบ คือ ค่าขนส่งและราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นประมาณ 10-20% มีการแทรกแซงจากผู้รับเหมาเอกชนที่มาเสนอให้ผู้ใหญ่บ้านทำโครงการที่อยากจะทำและได้ยื่นเงื่อนไขให้ตกลงจ้างผู้รับเหมารายดังกล่าวโดยจะตอบแทนเป็นเงินทอนกลับคืน และลักษณะการทุจริตโดยละเว้นหน้าที่และทุจริตต่อหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง เป็นต้น

2. สาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ มีสาเหตุที่สำคัญ คือ (1) การกำหนดสเปค (SPEC) ของโครงการ และระยะเวลาที่เร่งรีบของโครงการ และการกำหนดให้ดำเนินการพร้อม ๆ ทั้งประเทศส่งผลให้ราคาสินค้าหรือวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องมีราคาเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าช่วงเวลาปกติ (2) ปัญหาความสามารถของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ การจัดตั้งชุดคณะกรรมการต่าง ๆ พบว่า หลายแห่งไม่มีความชำนาญการเฉพาะด้านเพียงพอ อีกทั้งบางส่วนคณะกรรมการยังเป็นเครือญาติพี่น้องกัน ย่อมง่ายต่อการรู้เห็นเป็นใจให้เกิดการทุจริตในโครงการได้สูง และ (3) การละหลวม/การผ่อนปรนของฝ่ายตรวจสอบและฝ่ายที่ปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแล เนื่องจากเป็นโครงการเร่งด่วนของรัฐบาล คสช. เป็นต้น

ABSTRACT

TITLE : FORM OF CORRUPTION IN PROJECT TO ENHANCE VILLAGES' POTENTIAL AND STRENGTHEN GRASS-ROOT ECONOMY UNDER PEOPLE'S STATE APPROACH, DON MOT DAENG DISTRICT, UBON RATCHATHANI

AUTHOR : CHARNARONG NGOEIWICHIT

DEGREE : MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION

MAJOR : PUBLIC ADMINISTRATION

ADVISOR : PRATUENG MOUNG-ON, Ph.D.

KEYWORDS : CORRUPTION, STRENGTHENING PROJECT OF GRASS-ROOT ECONOMY UNDER PEOPLE'S STATE APPROACH

This study aimed to find (1) forms of corruption found in the project of enhancing villages' potential and strengthening grass-root economy under people's state approach and (2) corruption causes found in the project. This study was conducted qualitatively and interview among three sample groups, (1) provincial officers, (2) sub-district headman, village headman and its assistants, and council members of the sub-district administrative organization including general villagers, and (3) contractors with entrepreneurs, was employed for data collection. The findings were indicated as follows:

1. There were three forms of corruption found in the project. Firstly, performances of the projects were not consistent with project specifications and agreements. Secondly, procurement costs were immoderate as the villagers were hired to perform the project, by 10-20% higher than the normal price resulted from higher transportation and product costs. Also, the project was intervened by private contractors by offering an illegal payment to the village headman for getting the job. Lastly, ignorance of duties, unlawful performances, and conflict of interests were found.

2. Corruption causes found in the project of enhancing villages' potential and strengthening grass-root economy under people's state approach consisted of three aspects. Firstly, specifications of the project, short periods of project operation, and simultaneous operation nationwide contributed to higher prices of products, accessories, and services. Secondly, the committee responsible for goods receipt inspection was unskillful and some members in the committee were relatives and closely acquainted, leading to a conflict of interests and corruption. Lastly, slipshod inspection and a flexible monitoring by the inspection department were found as this project was considered as an urgent scheme of National Council for Peace and Order (NCPO).

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	6
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย	6
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย	6
1.6 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	7
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ	8
บทที่ 2 กรอบแนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดหลักธรรมาภิบาล	9
2.2 แนวคิดการคอร์รัปชั่น	12
2.3 โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทาง ประชารัฐ	19
2.4 การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
2.5 สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย	39
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 ระเบียบวิธีการวิจัย	42
3.2 พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	45
3.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	46
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	48
3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	49
3.7 วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ	51
4.2 สาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ	66
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	76
5.2 การอภิปรายผลการวิจัย	80
5.3 ข้อเสนอแนะ	82
เอกสารอ้างอิง	84
ประวัติผู้วิจัย	88

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	กิจกรรมการดำเนินการวิจัยลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ	49

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	41
3.1	แหล่งข้อมูลและการตอบวัตถุประสงค์การศึกษา	42
4.1	ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางประไพ พันธุ์ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561	65

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีแนวนโยบายสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และความแตกต่างด้านรายได้ของประชาชนด้วยการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากเพื่อกระจายงบประมาณลงไปสู่ชนบทระดับตำบล และหมู่บ้าน นับตั้งแต่โครงการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละห้าล้านบาท) โครงการเพิ่มสินเชื่อให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง วงเงิน 60,000 ล้านบาท และโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ (หมู่บ้านละสองแสน) ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง ตามมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่มุ่งหวังให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่ของตนเอง ด้วยการคิดค้นปัญหาผ่านกระบวนการประชาคมแล้วเสนอแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา รวมทั้งการบริหารจัดการโครงการโดยใช้กลไกของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

โดยโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันอังคารที่ 5 เมษายน 2559 เห็นชอบโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักดำเนินโครงการฯ โดยให้คณะกรรมการระดับอำเภอเป็นผู้พิจารณาอนุมัติโครงการซึ่งในพื้นที่ นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ให้การสนับสนุนคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ดำเนินโครงการฯ ภายใต้กรอบแนวคิด เป็นโครงการที่ “เสนอโดยประชาชน ทำโดยประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกหมู่บ้านทั่วไทย”

แนวทางการดำเนินโครงการ มุ่งเน้นโครงการที่เป็นสาธารณประโยชน์ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภูมิภาคทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการสร้างการรับรู้ให้แก่คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยส่งเสริมการขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม กระจายรายได้ ช่วยให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นในช่วงฤดูแล้ง ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก ก่อให้เกิดความรักความสามัคคี และความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนมีจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติร่วมกัน โดยกำหนดเป้าหมายดำเนินการในพื้นที่ 74,588 หมู่บ้าน ทั่วประเทศ จัดสรรงบประมาณหมู่บ้านละไม่เกิน 2 แสนบาท ภายในวงเงินไม่เกิน 15,000 ล้านบาท กำหนดระยะเวลาดำเนินการภายใน 90 วัน โดยมอบหมายคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองรับผิดชอบเป็นหน่วยงานหลักในการสั่งการ กำกับดูแล ติดตามความก้าวหน้า และรายงานผลการดำเนินงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเป็นประจำทุกเดือน

วันที่ 25 ตุลาคม 2559 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐประจำปีงบประมาณ 2560 ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ และให้กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับความเห็นของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีไปพิจารณาดำเนินการต่อไป โดยสาระสำคัญของเรื่อง ตามมติคณะรัฐมนตรีนี้ สรุปได้กว่า กระทรวงการคลังรายงาน ว่า โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐประจำปีงบประมาณ 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ภูมิภาคผ่านโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน หรือ การดำเนินกิจการสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายมีจำนวน 74,655 หมู่บ้าน ระยะเวลาดำเนินโครงการประมาณ 3 เดือน โดยให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการ ดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์ และขั้นตอนการดำเนินโครงการ

ทั้งนี้มติการประชุมคณะรัฐมนตรีกระทรวงการคลังจะต้องใช้เม็ดเงินในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ฐานรากผ่านหมู่บ้าน จำนวน 74,655 แห่งทั่วประเทศ โดยจะจ่ายเงินให้หมู่บ้านละ 250,000 บาท หรือคิดเป็นวงเงินงบประมาณที่ต้องใช้รวม 18,663 กว่าล้านบาท เพื่อให้แต่ละหมู่บ้านนำเงินดังกล่าว ไปลงทุนในโครงการขนาดเล็ก ตามแนวทางประชารัฐ ในปีงบประมาณ 2560 ซึ่งโครงการนี้เป็น โครงการที่รัฐบาลเห็นว่า ควรดำเนินการต่อเนื่อง จากปีงบประมาณ 2559 เพราะทำให้เกิด เงินหมุนเวียนและยังสร้างความเข้มแข็งให้แก่ทุกภูมิภาคของประเทศ โดยในปีงบประมาณ 2559 รัฐบาลได้จัดสรรเงินงบประมาณให้หมู่บ้านทั่วประเทศหมู่บ้านละไม่เกิน 200,000 บาท รวมเป็นเงิน 14,931 ล้านบาท

สำหรับการดำเนินโครงการหมู่บ้านละ 2.5 แสนบาท ในปีงบประมาณ 2560 นี้ ทุกโครงการ ยังต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการหมู่บ้านและแนวทางการดำเนินโครงการเหมือนกับ โครงการหมู่บ้านละ 2 แสนบาท เมื่อปีงบประมาณ 2559 ที่ผ่านมา โดยโครงการหมู่บ้านละ 2.5 แสนบาท ทางกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักการเบื้องต้น ไว้ว่า เมื่อหมู่บ้านได้รับแจ้งจาก อำเภอแล้วให้จัดประชุมประชาคมหมู่บ้านโดยใช้หลักเกณฑ์การประชุมประชาคมเช่นเดียวกับโครงการ คปช. หรือโครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท เมื่อปี 2559 เพื่อพิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการฯ ในการดำเนินการจำนวน 3 คณะ คณะละ 3 คนไม่ซ้ำกัน คือ คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำ บัญชี คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง และคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และพิจารณาคัดเลือกโครงการ หมู่บ้านละ 1 โครงการ โดยมีหลักเกณฑ์การเสนอโครงการ ดังนี้ ต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 ธันวาคม 2559 เป็นโครงการลักษณะเช่นเดียวกับโครงการ คปช. หรือ โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท ปี 2559 เน้นหมู่บ้านดำเนินการเอง เป็นโครงการที่ใช้แรงงานคน ไทยในพื้นที่หมู่บ้าน หากไม่เพียงพอให้ใช้แรงงานในตำบลหรือในอำเภอ แต่ต้องอยู่ภายในจังหวัด เดียวกันกับหมู่บ้าน

นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้หมู่บ้านสามารถรวมงบประมาณเพื่อจัดทำโครงการที่ใช้ประโยชน์ ร่วมกันระหว่างหมู่บ้านภายในตำบลเดียวกันได้ ให้รวมได้ตั้งแต่ 2 หมู่บ้านขึ้นไป โดยหมู่บ้านที่จะรวม จะต้องจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อขอความเห็นชอบรวมงบประมาณก่อน จึงจัดให้มีการประชุม ประชาคมร่วมกันระหว่างหมู่บ้านที่ขอรวมงบประมาณ เพื่อขอความเห็นชอบโครงการและแต่งตั้ง คณะกรรมการทั้ง 3 คณะร่วมกัน ทั้งนี้การควรวรรณไม่สามารถรวมระหว่างตำบลได้

โครงการหมู่บ้านละ 250,000 บาท ครั้งนี้สามารถจัดทำโครงการฝึกอาชีพฯ ได้ โดยโครงการนั้นสามารถจัดซื้อวัสดุฝึกประกอบการฝึกอบรมได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของงบประมาณตามโครงการที่หมู่บ้านจะดำเนินการ หรือจะเป็นโครงการกำจัดผักตบชวา วัชพืช และขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ โดยห้ามดำเนินการแบบจ้างเหมา และให้ใช้แรงงานในหมู่บ้านเป็นหลัก นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้แต่ละหมู่บ้านจัดทำโครงการในลักษณะศึกษาดูงาน แต่ต้องเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหรือศูนย์การพัฒนาฯ โดยให้มีส่วนราชการเป็นผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ทั้งนี้ในกรณีที่มีการจ้างเหมา ให้ทำก่อนนี้ผูกพันและลงนามในสัญญาให้แล้วเสร็จก่อนวันที่ 30 ธันวาคม 2559

สำหรับข้อห้ามการดำเนินโครงการหมู่บ้านละ 250,000 บาท กรมการปกครองกำหนดห้ามไม่ให้ดำเนินโครงการในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามก่อสร้างปรับปรุง ซ่อมแซม วัด สถานศึกษา สถานที่ของทางราชการ ยกเว้นจะได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจให้ใช้สถานที่นั้น ๆ ก่อน รวมทั้งห้ามมิให้ดำเนินโครงการในที่สาธารณประโยชน์ยกเว้นการซ่อมแซมสิ่งที่มีอยู่แล้วบนที่สาธารณประโยชน์นั้น นอกจากนี้ยังห้ามการจัดซื้อครุภัณฑ์ เว้นแต่เป็นการจัดซื้อครุภัณฑ์จำเป็นเพื่อประกอบโครงการหรือครุภัณฑ์ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของประชาชนในหมู่บ้าน แต่จะต้องมีแผนการบำรุงรักษา แผนการใช้งาน และมีคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือ กม. หรือมีคณะกรรมการของหมู่บ้านเข้ามารับผิดชอบที่ชัดเจนในการใช้งาน บำรุงรักษา ครุภัณฑ์ ตามโครงการ นอกจากนี้ยังห้ามจัดซื้อยานพาหนะ เครื่องจักรกลการเกษตร อุปกรณ์สื่อสาร กล้องวงจรปิด แผงโซลาร์เซลล์ ของที่ผ่านการใช้งานแล้ว หรือเครื่องออกกำลังกายที่ใช้พลังงานไฟฟ้า (เชียงใหม่วิสต์, 2559: เว็บไซต์)

โดย นายกฤษฎา บุญราช ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานการประชุมชี้แจงโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐประจำปี 2560 (โครงการหมู่บ้านละ 2.5 แสนบาท) โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมในส่วนกลาง ประกอบด้วย ผู้แทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงกลาโหม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ กรมบัญชีกลาง และถ่ายทอดสดผ่านระบบวีดิทัศน์ทางไกล (Video conference) ไปยังทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในส่วนภูมิภาคเข้าร่วมรับฟังการประชุมฯ

โดยในวาระแรก ปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้กล่าวถึงที่มาของการดำเนินโครงการฯ ซึ่งเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2559 ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ โดยได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินโครงการผ่านคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภูมิภาคทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสาธารณสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นไปความต้องการของประชาชนในพื้นที่ตามแนวทางประชารัฐ มีเป้าหมายดำเนินการในหมู่บ้านทั้งหมด 74,655 หมู่บ้านทั่วประเทศ โดยสนับสนุนงบประมาณให้หมู่บ้านละ 2.5 แสนบาท เป็นงบประมาณรวมทั้งสิ้น 18,760 ล้านบาท กรอระยะเวลาดำเนินการภายใน 90 วัน ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2559 - 31 มกราคม 2560

สำหรับขั้นตอนการเสนอโครงการนั้นจะเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับ โครงการหมู่บ้านละ 2 แสน โดยส่วนที่สำคัญ คือ จะต้องให้ “คณะกรรมการหมู่บ้าน” ประชุมประชาคมเพื่อคัดเลือกและ

จัดทำรายละเอียดโครงการ รายงานให้อำเภอบรบเพื่อให้อำเภอ “คณะกรรมการบริหารและพัฒนาอำเภอบรบแบบบูรณาการ” ร่วมกับหน่วยงานทหารในพื้นที่ พิจารณานุมัติ และส่งผลพิจารณาให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบ และส่งให้สำนักจัดท่างบประมาณเขตพื้นที่พิจารณาเห็นชอบและแจ้งผลให้อำเภอบรบต่อไป

โดยโครงการที่สามารถดำเนินการได้แบ่งเป็น 3 ด้านคือ 1) ด้านเศรษฐกิจ เช่น ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการส่งเสริมอาชีพ และคุณภาพชีวิตเพื่อให้อำเภอบรบมีงานทำ 2) ด้านสังคม เช่น โครงการด้านสาธารณสุข การศึกษา ประเพณีวัฒนธรรม รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ 3) ด้านสาธารณูปโภคอื่น เช่น โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเน้นใน 3 ลักษณะ คือ ซ่อม - เสริม - สร้าง โดยให้อำเภอบรบพิจารณาหารือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่ เพื่อหาแนวทางบริหารจัดการน้ำในหมู่บ้าน เช่น การขุดสระน้ำ ทำฝายเก็บกักน้ำ ถังเก็บน้ำ ซ่อมแซมฝายเก็บน้ำ และขุดเจาะบ่อบาดาล ขยายประปาหมู่บ้าน เป็นต้น โดยทุกโครงการหรือกิจกรรมจะต้องดำเนินการในพื้นที่หมู่บ้านที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจะต้องมีความพร้อม และได้รับการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ก่อนเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนเท่านั้น และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจในระดับพื้นที่ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี, 2560: เว็บไซต์)

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ได้มีการดำเนินชี้แจงโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ได้ปรากฏข่าวการทุจริตคอร์รัปชันในการดำเนินโครงการมาโดยตลอด อาทิ กรณีเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2560 ชาวบ้านโนนนาค หมู่ที่ 14 ตำบลบัวบาน อำเภอบรบ จังหวัดกาฬสินธุ์ กว่า 10 คน นำโดยนางวิจิตร อุดมณีวิ รวมตัวกันเรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ตรวจสอบโครงการซ่อมแซมถนนลูกรังภายในหมู่บ้านโนนนาค ซึ่งใช้งบประชาารัฐ หรือโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ จำนวนเงิน 250,000 บาท และดำเนินการโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน

โดยชาวบ้านระบุว่าผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้รับเหมาทำเอง และงบประมาณ 250,000 บาท นั้นตามที่ช่างประมาณการราคาไว้ความยาวของถนนไม่น้อยกว่า 3,824 เมตร กว้าง 6 เมตร หน้า 0.10 เมตร แต่มีการทำจริงเพียง 1,000 เมตรเท่านั้น จึงทำให้ถนนความยาว 2,824 เมตร หรือ กว่า 3 กิโลเมตรกลายเป็นถนนฝั จึงเรียกร้องให้ทางจังหวัด ศูนย์ดำรงธรรม สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ปปท.) คณะกรรมการธรรมาภิบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ตรวจสอบ

นางวิจิตร อุดมณีวิ ชาวบ้านโนนนาค กล่าวว่า เมื่อปี 2558 บ้านโนนนาคได้รับการสนับสนุนงบประมาณในโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ หรือที่ชาวบ้านเรียกติดปากว่างบประชาารัฐ จำนวนเงิน 250,000 บาท ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านมีความเห็นที่จะดำเนินการซ่อมแซมถนนลูกรังในหมู่บ้าน จากนั้นดำเนินการทันที โดยการนำเอาหินลูกรังมาเทลงตามถนนสายต่าง ๆ ในหมู่บ้านแล้วปรับเกรดจำนวน 5 สาย ความยาวสายละประมาณ 200 เมตร รวมแล้วประมาณ 1,000 เมตร

นางวิจิตร อุดมณีวิ กล่าวต่อว่า ระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการเสร็จชาวบ้านเห็นความผิดปกติหลายอย่าง ซึ่งส่อไปในทางทุจริต เนื่องจากการนำหินลูกรังมาเท่นั้น ผู้รับเหมามักจะทำกลางคืน และหินลูกรังส่วนใหญ่ที่นำมาเท ก็มีแต่ดินทราย ไม่ใช่หินลูกรัง อย่างไรก็ตามจากการตรวจสอบพบว่าผู้รับเหมางานครั้งนี้กลับเป็นผู้นำในชุมชน อีกทั้งเท่าที่ตรวจสอบงบประมาณพระราชัฐจำนวน 250,000 บาท ตามที่ช่างประมาณการราคาไว้จะได้ความยาวของถนนไม่น้อยกว่า 3,824 เมตร หรือประมาณเกือบ 4 กิโลเมตร กว้าง 6 เมตร หนา 0.10 เมตร แต่ความจริงถนนลูกรังในหมู่บ้านมีเพียง 5 สาย แต่ละสายมีความยาวประมาณ 200 เมตรเท่านั้น รวมแล้วประมาณ 1,000 เมตร ซึ่งการที่เบิกเงินการทำถนนไป 3,824 เมตร เท่ากับว่าถนนในหมู่บ้านโนนนาคเป็นถนนฝึจำนวน 2,824 เมตร ซึ่งเรื่องดังกล่าวชาวบ้านได้เข้าไปร้องเรียนขอความเป็นธรรมกลับอำเภอยางตลาดแล้วและเข้าไปสอบถามความคืบหน้าหลายครั้ง แต่กลับได้รับคำตอบจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีตำแหน่งเป็นถึงปลัดว่า “หินลูกรังตรวจสอบไม่ได้ เพราะฝนตกได้ชะเอาหินลูกรังหายไปหมดแล้ว ส่วนระยะความยาวก็ตรวจสอบไม่ได้ เนื่องจากไม่ใช่ช่าง ต้องใช้เวลาประมาณ 2 ปี ถึงจะมีข้อสรุปให้” ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงความไม่เป็นธรรมกับประชาชน ดังนั้นชาวบ้านจึงขอเรียกร้องให้ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และทนายจังหวัด ตลอดจนหน่วยงานด้านการตรวจสอบ ทั้ง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ปปท.) และคณะกรรมการธรรมาภิบาลลงพื้นที่ตรวจสอบ เพื่อไม่ให้งบประมาณ ซึ่งเป็นเงินภาษีของพี่น้องประชาชนเสียเปล่า (สำนักข่าวทีนิวส์, 2560: เว็บไซต์)

หรือ กรณีเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2560 นายอดุร สารีเพ็ง อายุ 59 ปี ชาว หมู่ที่ 14 บ้านลือ ตำบลลือ อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นแกนนำชาวบ้านกล่าวเปิดใจว่า ตนเป็นราษฎรชุมชนตนทนต่อการกระทำของ ผู้ใหญ่บ้านชื่อนายสมชัย แสนสิง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 บ้านลือ ตำบลลือ อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ไม่ได้เพราะการทำหน้าที่ โดยไม่บำบัดทุกข์ บำรุงสุข แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและมีการทำงาน โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ รอบที่ 1 โครงการสร้างระบบประปาหมู่บ้าน ก่อสร้างแล้วใช้ไม่ได้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ใช้จ่ายงบประมาณ ในการก่อสร้าง 250,000 บาท และยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ รอบที่ 2 ยิ่งเห็นมีการทุจริต ที่ชัดเจน เป็นประจักษ์คือเบียดบังเอาประโยชน์ใส่ตนโดย เอาฟารองท่อ บ่อซีเมนต์ สำหรับปลูกต้นมะนาว ตามโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ รอบที่ 2 มากกว่าร้อยแผ่น

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่ออธิบายลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ และสาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ โดยเลือกศึกษาจากกรณีการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐในเขตพื้นที่อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

โดยเหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยเลือกศึกษากรณีการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐในเขตพื้นที่อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานีนั้น

เนื่องจากว่าผลการดำเนินการพบลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ โดยมีข้อร้องเรียนทั้งที่ปรากฏเป็นหลักฐาน และไม่เป็นปรากฏเป็นหลักฐานหรือไม่กล้าให้ข้อมูล อาทิ กรณีหนังสือ บันทึก ป.ค.14 ที่ว่าการอำเภอ ดอนมดแดง ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2560 เรื่อง ให้ถ้อยคำกรณีมีการร้องเรียน นางนวลจันทร์ ผลาพร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง เกี่ยวกับโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท) โดยนายวินัย บัณฑาทิ เลขที่บัตรประชาชน 3 3415 010950 81 3 เกิดปี 2503 อายุ 57 เกิดที่จังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย ที่อยู่ เลขที่ 112 หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี อาชีพทำการเกษตร ได้ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามรายชื่อคณะกรรมการท้ายบันทึกนี้ ได้ร้องเรียน นางนวลจันทร์ ผลาพร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง เกี่ยวกับโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท) จึงเป็นที่มาในการศึกษาวิจัยดังกล่าว

1.2 คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีคำถามการวิจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1.2.1 การทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ มีลักษณะที่สำคัญอย่างไร

1.2.2 ในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ มีสาเหตุที่สำคัญอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1.3.1 ศึกษาลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ

1.3.2 ศึกษาสาเหตุในการทุจริตในการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ

1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการศึกษาลักษณะและสาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ ศึกษาในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี มีกรอบแนวคิดและทฤษฎีของการวิจัยในครั้งนี้คือ แนวคิดทฤษฎีการคอร์รัปชัน และแนวคิดหลักธรรมาภิบาล

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

โดยอาศัยแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

การวิจัย เรื่อง ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ศึกษาในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากคดีการทุจริตและเอกสารที่เกี่ยวข้อง(document research) ดังนี้

1.5.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) การสัมภาษณ์นี้จะหาผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (key informants) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน แกนนำประชาชนที่เกี่ยวข้อง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ผู้รับเหมา เป็นต้น เพื่อศึกษาลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และสาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interviews) เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ลักษณะปลายเปิด (open-ended questions) จำนวนทั้งสิ้น 19 คน

1.5.2 ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง(document research) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.5.2.1 ข้อมูลระดับปฐมภูมิ (primary sources) ได้แก่ เอกสาร บันทึกและรายงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ในจังหวัดอุบลราชธานี

1.5.2.2 ข้อมูลระดับทุติยภูมิ (secondary sources) ได้แก่ ข้อมูลข่าวสาร บทวิเคราะห์ เอกสารงานประชุมสัมมนาทางวิชาการ และเอกสารงานศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.6 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การวิจัยจำกัดขอบเขตไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1.6.1 ด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตไว้เฉพาะเรื่อง ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และสาเหตุในการทุจริตในการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

1.6.2 ด้านพื้นที่ ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี เลือกลงพื้นที่สำรวจข้อมูลทั้งหมด 3 ตำบล มีจำนวนหมู่บ้านที่เลือกลงพื้นที่สัมภาษณ์ทั้งหมด 16 หมู่บ้าน

1.6.3 ด้านเวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัย จำกัดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผล และการเขียนรายงานผลการศึกษา ทั้งหมด 8 เดือน คือ มิถุนายน 2560 - มกราคม 2561

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทราบลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

1.7.2 ทราบสาเหตุในการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

1.7.3 ทราบตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

1.7.4 ผลการวิจัยนำไปสู่การพัฒนาการออกแบบโครงสร้างและวิธีการในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ มีศัพท์สำคัญที่ต้องนิยามเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ดังนี้

1.8.1 **คณะกรรมการระดับอำเภอ** หมายถึง คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) และหน่วยทหารในพื้นที่

1.8.2 **คณะกรรมการหมู่บ้าน** หมายถึง คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และ คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.)

1.8.3 **หมู่บ้าน** หมายถึง หมู่บ้านตาม พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 ที่มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ก่อนวันที่ 5 เมษายน 2559 จำนวน 74,588 หมู่บ้าน

1.8.4 **ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ** หมายถึง การใช้อำนาจในฐานะที่เป็นคณะกรรมการการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ในทางมิชอบ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว หรือพรรคพวกเครือข่าย หรือประโยชน์อื่นใดอันมิควรได้ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์ของผู้อื่น

บทที่ 2

กรอบแนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะนำเสนอกรอบแนวคิดของการวิจัย ผลการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการวิจัยเรื่อง “ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ ศึกษาในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” อาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญ 2 แนวคิด คือ

2.1 แนวคิดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) นำมาอธิบายแนวทางที่หน่วยงานของภาครัฐพยายามผลักดันให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี (Good Governance) ในกิจการบ้านเมืองอันได้แก่ การปกครองที่ใช้หลักนิติธรรม คุณธรรม โปร่งใส การมีส่วนร่วมความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า ซึ่งแน่นอนว่าการบริหารจัดการภาครัฐที่ดีจะไม่มีทางประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ หากระบบราชการยังมีกระบวนการที่ วัฒนธรรมและค่านิยมแบบเดิม

2.2 แนวคิดการคอร์รัปชัน โดยเฉพาะฐานแนวคิดการคอร์รัปชันของนักวิชาการในประเทศไทย มีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบแนวทางการศึกษา มุมมองการวิเคราะห์สาเหตุและเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการคอร์รัปชันในระบบราชการไทย เพื่อนำไปสู่การถกเถียง สร้างความเข้าใจกับผลการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปสู่การเสนอมาตรการในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ

โดยลำดับการนำเสนอประกอบด้วย แนวคิดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) แนวคิดการคอร์รัปชัน ความเป็นมาและขั้นตอนการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

2.1 แนวคิดหลักธรรมาภิบาล

ความเป็นมาในการนำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มาพัฒนาระบบการบริหารในประเทศไทย เกิดจากวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยที่มีส่วนผลักดันให้เกิดกระแสความสนใจในการปฏิรูปต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูประบบราชการ การปรับบทบาทภาครัฐ และที่สำคัญเกิดกระแสการตื่นตัวในการสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) และการรณรงค์ต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชันในสังคมไทย อันเป็นผลมาจากการจัดการที่ผิดพลาด การขาดกรอบด้านศีลธรรม (Moral Framework) และจรรยาบรรณวิชาชีพ ขณะเดียวกันโลกาภิวัตน์ได้สร้างกระแสตื่นตัวในระดับสากล แนวคิดเรื่องเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) ส่งผลให้มีการเปิดเสรีและการขยายตัวของธุรกิจข้ามชาติ และทำให้รัฐบาลต้องปรับโครงสร้าง บทบาทภารกิจ ปรับแก้กฎเกณฑ์เพื่อรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยมาทำหน้าที่จัดการด้านสาธารณะ ปรับบทบาทของรัฐจากการปกครองประชาชนมาเป็นการประสานประโยชน์ให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองทำให้เกิด

การพัฒนาการเมืองและการวางรากฐานธรรมาภิบาลที่ปรากฏอยู่ในกรอบกติกาใหม่ ๆ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปีพุทธศักราช 2540 (ไพโรจน์ ภัทรนรากุล, 2546: 43-44)

ธรรมาภิบาลมีที่มา 3 ประการได้แก่ ประการแรก เจตนารมณ์ของนักคิดที่ปรารถนาเห็นมนุษย์มีระบบการปกครองที่ดีและเป็นธรรม จึงพยายามคิดรูปแบบการปกครองรูปแบบใหม่ขึ้น ประการที่สอง การเสนอของธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนระหว่างประเทศ (IMF) ซึ่งเป็นองค์การที่ให้ความสำคัญต่อธรรมาภิบาลเพราะจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปจัดการหนี้สินในประเทศกำลังพัฒนา พบว่าความสามารถในการใช้หนี้สินขึ้นอยู่กับจริยธรรม ความโปร่งใสของผู้นำและเพื่อสร้างหลักประกันในการลดหนี้สูญและลดผลกระทบต่อประชาชน ดังนั้น มาตรการที่จะใช้ควบคุมลูกหนี้ได้ จึงต้องสนับสนุนให้รัฐบาลประเทศลูกหนี้มีธรรมาภิบาล ประการที่สาม ปัญญาชน นักคิด นักการเมือง หรือเทคโนโลยีที่ได้รับการศึกษาจากตะวันตกนำเอาความรู้เรื่องธรรมาภิบาลไปใช้เผยแพร่มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยโดยมีเจตนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่การปกครองที่ดี เช่น แนวคิด “ธรรมรัฐ” เสนอโดย อธิราช บุนนาค โดยเน้นฉันทนิมิตประชาสังคม และความหลากหลายในการสร้างธรรมรัฐในระดับสาขาอาชีพ ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน หรือ “ธรรมราษฎร์” เสนอโดย อมรา พงศาพิชญ์ ที่เสนอที่คณะว่า Good Governance ควรพัฒนาไปถึง “มนุษยธรรม” มีหลักปกครองที่มีเป้าหมายเพื่อความเป็นธรรมของราษฎร (ไพโรจน์ ภัทรนรากุล, 2546: 43-45)

นิยามความหมายที่สะท้อนถึงสาระสำคัญของธรรมาภิบาล (Good Governance) ในบริบทสังคม การเมืองและการบริหารของไทยอาจสรุปประเด็นหลักได้ดังนี้ (ไพโรจน์ ภัทรนรากุล, 2546: 45-46)

(1) การบริหารบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรม เคารพสิทธิของพลเมืองอย่างเสมอกัน มีระบบตัวแทนของประชาชนที่สะท้อนความคิดเห็นของผู้คนได้อย่างเที่ยงตรง มีรัฐบาลที่ใช้อำนาจอย่างที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

(2) ภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมที่มีความถูกต้องเป็นธรรม โดยรัฐและธุรกิจมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ และภาคสังคมเข้มแข็ง ประเทศมีกำลังขับเคลื่อนที่ต้องเป็นธรรม โดยการถักทอทางสังคมสร้างพลังทางสังคมเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาของประเทศชาติ (ประเวศ วสี, 2541: 4)

(3) ผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรม ซึ่งบุคคลทั้งในสถาบันภาครัฐและเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลจะสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชน

(4) กระบวนการสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนโดยทั่วไปในการที่จะทำให้การบริหารงานราชการแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการมีส่วนร่วม คุณธรรม ความโปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรมมากขึ้น (อธิราช บุนนาค, 2541: 17)

องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ที่หน่วยงานราชการต่าง ๆ นำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย (ไพโรจน์ ภัทรนรากุล, 2546: 46-47)

(1) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง การตรากฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

(2) หลักคุณธรรม (Integrity) โดยการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์และจริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพซื่อสัตย์สุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

(3) หลักความโปร่งใส (Transparency) ได้แก่ ความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงการทำงานของคนในองค์กรทุกองค์การให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องได้ชัดเจน

(4) หลักการมีส่วนร่วม (Public Participation) ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ อาทิ การแจ้งความคิดเห็นการได้สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ และการแสดงมติ เป็นต้น

(5) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

(6) หลักความคุ้มค่า (Value of Money) ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก

สอดคล้องกับข้อสรุปของ ทศพล ศิริสัมพันธ์ (2549) เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ที่ได้สรุป กระบวนทัศน์ (paradigm) วัฒนธรรม และค่านิยมใหม่ของข้าราชการว่า เป้าหมายสำคัญในการปฏิรูประบบราชการ ก็คือการก่อให้เกิด การบริหารจัดการภาครัฐที่ดี (Good Governance) ในกิจการบ้านเมืองอันได้แก่ การปกครองที่ใช้หลักนิติธรรม คุณธรรม โปร่งใส การมีส่วนร่วมความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า ซึ่งแน่นอนว่าการบริหารจัดการภาครัฐที่ดีจะไม่มีทางประสบผลสำเร็จได้ หากระบบราชการยังมีกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยมแบบเดิม

โลกยุคใหม่จึงต้องพัฒนาข้าราชการไทยไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เหมาะสมกับระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี คือ ข้าราชการต้องเป็นผู้ที่ทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี ชยัน ตั้งใจทำงานมีศีลธรรม คุณธรรม ปรับตัวได้ทันโลก รับผิดชอบต่อผลงาน มีใจและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย และทำงานมุ่งเน้นผลงาน เพื่อให้ระบบราชการไทยมีความเป็นเลิศ สามารถรองรับการพัฒนาประเทศได้ในยุคโลกาภิวัตน์ โดยระบบราชการไทยได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การส่งเสริมการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมของระบบราชการ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเพื่อใช้เป็นกรอบในการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการ มีดังต่อไปนี้ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549: 316-319)

(1) ทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี (integrity) หมายความว่า การปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา แยกเรื่องส่วนตัวออกจากหน้าที่การงาน ไม่มีความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม มีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง มีจิตสำนึกต่อ การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการและประชาชน และพร้อมจะรับผิดชอบเมื่อทำงานผิดพลาดและยินดีแก้ไข

(2) ขยันตั้งใจทำงาน (activeness) หมายความว่า การปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ ไม่เกียจคร้าน ทำงานในเชิงรุก

(3) มีศีลธรรม คุณธรรม (morality) หมายความว่า การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง ไม่ทำผิดกฎระเบียบกฎหมาย ไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม เสียสละ ยึดหลักวิชาการ และจรรยาวิชาชีพ ไม่โอนอ่อนต่ออิทธิพลใด ๆ มีความอดทน หรือยับยั้งชั่งใจต่อผลประโยชน์ที่มีผู้เสนอให้

(4) รู้ทันโลกปรับตัวทันโลกทันสังคม (relevance) หมายถึง การเรียนรู้และปรับตัวทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมโลกและสังคมอยู่ตลอดเวลา สามารถนำความรู้และวิทยาการสมัยใหม่มาปรับใช้ในการทำงานให้เป็นเลิศ ทันโลก

(5) มุ่งเน้นประสิทธิภาพ (efficiency) หมายถึง การทำงานที่รวดเร็ว ต้นทุนต่ำ ได้ผลคุ้มค่า ไม่ใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างฟุ่มเฟือย ได้ประโยชน์ตอบแทนคุ้มค่า

(6) รับผิดชอบผลงานต่อสังคม (accountability) หมายถึง การปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส มีวิธีการให้ประชาชนตรวจสอบได้ มีขั้นตอนการปฏิบัติงาน แผนการทำงาน และการมอบหมายงานที่ชัดเจน สามารถจัดลำดับ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และระยะเวลาให้ผู้ติดต่อได้ทราบเปิดเผยหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติงานหรือข้อมูลการปฏิบัติงานให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบตามควรแก่กรณี โดยถือว่าการเปิดเผยเป็นหลักเกณฑ์ การปกปิดเป็นข้อยกเว้น ความรับผิดชอบต่อผลงานและต่อสาธารณะ มีความรับผิดชอบทำงานให้สำเร็จ พร้อมรับการตรวจสอบของสาธารณะ ไม่ใช่รับผิดชอบต่อผู้บังคับบัญชาเท่านั้น

(7) มีใจและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย มีส่วนร่วม โปร่งใส (democracy) หมายถึง การยึดถือหลักการนับถือสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล โดยคำนึงถึงเสรีภาพ เสมอภาค และหลักนิติธรรม สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการให้การทำงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะที่ยึดเอาคนเป็นศูนย์กลาง (People Centered Approach)

(8) มุ่งเน้นผลงาน (yield) หมายความว่า การทำงานที่เน้นผลตอบแทน หรือ ผลลัพธ์สุดท้ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน สามารถวัดหรือประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.2 แนวคิดการคอร์รัปชัน

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอปัจจัยและเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการคอร์รัปชันของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ ซึ่งแต่ละท่านจะอธิบายปัจจัยและเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการคอร์รัปชันที่แตกต่างกันไปตามฐานคติ ความคิด ความเชื่อ และแนวทางการศึกษาที่แตกต่างกันไป ฐานคติความเชื่อของสาเหตุการคอร์รัปชันที่ผิดพลาดหรือมีอคติ ย่อมนำไปสู่การเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ไร้ประสิทธิภาพและไม่ครอบคลุมสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง

นักวิชาการต่าง ๆ ได้อธิบายปัจจัยและเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการคอร์รัปชันหลายสาเหตุ โดยอธิบายว่า แต่ละสภาพสังคมมีปัจจัยและเงื่อนไขที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสภาพโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในสังคมนั้น ๆ

จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบปัจจัยสำคัญพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการคอร์รัปชันในประเทศต่าง ๆ ดังนี้

เวอร์เนอร์ (Werner: 1983; อ้างอิงจาก ประเทือง ม่วงอ่อน, 2557) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญ 9 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อการเกิดการคอร์รัปชัน ได้แก่ 1) ระบบอุปถัมภ์ 2) ความไม่เท่าเทียมกันทางฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง 3) สังคมบริโภคนิยม ที่มีช่องว่างระหว่างความต้องการกับความสามารถในการตอบสนองในสินค้าและบริการ 4) การมีอำนาจในการควบคุมและแทรกแซงที่มากหรือน้อยเกินไปของรัฐ 5) การมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่มากหรือน้อยเกินไป 6) การขยายขอบเขตของบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลและการขยายขอบเขตของโครงการสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น 7) ภาวะการขาดแคลนทางเศรษฐกิจและเงินเฟ้อ 8) นักการเมืองไม่ซื่อสัตย์สุจริต 9) การมีระบบการสืบสวนและการควบคุมคอร์รัปชันที่ไม่เข้มแข็ง การไม่ให้ความสนใจปัญหาคอร์รัปชันของผู้นำ และการมีความรู้ความเข้าใจที่จำกัดเกี่ยวกับการคอร์รัปชันของสาธารณชน

กูดี และสตาซาเวจ (A.W. Goudie and D. Stasavage, 1998; อ้างอิงจาก ประเทือง ม่วงอ่อน, 2557) เสนอปัจจัย 4 ประการที่อาจนำไปสู่การคอร์รัปชันได้ คือ

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับนักการเมือง ทั้งสองสรุปว่า ความสามารถในการเข้าควบคุมการดำเนินกิจกรรมของข้าราชการโดยฝ่ายการเมืองเป็นโอกาสสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายการเมืองสามารถเข้าแทรกแซงการใช้วิจรรย์ญาณของข้าราชการได้ เพราะเหตุว่าหากนักการเมืองไม่สามารถควบคุมข้าราชการให้อยู่ในกรอบที่ตนเองต้องการ พวกเขาก็เสี่ยงต่อการที่จะถูกเปิดโปงการคอร์รัปชันที่พวกเขาทำขึ้น ดังนั้น วิธีที่ดีที่สุดสำหรับนักการเมืองก็คือ การเข้าแทรกแซงกระบวนการแต่งตั้งข้าราชการระดับสำคัญ ๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการร่วมมือระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการ ทำให้นักการเมืองสามารถสร้างกลไกต่าง ๆ ที่จะคอร์รัปชันได้ง่ายขึ้น กล่าวโดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำทางการเมืองกับข้าราชการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการคอร์รัปชัน สำหรับข้าราชการแล้วระบบการให้คณาให้โทษเป็นกุญแจสำคัญในการตัดสินใจทำคอร์รัปชัน

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายตุลาการ (Judiciary relationship) ทั้งสองเห็นว่า หากไม่แยกอำนาจทางการบริหารกับอำนาจตุลาการออกจากกันอย่างเด็ดขาด โอกาสของการคอร์รัปชันจะเพิ่มมากขึ้น

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน (Civil society relationship) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของสื่อมวลชนในการสอดส่องดูแลและเปิดโปงการคอร์รัปชัน ทั้งสองเห็นว่าความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมที่เพิ่มมากขึ้น จะทำให้เกิดการคอร์รัปชันได้ง่ายขึ้น หรือมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

(4) กลยุทธ์การพัฒนาขั้นพื้นฐานของรัฐบาล (Basic strategy of the government) ทั้งสองเห็นว่า สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจมีส่วนสำคัญในการทำให้เกิดการคอร์รัปชัน กล่าวคือ กลยุทธ์ทางเศรษฐกิจและเครื่องมือต่าง ๆ ทางนโยบาย รวมถึงกฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของระบบการเมืองการปกครองมีส่วนช่วยเหลือ และสนับสนุนให้เกิดโอกาสในการคอร์รัปชันรูปแบบต่าง ๆ ได้ เพราะฉะนั้น

นโยบายหรือแนวความคิดว่าด้วยการลดอำนาจในการควบคุมและแทรกแซงตลาด รวมทั้งการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจจึงแทบจะไม่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการต่อต้านการคอร์รัปชันแต่อย่างใด

Pieter Botterlier (1998; อ้างอิงจาก ประเทือง ม่วงอ่อน, 2557) ได้กล่าวไว้ในเอกสาร Corruption and Development จากงาน International Symposium on the Prevention and Control of Financial Fraud, Beijing เมื่อวันที่ 19-22 ตุลาคม 2541 สรุปว่า สาเหตุที่ทำให้กลุ่มข้าราชการไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และกระทำการคอร์รัปชันนั้น มีสาเหตุ 6 ประการ คือ

- (1) ค่าตอบแทนภาครัฐการที่ต่ำเกินไป
- (2) ระบบการเลื่อนตำแหน่งไม่ขึ้นกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
- (3) ระบบงบประมาณไม่มีประสิทธิภาพ
- (4) หน่วยงานขาดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน
- (5) ผู้บังคับบัญชาไม่เป็นตัวอย่างที่ดี
- (6) ระบบความสัมพันธ์ของเจ้านาย-ลูกน้องที่สามารถแบ่งปันผลประโยชน์กันได้

นอกจากนั้น Pieter Botterlier ยังสรุปว่า สาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ยังต้องพิจารณาถึงสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมอีกด้วย

จากการวิเคราะห์บทความเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่รวบรวมมา ณ ที่นี้ จะพบว่า มีข้อสังเกตสำคัญที่สมควรกล่าวถึงในส่วนนี้ 2 ประการ ได้แก่ ปัญหากรอบแนวคิดในการศึกษาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะในมิติเชิงวัฒนธรรม และบทสะท้อนปรากฏการณ์ความแตกแยกทางการเมืองในสังคมไทย กล่าวคือ

สำหรับประเด็นปัญหาเรื่องกรอบแนวคิดในการศึกษาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะในมิติเชิงวัฒนธรรม นั้น จะเห็นได้จากการที่หลายบทความที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน มักจะใช้กรอบแนวคิดของ Gert Hofstede (1980) ที่เน้นมิติด้านวัฒนธรรมของ ทั้ง 4 ด้านกับการรับรู้ถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งแม้จะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและผู้เขียนแต่ละคนก็พยายามระบุขอบเขตและข้อจำกัดจากการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดดังกล่าวไว้ในบทความของตนไว้พอสมควร แต่สิ่งที่ต้องตั้งคำถามต่อความน่าเชื่อถือของกรอบแนวคิดนี้ นอกเหนือไปจากวิธีการเก็บข้อมูลซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่เป็นพนักงานของบริษัท IBM และช่วงระยะเวลาในการศึกษาแล้ว ก็คือระเบียบวิธีวิจัยของงานชิ้นนี้ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม ขณะที่วัฒนธรรมของการตอบคำถามสำหรับชาวเอเชียและยุโรปหรืออเมริกันจะแตกต่างกัน โดยชาวเอเชียจะตอบคำถามเสมือนกับว่าเป็นการตอบแทนกลุ่ม/สังคมที่ตนเองอยู่ ส่วนชาวยุโรปและอเมริกันจะตอบคำถามโดยแสดงถึงความรู้สึกของตนเอง เป็นต้น อย่างไรก็ตามในส่วนนี้ยังพบว่ามีปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง กล่าวคือจากการที่หลายบทความเลือกใช้กรอบแนวคิดนี้ในการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นข้อจำกัดขององค์ความรู้ในแนวการศึกษาเชิงวัฒนธรรมการเมืองได้เป็นอย่างดี

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2539: 26-32) ได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานต่าง ๆ สรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงไว้สองประการ คือ สาเหตุที่เกิดจากภายในตัวบุคคลของผู้กระทำและสภาพแวดล้อมภายนอก หรือสิ่งแวดล้อม

ประการแรก สาเหตุที่เกิดจากภายในของผู้กระทำ ได้แก่ โอกาส สิ่งจูงใจ และการพิจารณาการเลี้ยงภัย

ประการที่สอง มูลเหตุหรือสาเหตุจากภายนอกหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งมูลเหตุภายนอกนี้จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมูลเหตุภายในทั้งเรื่องโอกาสสิ่งจูงใจและความซื่อสัตย์สุจริต โดยอาจจะสรุปได้ 8 ประการ ดังนี้

- (1) ด้านเศรษฐกิจและการครองชีพ
- (2) ด้านการเมือง
- (3) ด้านสังคม
- (4) การบริหารงานของรัฐที่ขาดประสิทธิภาพ
- (5) จากกฎหมายหรือระเบียบที่มีช่องว่างหรือข้อบกพร่อง
- (6) จากการมีตำแหน่งหน้าที่ที่เอื้ออำนวยต่อการกระทำผิด
- (7) จากการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลภาวะสิ่งแวดล้อมและอิทธิพลของผู้ทุจริต

งานของ ศุภชัย ยาวะประภาช และคณะ (2544: บทคัดย่อ) เรื่อง “คอร์รัปชันและการซื้อขายตำแหน่งในทัศนะข้าราชการ” เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นที่ริเริ่มโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากธนาคารโลก มองว่าคอร์รัปชันมีสาเหตุจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายใน คือ ตัวข้าราชการ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นปัจจัยภายนอกออกเป็น 6 ประเด็น คือ 1) ระบบค่าตอบแทน 2) ระบบการบริหารงานของหน่วยงาน 3) ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน 4) กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติต่าง ๆ 5) ระบบการตรวจสอบติดตาม 6) สาเหตุอื่น ๆ ได้แก่ วัฒนธรรมแบบไทย ๆ ซึ่งผู้วิจัยสรุปว่าแต่ละปัจจัยมีส่วนสนับสนุนให้เกิดคอร์รัปชัน

(1) ระบบค่าตอบแทน ไม่เป็นปัญหาในความเห็นของข้าราชการและไม่น่าจะเป็นสาเหตุหลักของคอร์รัปชัน เนื่องจากข้าราชการส่วนใหญ่ค่อนข้างพอใจต่อค่าตอบแทนที่ได้รับ (ค่าที่ได้เป็น (-))

(2) ระบบการบริหารงานของหน่วยงาน โดยภาพรวมข้าราชการเห็นว่าระบบการบริหารงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ โอกาสที่จะสนับสนุนให้เกิดคอร์รัปชันจึงมีน้อย (ค่าที่ได้เป็น (-))

(3) ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน ข้าราชการเห็นว่าระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนมีประสิทธิภาพ แต่มีเรื่องการเมืองและระบบพวกพ้องเข้ามาเกี่ยวข้อง (ค่าที่ได้เป็น (+/-))

(4) กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติต่าง ๆ พบว่าทั้งกฎระเบียบที่จำเป็นต่อการส่งมอบบริการ มาตรฐานการให้บริการแก่ประชาชน และกฎระเบียบที่กำหนดกรอบการปฏิบัติงานด้านการบริการล้วนมีความเหมาะสม แต่การเมืองมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎระเบียบและการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงาน ดังนั้น เฉพาะกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ไม่ได้เป็นต้นเหตุให้เกิดคอร์รัปชัน หากแต่การเมืองเข้ามามีส่วนทำให้เกิดการเบี่ยงเบนจากวิธปฏิบัติและนำไปสู่คอร์รัปชันได้ (ค่าที่ได้เป็น (+/-))

(5) ระบบการตรวจสอบติดตาม ข้าราชการยืนยันว่าระบบการตรวจสอบติดตามของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ ไม่เอื้อต่อการคอร์รัปชัน (ค่าที่ได้เป็น (-))

(6) สาเหตุอื่น ๆ ได้แก่ วัฒนธรรมแบบไทย ๆ ข้าราชการเห็นว่ามีส่วนส่งเสริมให้เกิดคอร์รัปชัน (ค่าที่ได้เป็น (+))

การนำเสนอมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของนักวิชาการไทย สะท้อนทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ เกี่ยวกับสาเหตุของการทุจริตแล้วเสนอแนะมาตรการในการแก้ไข จากฐานความเชื่ออื่น ๆ

ผู้วิจัยเลือกนำเสนอแนวคิดของนักวิชาการที่เสนอมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยที่สำคัญ 2 ท่าน คือน โกวิท พงงาม (2549); อรทัย กัทผล (2546) โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

ในกรณีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในประเทศไทย โกวิท พงงาม (2549) ได้ประมวลข้อเสนอมาตรการและกลไกส่งเสริมการป้องกันการทุจริตใน อปท. สรุปได้ดังนี้

(1) การส่งเสริมกลไกหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอิสระให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

(1.1) กลไกการกำกับดูแล อปท. ตามกฎหมาย อปท. แต่ละประเภทให้อำนาจข้าราชการ ในหน่วยงานกระทรวงมหาดไทย ทั้งผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ ในการสอบสวนความประพฤติการปฏิบัติหน้าที่ อันนำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อหน้าที่และตำแหน่ง ซึ่งในองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด (อบจ.) และเทศบาล ให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนเสนอความเห็นต่อ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพร้อมด้วยหลักฐาน เพื่อสั่งให้ผู้บริหารท้องถิ่น (นายก อบจ. นายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรี) สมาชิกสภาท้องถิ่น (ประธานสภาฯ และรองประธานสภาฯ) พ้นจากตำแหน่งสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้นายอำเภอดำเนินการสอบสวนและ รายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาลงโทษและยุบสภา อบต. ก็ได้

(1.2) กลไกองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจของ อปท. ซึ่งในแง่ของการทุจริตจะ เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินไปโดยชอบด้วยกฎหมายระเบียบข้อบังคับหรือไม่ หรือตรวจสอบเพื่อให้ นักการเมืองท้องถิ่นและ อปท. ดำเนินกิจการต่าง ๆ อย่างโปร่งใสและสุจริตซึ่งหน่วยงานทั้งสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นองค์กรที่มีหน้าที่สำคัญ

(2) กลไกส่งเสริมสภาท้องถิ่นที่เข้มแข็ง

เสนอให้มีการพัฒนาและส่งเสริมกลไกสภาท้องถิ่นที่เข้มแข็ง ซึ่งหมายถึง สภาท้องถิ่นที่มี ประสิทธิภาพในการถ่วงดุลกับผู้บริหารท้องถิ่น โดยมีความต้องการให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหาวิธีการ แสดงบทบาทของสภาท้องถิ่นที่มีความหมายในหลาย ๆ อย่าง เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการกิจการ สภาฯ ทั้งในรูปของคณะกรรมการกิจการสภาสามัญและวิสามัญ เพื่อศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่เป็น ประโยชน์ต่อ อปท. และที่สำคัญในคณะกรรมการเปิดโอกาสให้ประชาชนชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ภาคประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการวิสามัญประจำสภา

การทำให้สภาท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง จะต้องเชิญชวนประชาชนเข้าร่วมการรับฟังการ ประชุมสภา หรือ มีการถ่ายทอดการประชุมสภาท้องถิ่นโดยช่องทางต่าง ๆ เช่น วิทยู ทูทหรือกระจายข่าว หรือ เสียตามสาย ให้ประชาชนได้ทราบข่าวสาร และเผยแพร่กิจการของสภาท้องถิ่นโดยสื่อต่าง ๆ นอกจากนั้น ต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้ควบคุมการบริหารของฝ่ายบริหารท้องถิ่น เช่น การให้ฝ่าย

บริหารท้องถิ่นรายงานการทำงานและการเงิน การตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย และการจัดการประชุมสภาท้องถิ่นให้เป็นแบบอย่างที่ดี

(3) ส่งเสริมกลไกภาคประชาสังคม (ประชาคม) ให้มีส่วนร่วมกับ อปท. อย่างแข็งขัน

สำหรับการทำงานของ อปท. ได้มีกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ กำหนดให้ภาคประชาสังคม (ตัวแทนประชาคม) ต้องไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ อปท. ในหลาย ๆ ส่วน เช่น

- (3.1) ให้ตัวแทนประชาคมมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตามระเบียบฯ ว่าด้วยการพัสดุ เช่น
 - เป็นกรรมการเปิดซองสอบราคา
 - เป็นกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา
 - เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ
 - เป็นกรรมการตรวจการจ้าง ฯลฯ

(3.2) ให้ตัวแทนประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนา อปท. พ.ศ. 2548

(3.3) นอกจากนั้น บทบาทของตัวแทนประชาคมต้องร่วมจัดทำแผนแม่บทชุมชน เพื่อเชื่อมโยงกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของ อปท.

(4) ส่งเสริมกลไกสถาบันการศึกษา สถาบันพัฒนาข้าราชการ/บุคลากรท้องถิ่นและศูนย์เรียนรู้ของ อปท. เพื่อให้เป็นสถานที่ส่งเสริมการเรียนรู้แก่บุคลากรของ อปท. และภาคประชาสังคม

ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นและ บุคลากรท้องถิ่น ต้องมีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้เกิดความโปร่งใส โดยจะต้องให้ความรู้ในเรื่องหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานของ อปท. ตามระเบียบ กฎหมาย การจัดสรรทรัพยากรท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และนอกจากนี้จะเป็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในส่วนที่สอง จะเป็นความรู้ความเข้าใจที่ให้กับประชาชน หรือ ตัวแทนประชาคม มีการเสนอให้ความรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการตรวจสอบการทำงานของ อปท.

(5) การส่งเสริมให้มีกลไก สื่อและประชาสัมพันธ์ ใน อปท.

ให้ อปท. เป็นองค์กรแบบเปิดที่จะต้องเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบและการใช้กลไกสื่อเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานของท้องถิ่น ช่วยกระจายข้อมูลข่าวสารของ อปท. ให้ประชาชนทราบ เช่น ใช้ในการแถลงผลงานของ อปท. การเปิดเผยงบประมาณรายรับ รายจ่าย ให้ชาวบ้านทราบหลังจากทำโครงการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านงบประมาณให้ประชาชนทราบ การส่งเสริมจัดให้มีวารสารของ อปท. และแผ่นพับ Website ตลอดจนการจัดรายการวิทยุ หรือนายก อปท. พบประชาชน ก็เป็นการประชาสัมพันธ์งานของ อปท. เช่นกัน

(6) เสริมสร้างกลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง อปท. และภาคีส่วนอื่น ๆ

พบว่า การจัดทำมีภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง อปท. ในการจัดทำบริการสาธารณะร่วมกัน ทำให้ประหยัดงบประมาณของ อปท. และก่อให้เกิดความโปร่งใสเพราะได้มีการตรวจสอบซึ่งกันและกันและซึ่งทำให้สามารถป้องกันการทุจริตได้ แนวทางในการจัดทำกิจกรรมความร่วมมือระหว่าง อปท. แต่ละแห่งมีคณะกรรมการฯ ร่วมทำงาน ร่วมตรวจสอบ

(7) อปท. ต้นแบบ

ผลการศึกษาได้ยืนยันตรงกันในหลายภาคส่วน ทั้งส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ อบต. ซึ่งพบว่า มีการเสนอให้ดำเนินการสร้าง อปท. ต้นแบบ หมายถึง การค้นหาตัวแบบ อปท. ที่ทำงานโปร่งใสปราศจากการทุจริต หรือ เชิญชวนให้ อปท. สมัครใจร่วมในโครงการ อปท. ต้นแบบ โดยมีหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดมาตรฐานหรือดำเนินการจัดทำดัชนี อปท. ต้นแบบ ก็คือ อปท. โปร่งใส และ เสนอให้รางวัลเพื่อให้กำลังใจโดยการประกาศเกียรติคุณกับ อปท. ต้นแบบความโปร่งใสซึ่งดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัด อปท. ต้นแบบ

ข้อเสนอของ อรทัย ก๊กผล (2546) เป็นผลลัพธ์จากการศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งกันระหว่าง ผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นว่ามาตรการ กฎหมายในการห้ามพฤติกรรมความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมไม่พอเพียงในการ ป้องกันและปราบปรามปัญหา การมีจริยธรรมของผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือการมีจิตสำนึก ในเรื่องความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมเป็นสิ่งที่ป้องกันปัญหาได้มีประสิทธิภาพ มากกว่า และก็เห็นด้วยว่าการควบคุมตรวจสอบจากประชาชนในชุมชนมีประสิทธิภาพมากกว่าการ ตรวจสอบด้วยหน่วยงานของรัฐ อรทัยเห็นว่า ในสภาพสังคมไทย นักการเมืองและสังคมไทยโดย ภาพรวมมีความสำคัญหรือการตระหนักว่าเรื่องความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม ในระดับน้อย ฉะนั้นการป้องกันปัญหาโดยมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกนักการเมือง และการมีส่วนร่วม ของประชาชนอย่างเดียวยังคงไม่พอเพียง ดังนั้นในระยะแรกที่สังคมไทยต้องเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหา ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม มาตรการต่าง ๆ ต้องมีให้ครบวงจร ทั้งมาตรการ ทางกฎหมาย มาตรการด้านการส่งเสริมจิตสำนึกและจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่น และมาตรการ การมีส่วนร่วมของประชาชน อรทัยเห็นว่า การจัดการปัญหาด้วยมาตรการทางกฎหมายเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะถึงแม้ปัจจุบันการบังคับใช้มีข้อจำกัด รวมทั้งมีการเสนอว่าไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายห้าม โดยไป ปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างและระบบการจัดทำและบริหารงบประมาณให้โปร่งใส เปิดโอกาสให้มี การแข่งขันอย่างเป็นธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่แก้ได้ยากในสังคมไทยในปัจจุบัน ประกอบกับการมี มาตรการทางกฎหมายเป็นการสร้างความชัดเจนและเป็นกลไกที่ทำให้สังคมเรียนรู้ว่าพฤติกรรมการมี ส่วนได้เสียนี้เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ เป็นสิ่งผิดกฎหมาย หากแต่ถ้าเห็นได้ชัดเจนว่ามาตรการทางกฎหมาย ไม่เพียงพอ และกระบวนการบังคับใช้ รวมทั้งผู้บังคับใช้กฎหมายยังมีจุดอ่อนหลายประการ ดังนั้น แนวทางในการปรับปรุงการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและ ผลประโยชน์ส่วนรวมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยึดหลักผสมผสานมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้มีความ ครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งอรทัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) มาตรการทางกฎหมาย

กฎหมายการห้ามการกระทำในลักษณะขัดแย้งหรือทับซ้อนยังคงเป็นมาตรการสำคัญ เพื่อ ทำให้เกิดความชัดเจนและทำให้เกิดการเรียนรู้ในสังคมไทย โดยมีประเด็นต้องปรับปรุงคือ

(1.1) ด้านกฎหมาย หลักการสำคัญคือให้กฎหมายมีมาตรฐานเดียวกันและ มีความชัดเจน

(1.2) ด้านหน่วยงาน/องค์กรตรวจสอบ หลักการหน่วยงานตรวจสอบต้องมีขีดความสามารถ ตรวจสอบอย่างเป็นธรรมและจริงจัง

(2) มาตรการด้านความโปร่งใสและส่งเสริมจริยธรรม อรรถัยเห็นว่า การป้องกันพฤติกรรม ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมโดยกฎหมายอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะมีการหลบเลี่ยงและหาหลักฐานความผิดได้ยาก ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายต้องไปกับการทำให้กระบวนการบริหารมีความโปร่งใสและเปิดเผยต่อสาธารณะให้มากที่สุดและสร้างจิตสำนึกและจริยธรรมของนักการเมือง

(3) มาตรการการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยสรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจของการเมืองและการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น แต่ที่ผ่านมามีการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับของการรับประโยชน์ เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารและตรวจสอบในระดับที่ยังไม่น่าพึงพอใจ ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นอาจหลบเลี่ยงบทลงโทษทางกฎหมายได้ เพราะพิสูจน์ได้ยาก ดังนั้น นอกจากองค์กรปกครองท้องถิ่นเพิ่มกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารภาคประชาชนควรได้รับการส่งเสริมให้เข้าไปมีส่วนร่วม เช่น ไม่เลือกผู้สมัครนั้นกลับมาอีกในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

กล่าวโดยสรุป การนำเสนอมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของนักวิชาการไทย ในกรณีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดย โกวิททย์ พวงงาม (2549) ได้ประมวลข้อเสนอมาตรการและกลไกส่งเสริมการป้องกันการทุจริตใน อปท. สรุปเป็นมาตรการต่าง ๆ คือ 1) การส่งเสริมกลไกหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอิสระให้มีประสิทธิภาพ 2) กลไกส่งเสริมสภาท้องถิ่นที่เข้มแข็ง 3) ส่งเสริมกลไกภาคประชาสังคม (ประชาคม) ให้มีส่วนร่วมกับ อปท. อย่างแข็งขัน 4) ส่งเสริมกลไกสถาบันการศึกษา สถาบันพัฒนาข้าราชการ/บุคลากรท้องถิ่นและศูนย์เรียนรู้ของ อปท. เพื่อให้เป็นสถานที่ส่งเสริมการเรียนรู้แก่บุคลากรของ อปท. และภาคประชาสังคม 5) การส่งเสริมให้มีกลไกสื่อและประชาสัมพันธ์ ใน อปท. 6) เสริมสร้างกลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง อปท. และภาคีส่วนอื่น ๆ และ 7) ส่งเสริมให้สร้าง อปท. ต้นแบบ

ส่วน อรรถัย ก๊กผล (2546) เสนอ มาตรการทางกฎหมาย มาตรการด้านความโปร่งใสและส่งเสริมจริยธรรม และมาตรการการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในส่วนผู้วิจัย เห็นว่า ข้อเสนอของ โกวิททย์ พวงงาม (2549); อรรถัย ก๊กผล (2546) ดังกล่าวข้างต้น ยังขาดความสมบูรณ์ ไม่ครอบคลุมมากพอ กล่าวคือ นักวิชาการทั้งสองท่านเน้นเสนอมาตรการแก้ไขการคอร์รัปชัน บนฐานคติความเชื่อที่ว่า “การคอร์รัปชันเกิดจากปัจจัยตัวบุคคลเป็นหลัก” ดังนั้นจึงพยายามนำเสนอมาตรการทางกฎหมาย ความโปร่งใส คุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาสถาบันต้นแบบ หรือสถาบันการตรวจสอบ การมีส่วนร่วมต่าง ๆ โดยเลือกที่จะมองข้ามปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ลักษณะเฉพาะในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ

2.3 โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

2.3.1 ความเป็นมาของโครงการ

รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีแนวนโยบายสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความแตกต่างด้านรายได้ของประชาชนด้วยการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากเพื่อกระจายงบประมาณ ลงไปสู่ชนบทระดับตำบล และหมู่บ้าน นับตั้งแต่โครงการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละห้าล้านบาท) โครงการเพิ่มสินเชื่อให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง วงเงิน 60,000 ล้านบาท

และโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ (หมู่บ้านละสองแสน) ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง ตามมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่มุ่งหวังให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่ของตนเอง ด้วยการคิดค้นปัญหาผ่านกระบวนการประชาคมแล้วเสนอแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา รวมทั้งการบริหารจัดการโครงการโดยใช้กลไกของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

โดยโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2559 เห็นชอบโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักดำเนินโครงการฯ โดยให้คณะกรรมการระดับอำเภอเป็นผู้พิจารณาอนุมัติโครงการ ซึ่งในพื้นที่ นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ให้การสนับสนุนคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อปป.) ดำเนินโครงการฯ ภายใต้กรอบแนวคิดเป็นโครงการที่ “เสนอโดยประชาชน ทำโดยประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ”

แนวทางการดำเนินโครงการ มุ่งเน้นโครงการที่เป็นสาธารณประโยชน์ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภูมิภาคทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการสร้างการรับรู้ให้แก่คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยส่งเสริมการขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม กระจายรายได้ ช่วยให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นในช่วงฤดูแล้ง ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก ก่อให้เกิดความรักความสามัคคี และความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนมีจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติร่วมกัน โดยกำหนดเป้าหมายดำเนินการในพื้นที่ 74,588 หมู่บ้านทั่วประเทศ จัดสรรงบประมาณหมู่บ้านละไม่เกิน 2 แสนบาท ภายในวงเงินไม่เกิน 15,000 ล้านบาท กำหนดระยะเวลาดำเนินการภายใน 90 วัน โดยมอบหมายคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองรับผิดชอบเป็นหน่วยงานหลักในการสั่งการ กำกับดูแล ติดตามความก้าวหน้า และรายงานผลการดำเนินงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเป็นประจำทุกเดือน

วันที่ 25 ตุลาคม 2559 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐประจำปีงบประมาณ 2560 ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ และให้กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับความเห็นชอบของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีไปพิจารณาดำเนินการต่อไป โดยสาระสำคัญของเรื่องตามมติกรมนี้ สรุปได้กว่า กระทรวงการคลังรายงาน ว่า โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐประจำปีงบประมาณ 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ภูมิภาคผ่านโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน หรือการดำเนินกิจการสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายมีจำนวน 74,655 หมู่บ้าน ระยะเวลาดำเนินการโครงการประมาณ 3 เดือน โดยให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์ และขั้นตอนการดำเนินโครงการ

ทั้งนี้มติการประชุมคณะรัฐมนตรี กระทรวงการคลังจะต้องใช้เม็ดเงินในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากผ่านหมู่บ้าน จำนวน 74,655 แห่งทั่วประเทศ โดยจะจ่ายเงินให้หมู่บ้านละ 250,000 บาท หรือคิดเป็นวงเงินงบประมาณที่ต้องใช้รวม 18,663 กว่าล้านบาท เพื่อให้แต่ละหมู่บ้านนำเงินดังกล่าวไปลงทุนในโครงการขนาดเล็ก ตามแนวทางประชารัฐ ในปีงบประมาณ 2560 ซึ่งโครงการนี้เป็นโครงการที่รัฐบาลเห็นว่า ควรดำเนินการต่อเนื่อง จากปีงบประมาณ 2559 เพราะทำให้เกิดเงินหมุนเวียนและยังสร้างความเข้มแข็งให้แก่ทุกภูมิภาคของประเทศ โดยในปีงบประมาณ 2559 รัฐบาลได้จัดสรรเงินงบประมาณให้หมู่บ้านทั่วประเทศหมู่บ้านละไม่เกิน 200,000 บาท รวมเป็นเงิน 14,931 ล้านบาท

สำหรับการดำเนินโครงการหมู่บ้านละ 2.5 แสนบาท ในปีงบประมาณ 2560 นี้ ทุกโครงการยังต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการหมู่บ้านและแนวทางการดำเนินโครงการเหมือนกับโครงการหมู่บ้านละ 2 แสนบาท เมื่อปีงบประมาณ 2559 ที่ผ่านมา โดยโครงการหมู่บ้านละ 2.5 แสนบาททางกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักการเบื้องต้น ไว้ว่า เมื่อหมู่บ้านได้รับแจ้งจากอำเภอแล้วให้จัดประชุมประชาคมหมู่บ้านโดยใช้หลักเกณฑ์การประชุมประชาคมเช่นเดียวกับโครงการ คปช. หรือโครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท เมื่อปี 2559 เพื่อพิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการฯ ในการดำเนินการจำนวน 3 คณะ คณะละ 3 คนไม่ซ้ำกัน คือ คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง และคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และพิจารณาคัดเลือกโครงการหมู่บ้านละ 1 โครงการ โดยมีหลักเกณฑ์การเสนอโครงการ ดังนี้ ต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 ธันวาคม 2559 เป็นโครงการลักษณะเช่นเดียวกับโครงการ คปช. หรือโครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท ปี 2559 เน้นหมู่บ้านดำเนินการเอง เป็นโครงการที่ใช้แรงงานคนไทยในพื้นที่หมู่บ้าน หากไม่เพียงพอให้ใช้แรงงานในตำบลหรือในอำเภอ แต่ต้องอยู่ภายในจังหวัดเดียวกันกับหมู่บ้าน

นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้หมู่บ้านสามารถรวมงบประมาณเพื่อจัดทำโครงการที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างหมู่บ้านภายในตำบลเดียวกันได้ ให้รวมได้ตั้งแต่ 2 หมู่บ้านขึ้นไป โดยหมู่บ้านที่จะรวมจะต้องจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อขอความเห็นชอบรวมงบประมาณก่อน จึงจัดให้มีการประชุมประชาคมร่วมกันระหว่างหมู่บ้านที่ขอรวมงบประมาณ เพื่อขอความเห็นชอบโครงการและแต่งตั้งคณะกรรมการทั้ง 3 คณะร่วมกัน ทั้งนี้การควรวรรณไม่สามารถรวมระหว่างตำบลได้

โครงการหมู่บ้านละ 250,000 บาท ครั้งนี้สามารถจัดทำโครงการฝึกออาชีพฯ ได้ โดยโครงการนั้นสามารถจัดซื้อวัสดุฝึกรประกอบกรฝึกรบมได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของงบประมาณตามโครงการที่หมู่บ้านจะดำเนินการ หรือจะเป็นโครงการกำจัดผักตบชวา วัชพืช และขยะมูลฝอย สิ่งปฏิภูลเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ โดยห้ามดำเนินการแบบจ้างเหมา และให้ใช้แรงงานในหมู่บ้านเป็นหลัก นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้แต่ละหมู่บ้านจัดทำโครงการในลักษณะศึกษาดูงาน แต่ต้องเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหรือศูนย์การพัฒนาฯ โดยให้มีส่วนราชการเป็นผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ทั้งนี้ในกรณีที่มีการจ้างเหมา ให้ทำก่อนนี้ผู้กพันและลงนามในสัญญาให้แล้วเสร็จก่อนวันที่ 30 ธันวาคม 2559

สำหรับข้อห้ามการดำเนินโครงการหมู่บ้านละ 250,000 บาท กรมการปกครองกำหนดห้ามไม่ให้ดำเนินโครงการในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

ห้ามก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม วัด สถานศึกษา สถานที่ของทางราชการ ยกเว้นจะได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจให้ใช้สถานที่นั้น ๆ ก่อน รวมทั้งห้ามมิให้ดำเนินโครงการในที่สาธารณประโยชน์ยกเว้นการซ่อมแซมสิ่งที่มีอยู่แล้วบนที่สาธารณประโยชน์นั้น นอกจากนี้ยังห้ามการจัดซื้อครุภัณฑ์ เว้นแต่เป็นการจัดซื้อครุภัณฑ์จำเป็นเพื่อประกอบโครงการหรือครุภัณฑ์ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของประชาชนในหมู่บ้าน แต่จะต้องมีแผนการบำรุงรักษา แผนการใช้งาน และมีคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือ กม. หรือมีคณะกรรมการของหมู่บ้านเข้ามารับผิดชอบที่ชัดเจนในการใช้งาน บำรุงรักษา ครุภัณฑ์ ตามโครงการ นอกจากนี้ยังห้ามจัดซื้อยานพาหนะ เครื่องจักรกลการเกษตร อุปกรณ์สื่อสาร กล้องวงจรปิด แผงโซลาร์เซลล์ ของที่ผ่านการใช้งานแล้ว หรือเครื่องออกกำลังกายที่ใช้พลังงานไฟฟ้า (เชียงใหม่วิศ, 2559: เวิร์ปไซต์)

2.3.2 ขั้นตอนกฎเกณฑ์และแนวทางการจัดทำโครงการ

2.3.2.1 หลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณ

สำนักงบประมาณ จัดสรรงบประมาณเป็นงบเงินอุดหนุน ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ ผ่านกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และโอนเงินให้หมู่บ้านผ่านบัญชี โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ของหมู่บ้าน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านได้เปิดบัญชีของหมู่บ้านกับธนาคารของรัฐ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน และธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย หมู่บ้านละไม่เกิน 250,000 บาท (สองแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) จำนวน 74,655 แห่ง เป็นเงิน 18,663.75 ล้านบาท (หนึ่งหมื่นแปดพันหกร้อยหกสิบสามล้านเจ็ดแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)

2.3.2.2 เป้าหมาย

หมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ที่มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ก่อนวันที่ 25 ตุลาคม 2559 และหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522 รวม 74,655 หมู่บ้าน

2.3.2.3 หลักเกณฑ์/เงื่อนไข/โครงการ/กิจกรรม

เป็นโครงการ/กิจกรรมที่ผ่านการประชาคมหมู่บ้าน เป็นกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ โดยหมู่บ้านสามารถเสนอโครงการได้หมู่บ้านละไม่เกิน 2 โครงการ โดยเน้นให้หมู่บ้านดำเนินการเอง ตามแนวทาง ดังนี้

1) โครงการ/กิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้

1.1) ด้านเศรษฐกิจ

1.1.1) โครงการขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การขยายผลกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง ปลุกป่าต้นน้ำ เป็นต้น

1.1.2) โครงการส่งเสริมอาชีพ คุณภาพชีวิต การมีงานทำของประชาชน เช่น การทำผลิตภัณฑ์สมุนไพร การถนอมอาหาร การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เป็นต้น

1.2) ด้านสังคม

1.2.1) โครงการส่งเสริมด้านสาธารณสุข การศึกษา การบำรุงรักษา ศิลปะจารีตประเพณีภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน เป็นต้น

1.2.2) โครงการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการขยะ การทำแนวไฟ การปลูกต้นไม้ทดแทน เป็นต้น

1.3) ด้านสาธารณประโยชน์อื่น ๆ

1.3.1) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ เช่นขุดสระ จัดทำฝาย เก็บกักน้ำ ช่อมแซมถังเก็บน้ำกลางของหมู่บ้าน ช่อมแซมฝายเก็บน้ำ ขุดเจาะบ่อบาดาล ขุดลอกคลองลำห้วย ฯลฯ

1.3.2) โครงการช่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน เช่น รางระบายน้ำ ถนนที่ใช้ในการสัญจร สะพาน ทางเดิน ฯลฯ

1.3.3) โครงการกำจัดผักตบชวา วัชพืช และขยะสิ่งปฏิกูลเพื่อพัฒนา แหล่งน้ำให้หมู่บ้านดำเนินการเองและใช้แรงงานในหมู่บ้านเป็นหลักโดยสามารถเช่าหรือจ้าง เครื่องจักรกลในสวนที่แรงงานไม่สามารถดำเนินการได้ โดยจะต้องไม่เกินร้อยละ 30 ของงบประมาณ ตามโครงการ ห้ามดำเนินการในลักษณะจ้างเหมา

2) โครงการ/กิจกรรม ต้องมีความพร้อมในเรื่องสถานที่ดำเนินการ โดยต้อง ได้รับการอนุญาตให้ใช้พื้นที่จากผู้มีอำนาจก่อนที่ กบอ. จะพิจารณาอนุมัติ

3) เป็นโครงการที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายในวันที่ 31 มกราคม 2560

3.1) กรณีจ้างเหมาให้ก่อนนี้ผูกพันและลงนามในสัญญาก่อนวันที่ 31 ธันวาคม 2559 และดำเนินโครงการให้เสร็จก่อนวันที่ 31 มกราคม 2560

3.2) กรณีที่หมู่บ้านดำเนินการเอง ให้ดำเนินการและเบิกจ่ายให้แล้วเสร็จ ภายในวันที่ 31 มกราคม 2560

4) เป็นโครงการที่ต่อยอดจากโครงการ คปช. ปี 2559

5) โครงการประเภทที่ต้องใช้แรงงานเป็นหลัก โดยต้องจ้างแรงงานภายใน วงเงินไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของงบประมาณตามโครงการของหมู่บ้าน หากไม่เพียงพอให้ใช้แรงงานใน ตำบล หรือในอำเภอ แต่ต้องอยู่ในจังหวัดเดียวกันกับหมู่บ้าน ห้ามจ้างแรงงานต่างด้าว

6) ไม่ควรรวบรวมโครงการ ยกเว้น โครงการที่จะขอรวบรวมเป็นโครงการที่ใช้ ประโยชน์ร่วมกัน โดยจะต้องมีพื้นที่ดำเนินการติดต่อกัน เช่น สะพานข้ามคลองของหมู่บ้าน ประปา หมู่บ้าน ปักเสาวาดสายไฟฟ้าเพื่อใช้ในการสูบน้ำน้ำสำหรับใช้ในการอุปโภคบริโภค เป็นต้น โดยให้ ดำเนินการได้เพียง 1 สัญญาจ้าง และต้องใช้งบประมาณของทุกหมู่บ้านที่รวบรวมในจำนวนที่เท่ากัน

โดยหมู่บ้านที่จะรวมงบประมาณจะต้องจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อขอ ความเห็นชอบรวมงบประมาณและโครงการพร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการจำนวน 3 ชุด แต่ละชุดบุคคล ไม่ซ้ำกันประกอบด้วย คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 3 คน คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ จำนวน 3 คน และคณะกรรมการเกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี จำนวน 3 คน ก่อน (เปิดบัญชีโครงการของแต่ละ หมู่บ้านแยกกัน) แล้วให้กรรมการทั้ง 3 ชุด ของแต่ละหมู่บ้านพร้อมด้วยประธานกรรมการหมู่บ้านร่วม ประชุมเพื่อเสนอโครงการ และพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมจำนวน 3 ชุด ๆ ละ 3 คน โดยให้มี สัดส่วนคณะกรรมการทุกชุดจากทุกหมู่บ้านที่รวมงบประมาณใกล้เคียงกัน

การคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินโครงการที่รวมงบประมาณตั้งแต่สองหมู่บ้านขึ้นไปในตำบลเดียวกัน ให้คัดเลือกจากคณะกรรมการที่แต่ละหมู่บ้านเลือกมาบ้านละ 3 ชุด ๆ ละ 3 คน พร้อมประธานกรรมการหมู่บ้าน รวมบ้านละ 10 คน เพื่อคัดเลือกกันเองให้เหลือ 3 ชุด แต่ละชุดบุคคลไม่ซ้ำกันประกอบด้วย คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 3 คน คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ จำนวน 3 คน และคณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี จำนวน 3 คน โดยให้ประธานกรรมการหมู่บ้านที่รวมงบประมาณทุกคนร่วมลงชื่อเสนอโครงการ

เมื่อดำเนินโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้วให้คณะกรรมการตรวจรับพัสดุที่ตั้งร่วมกัน ตรวจงานจ้างแล้วแจ้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุของแต่ละหมู่บ้านนำเข้าประชุมประชาคมของแต่ละหมู่บ้านเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบผลการดำเนินโครงการและขออนุมัติเบิกจ่ายเงิน แล้วให้คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชีของแต่ละหมู่บ้านเบิกจ่ายเงินแล้วนำมามอบให้กับคณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชีที่ตั้งร่วมกันเพื่อจ่ายค่าพัสดุหรือจ่ายให้แก่ผู้รับจ้างต่อไป

ในกรณีที่ดำเนินโครงการและเห็นควรมีหลักประกันความชำรุดเสียหายของโครงการนั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง โดยให้คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชีเป็นผู้เก็บรักษา

ไม่ควรเป็นโครงการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพ ยกเว้น เป็นโครงการต่อยอดโครงการส่งเสริมอาชีพตามมาตรการที่ 4 โครงการตามแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรตามความต้องการของชุมชนเพื่อบรรเทาภัยแล้งปี 2558/59 และคำนึงถึงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด และสามารถจัดซื้อวัสดุในการฝึกอบรมโครงการได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของงบประมาณตามโครงการของหมู่บ้าน

โครงการ/กิจกรรมที่ห้ามดำเนินการ ได้แก่

- (1) ห้ามนำงบประมาณไปต่อยอดเงินกองทุนหมู่บ้าน หรือในลักษณะกองทุนหมุนเวียน
- (2) ห้ามนำงบประมาณไปดำเนินโครงการ/กิจกรรม โดยวิธีการเฉลี่ยหรือแบ่งเงินสิ่งของให้กับประชาชนหรือครัวเรือนในหมู่บ้าน
- (3) ห้ามแจกจ่ายเป็นเงินหรือสิ่งของให้กับประชาชน หรือครัวเรือนในหมู่บ้าน
- (4) ห้ามนำไปใช้ในลักษณะให้ประชาชนกู้ยืม
- (5) ห้าม ดำเนินโครงการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน
- (6) ไม่เป็นโครงการที่เข้าซ้อนแผนงานโครงการ/กิจกรรม ของส่วนราชการ/หน่วยงาน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการในพื้นที่หรือมีหน่วยงานรับผิดชอบอยู่แล้ว
- (7) ห้ามมิให้ดำเนินการในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
- (8) ห้ามก่อสร้างศาสนสถาน ห้ามก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม สถานศึกษา/สถานที่ของทางราชการ ยกเว้น การดำเนินโครงการโดยใช้พื้นที่ภายในบริเวณศาสนสถาน สถานศึกษา/สถานที่ของทางราชการเป็นที่ตั้งโครงการที่เป็นสาธารณประโยชน์ และได้รับอนุญาตให้ใช้สถานที่จากผู้มีอำนาจในสถานที่นั้น ๆ ก่อน

(9) ห้ามดำเนินโครงการในที่สาธารณประโยชน์ ยกเว้นซ่อมแซมสิ่งสาธารณ-
ประโยชน์ที่มีอยู่แล้วในที่สาธารณประโยชน์ หรือโครงการที่เป็นการดูแลป้องกันสาธารณประโยชน์

(10) ห้ามจัดทำโครงการซื้อครุภัณฑ์ เว้นแต่ เป็นการจัดซื้อครุภัณฑ์จำเป็นเพื่อ
ประกอบโครงการ และจะต้องจัดทำแผนการใช้งาน บำรุงรักษา และมีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)
หรือคณะกรรมการกลุ่มหรือคณะกรรมการบริหารโครงการรับผิดชอบที่ชัดเจนประกอบการพิจารณา
ทั้งนี้ ครุภัณฑ์ที่จัดซื้อต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.)
หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

(11) ห้ามจัดซื้อครุภัณฑ์ประเภทยานพาหนะ เครื่องจักรกลการเกษตร อุปกรณ์
สื่อสาร (เช่น วิทยุสื่อสาร โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น) กล้องวงจรปิด แผงโซลาร์เซลล์ (พลังงานสงอาทิตย์)
วัสดุครุภัณฑ์ที่ผ่านการใช้แล้ว เครื่องออกกำลังกายที่ใช้พลังงานไฟฟ้า

ตัวอย่างโครงการที่เป็นกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ได้แก่

- (1) โครงการปรับปรุงระบบส่งน้ำเข้าพื้นที่การเกษตร
- (2) โครงการซ่อมแซมศาลากลางหมู่บ้าน
- (3) โครงการขุดลอกคลองส่งน้ำ ขุดลอกลำห้วย
- (4) โครงการปรับปรุงฝายน้ำล้น / ฝายชะลอการไหลของน้ำโดยใช้แรงงานชาวบ้าน
- (5) โครงการปรับปรุงซ่อมแซมถนนคอนกรีตเสริมเหล็กในหมู่บ้าน
- (6) โครงการขุดลอกและขจัดวัชพืชในลำคลอง
- (7) โครงการซ่อมแซมถนนลูกรังภายในหมู่บ้าน
- (8) โครงการขุดลอกสระน้ำสาธารณประโยชน์
- (9) โครงการส่งเสริมอาชีพ
- (10) โครงการซ่อมแซมทางเท้าภายในหมู่บ้าน
- (11) โครงการเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
- (12) โครงการซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้าน
- (13) โครงการขยายเขตจ่ายน้ำประปาหมู่บ้าน
- (14) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์หมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยว
- (15) โครงการวางท่อระบายน้ำ
- (16) โครงการบ่อกำจัดขยะในหมู่บ้าน
- (17) โครงการปลูกป่าชุมชน
- (18) โครงการซ่อมแซมถนนลงหินคลุก
- (19) โครงการจัดทำหลักเขตที่ดินสาธารณะ
- (20) โครงการซ่อมแซมเขื่อนป้องกันตลิ่งพัง
- (21) โครงการปรับปรุงป้ายจราจรภายในหมู่บ้าน
- (22) โครงการปรับปรุงระบบจ่ายน้ำประปาหมู่บ้าน
- (23) โครงการปรับปรุงสวนสุขภาพประจำหมู่บ้าน
- (24) โครงการปรับปรุงซ่อมแซม อ่างเก็บน้ำเพื่อผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน
- (25) โครงการป้องกันการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์

- (26) โครงการปรับปรุงศูนย์รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน
- (27) โครงการปรับปรุงห้องน้ำสาธารณะประจำหมู่บ้าน
- (28) โครงการขุดลอกคลองไส้ไก่
- (29) โครงการขยายผลศูนย์การเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริประจำหมู่บ้าน
- (30) โครงการวางท่อน้ำดิบจากแม่น้ำไปสู่อ่างเก็บน้ำเพื่อผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน
- (31) โครงการซ่อมแซมสะพานไม้ภายในหมู่บ้าน
- (32) โครงการส่งเสริมอาชีพผลิตสมุนไพรพื้นบ้าน
- (33) โครงการปรับปรุงอาคารตลาดสดประจำหมู่บ้าน
- (34) โครงการซ่อมแซมลานตากพืชผลการเกษตรประจำหมู่บ้าน
- (35) โครงการรื้อซ่อมแซมลานกีฬาประจำหมู่บ้าน
- (36) โครงการเป่าล้างบ่อบาดาล
- (37) โครงการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ
- (38) โครงการส่งเสริมกิจกรรมของเด็กและเยาวชน เช่น การฝึกอาชีพ ดนตรี

กีฬา หรือกิจกรรมอื่น ๆ

- (39) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน
- (40) โครงการพัฒนาศูนย์ดำรงธรรมประจำหมู่บ้าน

พิจารณาจากขั้นตอนการทำงานของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐแต่ละโครงการแต่ละหมู่บ้านทั้งหมด 74,588 หมู่บ้าน ทั่วประเทศ กับวงเงินงบประมาณแผ่นดิน 60,000 ล้านบาท ให้เริ่มและเสร็จสิ้นภายใน 90 วัน ภายใต้กรอบที่ทำเป็นคู่มือไว้ให้ เพื่อจัดหาโครงการที่จะปฏิบัติและลงมติของหมู่บ้าน

2.3.3 ขั้นตอนการประชุมประชาคมหมู่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้านกำหนดวัน เวลา และสถานที่การประชุมให้ประชาคมหมู่บ้านโดยติดประกาศให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบอย่างน้อย 3 วัน นายอำเภอจัดส่งผู้แทนทีมภาครัฐตำบล/ชปต. ร่วมสังเกตการประชุมประชาคมหมู่บ้าน การประชุมประชาคมหมู่บ้านซึ่งมีราษฎรเป็นตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง และมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เข้าร่วมประชุมครัวเรือนละ 1 คนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของครัวเรือนที่อาศัยอยู่ทั้งหมด ภายในหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกโครงการและคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างจำนวน 3 คน คณะกรรมการตรวจรับพัสดุจำนวน 3 คน คณะเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชีจำนวน 3 คน โดยใช้มติเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์และพร้อมประกาศผลการประชุมประชาคมหมู่บ้านติดประกาศให้ราษฎรทราบ คณะกรรมการหมู่บ้านจัดทำรายละเอียดตามมติที่ประชุมเสนอต่อคณะกรรมการระดับอำเภอ

หากประชุมประชาคมหมู่บ้านครั้งแรกไม่ได้ข้อยุติ หรือไม่ครบองค์ประชุมให้ยกเลิกการประชุมและจัดให้มีการประชุมครั้งที่ 2 ภายใน 7 วัน หากมีผู้เข้าร่วมประชุมไม่ถึงร้อยละ 50 ให้ถือว่าครบองค์ประชุม และใช้เสียงมติข้างมากเป็นเกณฑ์

กรณีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะกรรมการหมู่บ้านว่าง และยังมีได้ทำการคัดเลือกให้นายอำเภอแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นเป็นผู้รักษาการแทน

ขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินงาน

2.3.3.1 คณะกรรมการเรียกประชุมประชาคม ภายใน 10 วัน

2.3.3.2 คณะกรรมการหมู่บ้านจัดทำรายละเอียดโครงการ + เอกสารการประชุมเปิด
บัญชีธนาคารและรายงานอำเภอ ระยะเวลาภายใน 5 วัน

2.3.3.3 คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) + หน่วยงานทหารในพื้นที่พิจารณา
อนุมัติ โครงการที่อำเภอเสนอและทรงพิจารณาให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบและแจ้งหมู่บ้าน
เตรียมพร้อมดำเนินการ ระยะเวลาภายใน 10 วัน

2.3.3.4 จังหวัดรวบรวมแผนงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้ผู้ว่าราชการจังหวัด
เห็นชอบและส่งกองจัดทำงบประมาณเขตพื้นที่ 1 -18 ระยะเวลา ภายใน 5 วัน

2.3.3.5 กองจัดทำงบประมาณเขตพื้นที่ 1-18 พิจารณาเห็นชอบแผนงานและแผนการ
ใช้จ่ายงบประมาณ และแจ้งผลให้จังหวัดทราบและเวลา ภายใน 5 วัน

2.3.3.6 จังหวัดโอนเงินเข้าบัญชีหมู่บ้านระยะเวลาภายใน 3 วัน

2.3.3.7 หมู่บ้านเริ่มดำเนินโครงการตามโครงการและเวลา ภายใน 49 วัน

2.3.3.8 คณะกรรมการหมู่บ้านเบิกจ่ายเงินโครงการจ่ายเงินผู้รับจ้าง พร้อมทั้งดำเนินการ
ปิดบัญชี และส่งเงินคงเหลือทั้งหมดคืนที่ทำการปกครองอำเภอพร้อมหลักฐานจำนวน 1 ชุด
ระยะเวลาภายใน 3 วัน รวมระยะเวลาการดำเนินโครงการทั้งสิ้น 90 วัน

2.4 การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนองานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับ
ศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ผู้วิจัยต้องการเสนอภาพรวม
ของมุมมองนักวิชาการกระแสหลัก ๆ ที่จับประเด็นการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย โดยเฉพาะ
ผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อ
ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ที่สำคัญดังนี้

งานศึกษาของ อรุณช แซ่เฮง (2558) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุ
แต่งตั้งพนักงานส่วนตำบล: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภวารินชำราบ จังหวัด
อุบลราชธานี การศึกษาปัจจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิด
การทุจริตในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบล และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการ
ทุจริตในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบล ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods
Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และเชิงคุณภาพ (qualitative research)

พื้นที่ในการวิจัย ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขต อำเภวารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 9 แห่ง คือ 1) อบต.ท่าลาด 2) อบต.โนนโพน 3) อบต.คูเมือง 4) อบต.
สระสมิง 5) อบต.บึงหวาย 6) อบต.โพธิ์ใหญ่ 7) อบต.หนองกินเพล 8) อบต.โนนผึ้ง และ 9) อบต.
ห้วยชะยุ่ง

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 270 ตัวอย่าง แบ่งออก 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มฝ่าย
บริหาร ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนดกลุ่มตัวอย่างแต่ละ 10 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้สอบแข่งขัน หรือผู้ที่เคยสมัครสอบแข่งขัน กำหนดกลุ่มตัวอย่างแห่งละ 10 คน และ
กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ กำหนดกลุ่มตัวอย่างแห่งละ 10 คน

ผลการวิจัยค้นพบว่า

(1) ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการทุจริตในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบล ค้นพบปัจจัย ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการทุจริตในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบล (อบต.) ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขต อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 5 ลำดับแรก คือ

ลำดับที่ 1 ตัวแปรที่ส่งผลให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน ในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบล มากที่สุด คือ ตัวแปรด้านฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย นายกองค้การบริหารส่วนตำบล และรองนายก องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการเรียกรับผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากผู้เข้าสอบแข่งขัน หรือ บรรจุแต่งตั้ง หรือเลื่อนตำแหน่ง

ลำดับที่ 2 ตัวแปรด้านหัวหน้าส่วนราชการ (ปลัด อบต./รองปลัด อบต./หัวหน้าส่วน) ที่มีการเรียกรับผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากผู้เข้าสอบแข่งขัน หรือบรรจุแต่งตั้ง หรือเลื่อนตำแหน่ง

ลำดับที่ 3 ตัวแปรด้านคณะกรรมการจัดสอบแข่งขันที่มีการเรียกรับผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากผู้เข้าสอบแข่งขัน หรือบรรจุแต่งตั้ง หรือเลื่อนตำแหน่ง

ลำดับที่ 4 ตัวแปรด้านความไร้ประสิทธิภาพของระบบการตรวจสอบ

ลำดับที่ 5 ตัวแปรด้านช่องโหว่ของกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เห็นว่าการทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบล สาเหตุสำคัญเกิดจากความต้องการของฝ่ายบริหาร คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล และรองนายก องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการเรียกรับผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากผู้เข้าสอบแข่งขัน หรือ บรรจุแต่งตั้ง หรือเลื่อนตำแหน่ง รองลงมาเห็นว่า การทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบลสาเหตุสำคัญเกิดจากความต้องการ ของหัวหน้าส่วนราชการ (ปลัด อบต. /รองปลัด อบต./ หัวหน้าส่วน) ที่มีการเรียกรับผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากผู้เข้าสอบแข่งขัน หรือบรรจุแต่งตั้ง หรือเลื่อนตำแหน่ง โดยสรุปแล้ว กลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 270 ตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เห็นว่า การทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบลเกิดจากปัจจัยใน อบต. มากกว่าที่จะเกิดจากปัจจัยของผู้สอบแข่งขัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน ในการวิจัยครั้งนี้ ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า การทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบลเกิดจากปัจจัยใน อบต. มากกว่าที่จะเกิดจากปัจจัยของผู้สอบแข่งขัน

(2) แนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบล มีข้อค้นพบที่สำคัญ การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบลเบื้องต้นจะต้องพุ่งเป้าที่ฝ่ายบริหาร คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล และหัวหน้าส่วนราชการ (ปลัด อบต./รองปลัด อบต./หัวหน้าส่วน) แนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบล ในเบื้องต้นที่มีความเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที คือ “เสนอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ร่วมกับสถาบันการศึกษาที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นฝ่ายดำเนินการจัดสอบทั้งข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ และจัดลำดับผู้สอบได้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล” เมื่อกรมเปิดสอบให้และขึ้นบัญชีไว้

แล้วก็ให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ขอใช้บัญชี ห้ามข้ามลำดับผู้สอบได้โดยเด็ดขาด โดย อบต. ใดที่ขาดแคลน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นต้องส่งบรรจุแต่งตั้งใน อบต. นั้น

ผลการศึกษาของ บุญรัตน์ ที่รวม (2558) เรื่อง การแทรกแซงแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) วิธีการและกระบวนการแทรกแซงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านแนวนโยบายของรัฐบาล 2) ผลกระทบต่อนโยบายและการปฏิบัติตามแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการแทรกแซงของรัฐบาล และ 3) ลักษณะแนวทางการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการแทรกแซงของรัฐบาล โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อาศัยแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 แหล่ง คือ 1) การศึกษาจากเอกสารและบันทึกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่สำคัญ ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยคัดเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีเป็นกรณีศึกษา ประกอบด้วย 1) องค์การบริหารส่วนตำบลกุดศุกร อำเภอดงหลวง 2) องค์การบริหารส่วนตำบลกาบิน อำเภอกุดข้าวปุ้น และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลโนนรัง อำเภอเมือง ผลการวิจัยค้นพบว่า

(1) วิธีการและกระบวนการแทรกแซงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านแนวนโยบายของรัฐบาล ได้แก่ 1) การแทรกแซงโดยฝ่ายนิติบัญญัติ (กฎหมาย) โดยเฉพาะกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในหมวดที่ 5 ว่าด้วย “แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ” ถือเป็นหัวใจสำคัญที่รัฐบาลจะต้องนำไปศึกษาและกำหนด “นโยบายของรัฐบาล” เพื่อการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งนโยบายของรัฐบาลจะต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในการออกกฎหมาย และพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และระเบียบการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายทุกฉบับดังกล่าว ได้กำหนดวิธีการและกระบวนการที่เข้าข่ายหรือเชื่อมโยงกับการแทรกแซงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ทุกระดับ 2) การแทรกแซงโดยฝ่ายบริหาร (การกำกับดูแล) โดยเฉพาะการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลของหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค นับเป็นวิธีการและกระบวนการแทรกแซงของรัฐบาลที่เข้าไปควบคุมและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านการบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม และการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ ซึ่งถือเป็นตัวแทนและกลไกที่สำคัญของรัฐบาล ในการใช้หนังสือสั่งการตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ที่สั่งการโดยนายกรัฐมนตรีไปปฏิบัติ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือปลัดกระทรวงมหาดไทย หรืออธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จะออกเป็นหนังสือสั่งการไปยังราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอเป็นผู้กำกับดูแล อ้างถึงหนังสือของกระทรวงมหาดไทยสั่งการไปถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(2) ผลกระทบต่อนโยบายของแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้การจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ โดยกำหนดให้มีการบริหารจัดการแผนไปสู่การปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับรัฐบาล ราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ลงไปจนถึงระดับส่วนท้องถิ่น และมีการกำหนดความเชื่อมโยง กลไก และกระบวนการของแผนชาติสู่แผนระดับท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติในการจัดทำข้อบัญญัติรายจ่ายประจำปีงบประมาณ แผนพัฒนาสามปีจะต้องถูกแทรกแซงโดยการให้บรรจุนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล ซึ่งมีผลกระทบต่อแนวทางการปฏิบัติตามแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านที่สำคัญ ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการคลัง และด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลตามสถานการณ์ทางการเมืองมากกว่าเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และเป็นข้อจำกัดในการบริหารงบประมาณ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการตามยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ รวมถึงงบประมาณในการสนับสนุนหรือขอรับการสนับสนุน โดยอาจไม่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้การจัดทำแผนพัฒนามีปัญหาในเชิงปฏิบัติ

(3) ลักษณะแนวทางการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการแทรกแซงของรัฐบาล เนื่องจากการแทรกแซงของรัฐบาลทำให้งบประมาณรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการ การที่หน่วยงานอื่นขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยไม่ได้ระบุไว้ในแผนพัฒนาตั้งแต่แรก ทำให้การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการปรับแผนพัฒนาตลอดจนการโอนงบประมาณเพื่อดำเนินการ ซึ่งบางครั้งก็ไม่เป็นไปตามปัญหาความต้องการของประชาชน และไม่เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับหน่วยตรวจสอบ การขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานเจ้าของงบประมาณเนื่องจากเงื่อนไขในการสนับสนุน ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องบรรจุโครงการพัฒนาเพื่อไว้ในแผนพัฒนาเป็นจำนวนมาก เพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขของเจ้าของงบประมาณ นอกจากนี้ การพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลยังทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินนโยบายจากรัฐบาล เพื่อที่จะได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานมากกว่าที่จะมีความพร้อมรับผิดชอบต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยตรง ทั้งนี้ บทบาทในการกำหนดนโยบายการพัฒนาต่าง ๆ จึงควรเป็นของท้องถิ่นมากขึ้น หน่วยงานราชการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคควรทำหน้าที่เป็นหน่วยงานทางวิชาการ ซึ่งเสนอทางเลือกในการจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ท้องถิ่น แต่มิใช่ตัดสินใจหรือดำเนินการแทน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ 1) ควรยกเลิกการแทรกแซงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของหนังสือสั่งการหรือด้วยวาจา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกระทรวงมหาดไทย และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สั่งการลงไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรปล่อยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการพิจารณาสั่งการการปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของรัฐที่เห็นว่ามีเหมาะสมแก่ท้องถิ่น 2) ควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายว่าด้วยการเงินการคลังท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดหารายได้เพิ่มสูงขึ้น ท้องถิ่นจะนำเงินรายได้ไปจัดบริหารสาธารณะได้มากยิ่งขึ้น

กุลวดี สมสกุลชัย (2560) ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพในการนำแผนปฏิบัติการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในระดับชุมชน: กรณีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประสิทธิภาพในการนำแผนปฏิบัติการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในระดับชุมชน และ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำแผนปฏิบัติการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในระดับชุมชน

โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อาศัยแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 แหล่ง คือ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่สำคัญ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน หรือ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี 16 แห่ง ในเขตพื้นที่ อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี และ 2) ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารรายงานผลการตรวจสอบ ผลการดำเนินงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยค้นพบว่า

(1) การนำแผนปฏิบัติการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในระดับชุมชน: กรณีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มีประสิทธิผลน้อยมาก กล่าวคือ การดำเนินการตามโครงการของกลุ่มสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด การพิจารณาอนุมัติโครงการและการโอนเงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีล่าช้ากว่าที่กำหนด การจัดทำเอกสาร รายงาน และทะเบียนต่าง ๆ ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไม่ครบถ้วน ถูกต้องเป็นปัจจุบัน เป็นต้น

(2) ข้อค้นพบประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการนำแผนปฏิบัติการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในระดับชุมชนที่สำคัญคือ

(2.1) ขาดการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การขาดการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในทุกระดับ ไม่มีการติดตาม ควบคุม กำกับดูแลสมาชิกที่ดำเนินโครงการในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและจริงจัง

(2.2) ขาดการประชาสัมพันธ์และสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การดำเนินงานยังคงกระจุกอยู่เฉพาะบางกลุ่ม

(2.3) ขาดการจัดทำฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

(2.4) ขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้จ่ายเงินกองทุนฯ โดยเฉพาะเรื่องการชำระคืนเงิน การจัดทำและความสำคัญของหนังสือสัญญาและรายละเอียดโครงการ การจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไม่เหมาะสม ให้ความสำคัญกับการให้เงินกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้มากกว่าการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมบทบาทสตรีและเครือข่าย

(2.5) การติดตามทวงหนี้ยังไม่เป็นระบบ และปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาการพิจารณาอนุมัติโครงการไม่ผ่านการกลั่นกรองจากระดับอำเภอ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบโครงการได้อย่างถูกต้อง สมาชิกขาดความรู้ ความเข้าใจในการเขียนโครงการ รวมทั้งหลักเกณฑ์ วิธีการในการใช้เงิน และคืนเงิน ขาดการประชุมพูดคุยกันในระดับตำบลและอำเภอ เสนอโครงการไปแล้วไม่ได้รับ การอนุมัติ เป็นต้น

งานของ ศาสตราจารย์ ดร. ประทาน (2554) ศึกษาการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันองค์การบริหารส่วนตำบลลาดควาย อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน องค์การบริหารส่วนตำบลลาดควาย โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาจำนวน 13 คน ประกอบด้วย คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้นำท้องถิ่น ผู้แทนภาคประชาชน หัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ และพนักงานส่วนตำบล แล้ววิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายเชิงพรรณนาเพื่อสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ ผลการศึกษา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลลาดควายควรนำกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนมาใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยจะต้องสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการท้องถิ่นให้มากที่สุด สำหรับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดควายนั้นควรมรการดำเนินการ 4 แนวทาง คือ 1) แนวทางด้านกำหนดนโยบายเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้ ผู้บริหารไม่ควรเข้าไปครอบงำในกระบวนการไปสู่การปฏิบัติ โดยเน้นให้เกิดความเป็นอิสระในการดำเนินการมากที่สุด 2) แนวทางด้านแผนกลยุทธ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ 3) แนวทางด้านส่งเสริมองค์ภาคประชาชน ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งอง5ภาคประชาชนโดยตราเป็นข้อบัญญัติตำบล เพื่อให้อำนาจในการดำเนินการ และให้เป็นอิสระในการดำเนินงานขององค์ภาคประชาชนในวัยเด็กและเยาวชน 4) แนวทางด้านเครือข่ายและการประสานงานเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ด้วยการสร้างเครือข่ายและศูนย์ประสานงานขึ้นในองค์การบริหารส่วนตำบลลาดควาย

งานศึกษาของ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ (2545) เรื่อง ธุรกิจ รัฐและคอร์รัปชัน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ การทำความเข้าใจกับวิธีการสมยอมและแนะนำทางป้องกัน ศึกษากระบวนการสมยอมกันในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐระหว่างข้าราชการกับนักการเมือง หรือระหว่างข้าราชการ นักธุรกิจ และนักการเมือง โดยทำการศึกษาเจาะลึกกรณีศึกษา 3 กรณี คือ โครงการจัดการน้ำเสียที่คลองด่าน โครงการเขื่อนทดน้ำบางปะกง โครงการสนามบินสุวรรณภูมิที่หนองงูเห่า และศึกษาประสบการณ์การจัดจ้างของต่างประเทศเพื่อหาบทเรียน วิธีการวิจัย ประกอบด้วย การศึกษาจากเอกสาร การประชุมกลุ่ม (focus groups) และการสัมภาษณ์เจาะลึกเฉพาะราย

ข้อค้นพบที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผาสุก เห็นว่าการว่าจ้างแบบเหมารวม (turnkey) คืองานที่เจ้าของโครงการต้องการให้ผู้รับเหมาไปดำเนินการออกแบบและสร้างโครงการให้แล้วเสร็จแต่เพียงผู้เดียว แม้มีข้อดีคือ งานก่อสร้างเสร็จเร็ว แต่เอื้อกับการคอร์รัปชันเพราะไม่มีการระบุรายละเอียดในแผนงานจึงทำให้เกิดช่องทางการสับหลักเพื่อสร้างประโยชน์ให้กลุ่มพวกพ้องหรือขอปรับเปลี่ยนเพื่อเพิ่มงบประมาณได้ค่อนข้างง่ายและยังเปิดช่องให้บริษัทเอกชนเฉยโอกาสเรียกร้อยค่าชดเชยจากรัฐ(ค่าโง่) โดยมักมีการทำสัญญาที่หละหลวม หรือในกรณีที่ชาวบ้านคัดค้านโครงการทำให้โครงการเสร็จช้ากว่าที่กำหนด หรืออื่น ๆ

คณะวิจัยมีความเห็นว่า ระบบราชการไทยยังไม่สามารถนำข้อดีของระบบการว่าจ้างแบบเหมารวม (turnkey) มาใช้ได้อย่างเต็มที่ แต่ซ้ำร้ายนำช่องว่างมาใช้ ซึ่งสร้างความเสียหายแก่สังคมอย่างมหาศาล จึงเห็นควรว่ารัฐบาลควรยุติการว่าจ้างบริษัทเอกชนในการดำเนินดำเนินโครงการขนาดใหญ่แบบ turnkey จนกว่าจะสร้างกลไกการควบคุมดูแลที่ชัดเจนก่อน

ผู้วิจัยยังพบอีกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ (ฮ่องกง เยอรมันนี เดนมาร์ค) กระบวนการขั้นตอนและกฎเกณฑ์ทางการจัดจ้างของไทยมีความหละหลวมมากโดยให้หน่วยงานเจ้าของโครงการจัดตั้งคณะกรรมการเป็นผู้ดูแลการประมูลเป็นคร่าว ๆ ไป ขณะที่ต่างประเทศจะใช้ทั้งแบบมีสำนักงาน

กลางจัดทำการประมวลการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม(อาจแบ่งประเภทโครงการหรือสินค้า) และแบบให้หน่วยงานต่าง ๆ จัดทำเอง แต่แม้ในกรณีหลังนี้ก็ต้องมีหน่วยงานดูแลกำกับอีกชั้นหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาเห็นว่างานวิจัยของ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะมุ่งเน้นวิจัยการทุจริตคอร์รัปชันในประเด็นโครงการระดับชาติ โดยทำการศึกษาเจาะลึกกรณีศึกษา 3 กรณี คือ โครงการจัดการน้ำเสียที่คลองด่าน โครงการเขื่อนทดน้ำบางปะกง และโครงการสนามบินสุวรรณภูมิที่หนองงูเห่า ในขณะที่งานวิจัยนี้ครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาการทุจริตคอร์รัปชันในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีลักษณะเงื่อนไข รูปแบบ ความสลับซับซ้อนของการทุจริต รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยของผาสุก อาจจะสามารถนำไปอธิบายกับโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาลได้ แต่ไม่สามารถนำมาอธิบายกับกรณีโครงการขนาดเล็ก หรือรูปแบบการทุจริตรูปแบบอื่น ๆ ในระดับหมู่บ้านหรือระดับชุมชน ในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐได้ เป็นต้น

งานศึกษาเรื่อง รูปแบบและวิธีการคอร์รัปชันในองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของ ภาณุ ลวกุล (2545) โดยงานชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ศึกษารูปแบบการคอร์รัปชันใน อบต. แห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาวิธีการคอร์รัปชันใน อบต. แห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) ศึกษาถึงวิธีการป้องกันและแก้ไขการคอร์รัปชันใน อบต. โดยศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) จากข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเป็นผู้ที่ทำงานเป็นนักการเมืองแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับ อบต. แห่งนี้ ไม่ว่าจะเป็นผู้รับเหมาที่อยู่ในพื้นที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันในพื้นที่ อบต. แห่งนี้ รวมทั้งสิ้น 12 ราย ผลการศึกษาพบว่า

รูปแบบการคอร์รัปชันนั้นจะแปรเปลี่ยนไปตามโอกาสที่เกิดขึ้น เข้าทำนองที่ว่าไม่เกิดก็ไม่ทำเป็นส่วนใหญ่ (กรณีตามน้ำ) และก็จะมียุทธศาสตร์อีกกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นฝ่ายบริหารมักจะร่วมมือกับผู้รับเหมา หรือกลุ่มสมาชิก อบต. ของตัวเองทำกันหลายคน (กรณีทวนน้ำ) คือ ตั้งใจจะทุจริตคอร์รัปชันต่อหน้าที่ของตัวเองเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์

วิธีการคอร์รัปชันส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นนั้นจะปรากฏตัวตามรูปแบบที่จะทำการคอร์รัปชัน เช่น การรับสินน้ำใจ รับสินบน และกินค่าคอมมิชชั่น ซึ่งบางครั้งก็จะเกิดการเชื่อมโยงไปสู่การคอร์รัปชันด้านวัสดุครุภัณฑ์หรืองานซ่อมแซม รวมถึงงานตกแต่งสถานที่ของทางราชการ หรือในกรณีการตรวจรับงานในการก่อสร้าง

ส่วนแนวทางการแก้ไข ที่เสนอโดยผู้วิจัยมีอยู่ 3 มาตรการ คือ 1) มาตรการด้านบุคคลโดยการปลูกฝังจิตสำนึก มีการรณรงค์อย่างจริงจัง 2) มาตรการด้านการบริหารโดยการแก้ไขกฎระเบียบและกฎหมายให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น 3) มาตรการเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกและปัจจัยแวดล้อมที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการคอร์รัปชันของข้าราชการ ควรมีการตั้งกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจน รวมไปถึงเรื่องการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม

จุดอ่อนซึ่งเป็นข้อวิจารณ์สำคัญของงานที่สำคัญคือ

(1) ขนาดของหน่วยตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเพียงหน่วยเดียว อาจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล ทั้งนี้เพราะพฤติกรรม รูปแบบหรือวิธีการในการทุจริตคอร์รัปชันขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งย่อมไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไป จากการสำรวจ

เบื้องต้นพบว่า แม้แต่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเดียวกัน ยังมีรูปแบบหรือวิธีการในการทุจริตคอร์รัปชันที่แตกต่างกันไป ดังนั้น การเลือกใช้หน่วยตัวอย่างเพียงหน่วยเดียวในการศึกษาย่อมส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและความเพียงพอของข้อมูลเป็นอย่างยิ่ง

(2) รูปแบบและวิธีการคอร์รัปชันได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ผลการศึกษาของ ภาณุ ลวกุล อาจจะสามารถอธิบายได้กับช่วงเวลาในขณะนั้น แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป รูปแบบหรือวิธีการในการทุจริตคอร์รัปชันขององค์การบริหารส่วนตำบลได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีความสลับซับซ้อนแบบเนียน และเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ สร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติ

(3) นอกจากนี้ งานของภาณุ ลวกุล ยังไม่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อให้ทราบปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์สาเหตุและแสวงหาแนวทางและมาตรการในการแก้ไข ป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ หากไม่ทราบปัจจัยหรือสาเหตุของการทุจริตคอร์รัปชัน ก็ไม่สามารถแสวงหามาตรการในการป้องกันปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพได้

งานศึกษาของ เขมฤดี วานิกานุกุล (2546: บทคัดย่อ) เรื่อง การวิเคราะห์โครงสร้างลักษณะการเกิดคอร์รัปชัน กรณีศึกษา คอร์รัปชันกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงปัญหาของการคอร์รัปชันในหน่วยงานราชการด้านการจัดซื้อจัดจ้าง โดยจะทำการเปรียบเทียบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์กับระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบเดิม แนวโน้มการประหยัดงบประมาณจากการใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Procurement) รวมถึงแนวโน้มการลดการทุจริตคอร์รัปชันโดยการใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

ผลการศึกษา พบว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบเดิมจะมีปัญหาทางด้าน การฮั้วการประมูลหรือการสมยอมราคากันถึงร้อยละ 51 การปิดโอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสารในการจัดซื้อจัดจ้าง ร้อยละ 38 การจ่ายค่าตอบแทนที่ไม่เป็นทางการร้อยละ 38 ซึ่งการนำระบบ e-Procurement สามารถลดปัญหาการสมยอมราคาลงเหลือร้อยละ 20 การจ่ายค่าตอบแทนที่ไม่เป็นทางการ ลดลงเหลือร้อยละ 3 และการปิดโอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสารในการจัดซื้อจัดจ้าง ลดลงเหลือ ร้อยละ 1 สาเหตุเนื่องมาจากระบบนี้จะช่วยลดการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่พัสดุกับผู้ประกอบการ และจากข้อมูลพบว่า การนำระบบ e-Procurement มาใช้ก่อให้เกิดการประหยัดงบประมาณ ร้อยละ 15.28 ของวงเงินงบประมาณ

เขมฤดี วานิกานุกุล (2546) ยังสรุปอีกว่า การนำระบบ e-Procurement มาใช้สามารถทำให้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันลดลงได้ รวมถึงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคอร์รัปชันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลดีจากการใช้ระบบนี้คือ สร้างความโปร่งใส ก่อให้เกิดการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม ลดการจ่ายเงินใต้โต๊ะและการสมยอมราคากัน ซึ่งทั้งหมดจะส่งผลให้ต้นทุนโดยรวมของภาครัฐในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างนั้นลดลงได้ในที่สุด

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็ไม่เห็นด้วยกับ เขมฤดี วานิกานุกุล กล่าวคือ เป็นที่ยอมรับได้ว่าการนำระบบ e-Procurement มาใช้สามารถทำให้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันทำได้ยากขึ้นบ้าง แต่ในท้ายที่สุด กระบวนการทุจริตคอร์รัปชันก็ยังสามารถเกิดขึ้นได้อยู่ดี โดยเฉพาะในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่พยายามหลีกเลี่ยงกฎระเบียบ เช่น การพยายามขอยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ให้วงเงินงบประมาณเล็กน้อยเพื่อไม่ต้องนำเข้าสู่ระบบ e-Procurement หรือแม้กระทั่งการทุจริตคอร์รัปชันรูปแบบอื่น ๆ แทน นอกจากนี้ งานของเขมฤดี วานิกานุกุล ยังมีขอบเขตเนื้อหาที่แคบ กล่าวคือ เขมฤดี ศึกษาเฉพาะประเด็นการทุจริต

โดยการจัดซื้อจัดจ้าง แต่จากการศึกษาโดยผู้ศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทุจริตอย่างกว้างขวางในหลายด้าน ที่สำคัญได้แก่ กลุ่มที่หนึ่งการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง กลุ่มที่สอง การทุจริตในการจัดสอบ การเปิดรับบรรจจุข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ส่วนท้องถิ่น และกลุ่มที่สาม การทุจริตเชิงนโยบาย/การทับซ้อนของผลประโยชน์ทางธุรกิจ (Conflict of Interest) เป็นต้น

การศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม: กรณีศึกษาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ของ อรทัย ก๊กผล (2546) สรุปว่า รูปแบบความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมในองค์การปกครองท้องถิ่นที่พบมากที่สุดคือ สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทำธุรกิจค้าขายกับองค์การปกครองท้องถิ่นที่ตนเองดำรงตำแหน่ง ซึ่งการเข้ามาทำธุรกิจนั้นมีทั้งโดยตรง คือ เป็นเจ้าของบริษัทเองหรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ได้ผลประโยชน์ตรง ๆ หรือโดยอ้อมผ่านทางภรรยา หรือญาติสนิท รวมทั้งเป็นตัวแทนของบริษัทมาติดต่อกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับรูปแบบความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมอันดีบรอง คือ การใช้งบประมาณสาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือฐานเสียงเห็นได้ชัดจากกรณีของงบประมาณอุดหนุนของกรุงเทพมหานคร ที่สมาชิกสภากรุงเทพมหานครมีบทบาทที่ขัดแย้งเป็นทั้งผู้อนุมัติและผู้ใช้งบประมาณ ไม่ว่าจะรูปแบบความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นอย่างไร อรทัย ก๊กผล เห็นว่าในหลายกรณีความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นต้นตอของการทุจริตคอร์รัปชัน และเป็นการทุจริตที่แบบเนียน หากแต่ในการศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายและการบังคับใช้พบว่ามีเพียงรูปแบบแรกเท่านั้นที่กฎหมายมีข้อบัญญัติห้ามไว้ชัดเจน อย่างไรก็ตามในการศึกษาก็พบว่ากฎหมายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการห้ามการเข้ามามีส่วนได้เสียมีปัญหาในหลายประการ อาทิ

- (1) กฎหมายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความลักลั่น
- (2) การวินิจฉัยตีความ”ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย”ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- (3) โอกาสในการหลบเลี่ยงกฎหมายสูง เอาผิดทางกฎหมายไม่ได้
- (4) กฎหมายเป็นเครื่องมือทางการเมือง การตรวจสอบของหน่วยงานรับผิดชอบไม่เคร่งครัด

อรทัยสรุปว่า พฤติกรรมหรือการกระทำในลักษณะทับซ้อนของผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมเป็นเรื่องที่สังคมไทยคุ้นเคย มีกระทำกันจนเป็นประเพณี หรือเป็นสิ่งที่รู้กันในหมู่เหล่า หากแต่การห้ามการกระทำดังกล่าวหรือการเอาจริงเอาจังกับความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นเรื่องใหม่ ริเริ่มจริงจังด้วยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการเห็นระบบการเมืองและระบบการบริหารที่โปร่งใสและมีความสุจริต ด้วยเป็นเรื่องใหม่ทำให้ส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเมือง หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ตรวจสอบและประชาชนขาดความตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว ซึ่งทำให้การใช้มาตรการทางกฎหมายมีข้อจำกัดมาก

งานศึกษาของ ชินนะพงษ์ บำรุงทรัพย์ และคณะ (2546: บทคัดย่อ) เรื่อง การคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่งในระบบราชการ (Corruption in Selling and Buying Positions in the Thai Bureaucratic System) มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้ออำนวยหรือมูลเหตุ/แรงจูงใจที่ทำให้มีการคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่ง ทศนคติที่มีต่อการทุจริตคอร์รัปชันของ

ข้าราชการ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์ในการแต่งตั้ง โยกย้าย/เลื่อนตำแหน่งของข้าราชการ การทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงาน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงาน และเสนอแนวทางในการแก้ไขและป้องกันปัญหาการคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่งในระบบราชการ โดยทำการสำรวจเฉพาะข้าราชการตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไปที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการคลัง และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวนทั้งสิ้น 2,668 ราย ผลการสำรวจสรุปได้ดังนี้

ข้าราชการสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นด้วยค่อนข้างมากกว่า มีปัจจัยที่เอื้ออำนวยหรือมูลเหตุ/แรงจูงใจ ที่ทำให้มีการคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่งในหน่วยงาน ในขณะที่ข้าราชการสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ เห็นด้วยในระดับปานกลางว่ามีปัจจัยที่เอื้ออำนวยหรือมูลเหตุ/แรงจูงใจที่ทำให้มีการคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่งในหน่วยงาน และโดยภาพรวมแล้ว ข้าราชการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยต่อการคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่ง แต่เมื่อพิจารณาความคิดเห็นที่มีต่อ การทุจริตคอร์รัปชันบางประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างข้าราชการสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีความคิดเห็นว่าการคอร์รัปชันในบางประเด็นเป็นเรื่องปกติธรรมดา ซึ่งแตกต่างจากของข้าราชการหน่วยงานอื่น

นอกจากนี้ยังพบว่า โดยภาพรวมแล้ว ข้าราชการทุกสังกัดเห็นด้วยกับการใช้หลักเกณฑ์ใหม่ในการแต่งตั้ง/โยกย้าย/เลื่อนตำแหน่งข้าราชการ และข้าราชการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่งในหน่วยงานในระดับค่อนข้างน้อย แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่เคยได้ยิน/เชื่อ/แน่ใจว่ามีบางคนในหน่วยงานได้รับหรือไม่ได้รับการแต่งตั้ง/โยกย้าย/เลื่อนตำแหน่งอย่างไม่เป็นธรรม หรือใช้ระบบเล่นพรรคเล่นพวกในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก และจากผลการวิเคราะห์ที่ตัวบ่งชี้หรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่งในหน่วยงานราชการในภาพรวม พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ ปัจจัยที่เอื้ออำนวยหรือมูลเหตุ/แรงจูงใจที่ทำให้มีการคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่ง รองลงมาได้แก่ทัศนคติที่มีต่อการเลื่อนตำแหน่ง/แต่งตั้ง/โยกย้าย รายได้ เพศ ระดับการศึกษา และอายุ

จากข้อคิดเห็นที่ได้จากคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม และจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สาเหตุและแรงจูงใจที่ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่งในระบบราชการ ได้แก่ 1) ค่านิยมทางสังคม 2) โครงสร้างองค์กร 3) ผลประโยชน์ที่ได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อมจากตำแหน่งหน้าที่ 4) ความซื่อสัตย์สุจริตของบุคคล 5) ความบกพร่องในระบบการแต่งตั้ง/โยกย้าย/เลื่อนตำแหน่ง 6) การแทรกแซงของนักการเมือง และ 7) สภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่วนวิธีการคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่งในระบบราชการมีหลายวิธี เช่น ซื้อขายตำแหน่งผ่านคนใกล้ชิด หรือคนสนิท ซื้อขายตำแหน่งผ่านนักการเมือง หรือพ่อค้า นักธุรกิจ ให้ของขวัญ ของกำนัล และอาศัยความสัมพันธ์สนมคุ้นเคยเป็นการส่วนตัว ซึ่งการคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่งในระบบราชการ มีผลกระทบใน 2 ระดับ คือ ผลกระทบต่อข้าราชการในหน่วยงาน ทำให้ข้าราชการหมดขวัญและกำลังใจในการทำงาน โดยเฉพาะข้าราชการที่มีความตั้งใจในการทำงาน หมกคร่ำครึและขาดการยอมรับในตัวผู้บังคับบัญชา ทำให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยเกิดพฤติกรรมเลียนแบบในการซื้อขายตำแหน่ง และทำให้ข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถขาดโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้า และผลกระทบต่อระบบราชการโดยรวม เนื่องจากนาระบบอุปถัมภ์มาใช้ในการพิจารณาแต่งตั้ง

โยกย้าย เลื่อนตำแหน่ง ทำให้ข้าราชการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลเสียต่อระบบราชการ

งานศึกษาของ เจริญชาญ จงสมชัย และวิเชียร ตันศิริคงคล (2551) เรื่อง การศึกษาการคอร์รัปชัน ในองค์การบริหารส่วนตำบล (Corruption in Sub-District Administrative Organization) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการของการคอร์รัปชันในกรณีการบรรจุแต่งตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการคอร์รัปชันในองค์การบริหารส่วนตำบล และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางและมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการขจัดปัญหาการคอร์รัปชันในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีขอบเขตของโครงการวิจัยที่สำคัญ คือ การศึกษาเฉพาะกรณีการบรรจุแต่งตั้ง และเน้นศึกษาในองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นสำคัญ

โดยมีวิธีในการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสาร (Literature Review) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นการทุจริตคอร์รัปชันในภาพรวมและกรณีการคอร์รัปชันกรณี อบต.ทุ่งคลอง รวมทั้ง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ (ท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์ นายก อบต.สายนาวัง ประธานสภา ทนายความ และนายก อบต. สมาชิกสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้เสียหายจากกรณีที่เกิดขึ้นในกรณี อบต.ทุ่งคลอง) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ที่จะช่วยให้เห็นมุมมองที่หลากหลายที่จะสามารถใช้ในการเปรียบเทียบและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาตามประเด็นที่ศึกษาโดยผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย การมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชันว่ามีการทุจริตขึ้นจริงโดยมีรูปแบบคือเป็นทั้งการเสนอให้ของประชาชน และเป็นการเรียกรับของ อบต.เอง โดยมีกระบวนการที่สำคัญจากการประมวลแล้ว คือ มีทั้งการคอร์รัปชันที่เป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ ที่มีการส่งผลประโยชน์ในระดับสูงจนกระทบต่อนักการเมืองในระดับชาติของพื้นที่ และยังมีคอร์รัปชันเฉพาะพื้นที่ (การคอร์รัปชันเครือข่ายขนาดเล็ก) โดยเป็นการคอร์รัปชันที่มีการบริหารจัดการอย่างลงตัวในพื้นที่ ที่สามารถทำให้เรื่องไม่ต้องส่งไปในระดับที่สูงกว่า ซึ่งในการค้นคว้าครั้งนี้พบว่า สื่อและประชาชนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเป็นธรรมและการเสนอความจริงต่อสังคมให้ได้รับทราบ การมีสื่อที่เข้มแข็งและมีประชาชนที่เป็นพลเมืองก็ว่าจะช่วยให้สังคมแห่งความสุจริตได้เกิดขึ้นจริง โดยเหตุปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการคอร์รัปชัน คือ ระบบกฎหมาย องค์กรในการตรวจสอบ สื่อมวลชน คน (ผู้เกี่ยวข้อง) ฐานความคิด ความเชื่อ ความสนใจของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น รวมทั้ง ความจำเป็นบีบบังคับให้ต้องกระทำภายใต้กระแสนิยม ที่ความต้องการทางทุนมีสูง ทั้งนักการเมืองที่ชื่อเสียงต้องถอนทุนคืนจากการหารายได้จากการบรรจุพนักงาน รวมทั้งความเต็มใจของประชาชนที่ต้องการมีงานทำมีความเต็มใจที่จะเสนอประโยชน์ให้ โดยธรรมชาติเป็นเพียงตัวสร้างความชอบธรรมให้ท้องถิ่นอ้างถึงเท่านั้น ส่วนแนวทางในการแก้ไขนั้นต้องมีการปรับปรุงกฎหมายที่ทันต่อเหตุการณ์เสมอ การพัฒนาคนอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การมีองค์กรตรวจสอบที่รวดเร็วรอบคอบ ทั่วถึงและเป็นธรรม ประชาชน

ต้องเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นทางการเมือง มีสื่อที่เข้มแข็ง คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ข้าราชการส่วนท้องถิ่น (ก.พ.ถ.) ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง

โดยสรุป ผลการศึกษาของ เชนซาญ จงสมชัย และวิเชียร ตันศิริคงคล (2551) เห็นว่า การคอร์รัปชัน ยังคงมีอยู่ในระบบการบริหารงานท้องถิ่น ในรูปแบบที่ต่างกันไปตามเงื่อนไขหรือช่องว่างทางกฎหมาย ซึ่งต้องอาศัยการแก้ไขโดยการตรวจสอบโดยพลังของประชาชนและการตรวจสอบอย่างจริงจังจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคณะ (2554: บทสรุปผู้บริหาร) ศึกษาเรื่อง ลักษณะ รูปแบบ และความเสี่ยงต่อการทุจริต ในองค์กรสาธารณะนอกระบบราชการ จากผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มของการทุจริตในองค์กรสาธารณะนอกระบบราชการที่จัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาที่อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 หรือพระราชบัญญัติเฉพาะ หรือเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ล้วนมีลักษณะของการทุจริตที่คล้ายคลึงกันใน 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก การทุจริตเชิงนโยบาย อาทิ การออกกฎระเบียบใหม่ ปรับปรุง หรือแก้ไขกฎระเบียบ ที่มีอยู่แล้วในลักษณะที่ไม่สมเหตุสมผล เพื่อรองรับหรือเอื้อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่พวกพ้องของตนเอง เป็นต้น

ประการที่สอง การทุจริตเชิงโครงสร้าง อาทิ การแต่งตั้งกรรมการโดยมีอัตราส่วนของตัวแทนจากฝ่ายการเมืองในสายต่าง ๆ เกินกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการบริหารทั้งหมด หรือการรับ การคัดเลือก การสรรหาบุคลากรเข้าทำงานโดยขาดคุณสมบัติที่เหมาะสม แต่อาศัยความเป็นพวกพ้อง เป็นต้น

ประการสุดท้าย การทุจริตในงานงบประมาณและพัสดุ อาทิ การอาศัยช่องว่างจากกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ต้องการความคล่องตัวมาเป็นตัวแปรในการทุจริต หรือเร่งใช้เงินตามแผนงานแต่เป็นการใช้เงินที่แอบแฝงนัยยะในทางการเมืองเพื่อนำไปสนับสนุนองค์กรใดองค์กรหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในหน่วยงานที่มีราคาแพงกว่าราคาท้องตลาดทั่วไป หรือมีคุณภาพไม่สมราคา เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของการทุจริตในปัจจุบันมีความแตกต่างจากรูปแบบในอดีตในประการที่น่าสนใจ คือ 1) มีความซับซ้อนของกระบวนการและวิธีการในการทุจริตมากกว่าในอดีต 2) มีผลกระทบและความเสียหายในลักษณะเป็นมหภาค และ 3) มีระดับความรุนแรงของการทุจริตที่มีความหมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมและความสำคัญอันดีของประชากรในประเทศมากขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมถึงค่านิยมทางวัตถุ พฤติกรรมการดำรงชีวิตที่ไม่ยึดกับหลักความ “พอเพียง” และการขาดจิตสำนึกในการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมก่อนประโยชน์ส่วนตัว ล้วนเป็นปัจจัยภายนอกองค์กรที่มีอิทธิพลต่อการทุจริตในอดีตและปัจจุบัน ในขณะที่ปัจจัยภายในองค์กรที่เกิดจากกฎ ระเบียบและข้อบังคับขององค์กรก็มีความสำคัญในฐานะที่มีอิทธิพลต่อระดับความเสี่ยงต่อการทุจริตในแต่ละองค์กร ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

(1) ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากการจัดโครงสร้างองค์กรที่มีวัตถุประสงค์และขอบอำนาจไม่ชัดเจน หรือมีความซับซ้อนจนยากแก่การตรวจสอบถึงขอบอำนาจที่แท้จริง

(2) ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากขั้นตอนและกระบวนการในการได้มา หรือแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร รวมถึงสัดส่วนของตัวแทนคณะกรรมการที่มาจากฝ่ายการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งหากมี

จำนวนตัวแทนคณะกรรมการที่มาจากฝ่ายการเมืองเกินกึ่งหนึ่งแล้ว ก็ย่อมมีโอกาสสูงที่จะเกิดความเสียหายต่อการทุจริตได้

(3) ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากการบริหารจัดการกิจการภายในองค์กร โดยตัวแปรสำคัญของปัจจัยเสี่ยงนี้ คือ ผู้อำนวยการ และขอบเขตอำนาจของผู้อำนวยการ ซึ่งหากการได้มา การแต่งตั้ง หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องมีช่องว่างให้เกิดการแทรกแซงทางการเมืองได้แล้ว ความเสี่ยงต่อการทุจริตในประเด็นนี้ย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นได้และมีแนวโน้มของระดับความรุนแรงมาก เพราะเป็นการกระทำการทุจริตของผู้มีอำนาจในฝ่ายบริหาร

(4) ปัจจัยความเสี่ยงในด้านงบประมาณ และงานพัสดุ ซึ่งแม้ว่าจะไม่ใช่ปัจจัยเสี่ยงใหม่ หากแต่ลักษณะ และรูปแบบของการทุจริตที่เกิดจากปัจจัยเสี่ยงนี้ก็กลับมีการพัฒนาและมีความซับซ้อนมากขึ้น

อนึ่ง ในงานวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้ค้นพบอีกว่า นอกจากปัญหาการทุจริตจะเกิดจากพฤติกรรมเชิงลบของมนุษย์เองแล้ว “ระบบการจัดการ” ก็ถือเป็นกลไกหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการทุจริตอย่างเห็นได้ชัดเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น 1) การจัดระบบบริหารจัดการองค์กรทั้งจากบนลงล่าง หรือในแนวตั้ง และในแนวระนาบที่ขาดประสิทธิภาพ และขาดความเป็นอิสระอย่างแท้จริง 2) ระบบการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับภายในองค์กรซึ่งมีขั้นตอนและผู้มีอำนาจในการออกกฎหมายเป็นบุคคลคนเดียวกับผู้มีอำนาจในฝ่ายบริหาร โดยขาดการถ่วงดุลอำนาจระหว่างกัน และ 3) การจัดระบบควบคุมตรวจสอบทั้งจากภายในองค์กรเองและการตรวจสอบจากภายนอกองค์กรที่ขาดความรัดกุม

2.5 สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย ผลการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการวิจัย เรื่อง “ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ศึกษาในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” อาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญคือ แนวคิดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) นำมาอธิบายแนวทางที่หน่วยงานของภาครัฐพยายามผลักดันให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี (Good Governance) ในกิจการบ้านเมืองอันได้แก่ การปกครองที่ใช้หลักนิติธรรม คุณธรรม โปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า ซึ่งแน่นอนว่าการบริหารจัดการภาครัฐที่ดีจะไม่มีทางประสบผลสำเร็จในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ หากระบบราชการยังมีกระบวนการที่สิ้น วัฒนธรรมและค่านิยมแบบเดิม แนวคิดการคอร์รัปชัน โดยเฉพาะฐานแนวคิดการคอร์รัปชันของนักวิชาการในประเทศไทยมีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบแนวทางการศึกษา มุมมองการวิเคราะห์สาเหตุและเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการคอร์รัปชันในระบบราชการไทย เพื่อนำไปสู่การถกเถียง สร้างความเข้าใจกับผลการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปสู่การเสนอมาตรการในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ รวมทั้งการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังภาพในหน้าถัดไป

โดยจากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การทุจริตคอร์รัปชันโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ที่สำคัญเกิดจากปัจจัยที่สำคัญ

2 ประการ คือ 1) ปัจจัยระดับนโยบาย/การกำหนด TOR โครงการ (การลือคสเปค) ผ่านวิธีการแบบทางการและไม่เป็นทางการ 2) ปัจจัยระดับหมู่บ้าน คณะกรรมการระดับหมู่บ้านและอื่น ๆ

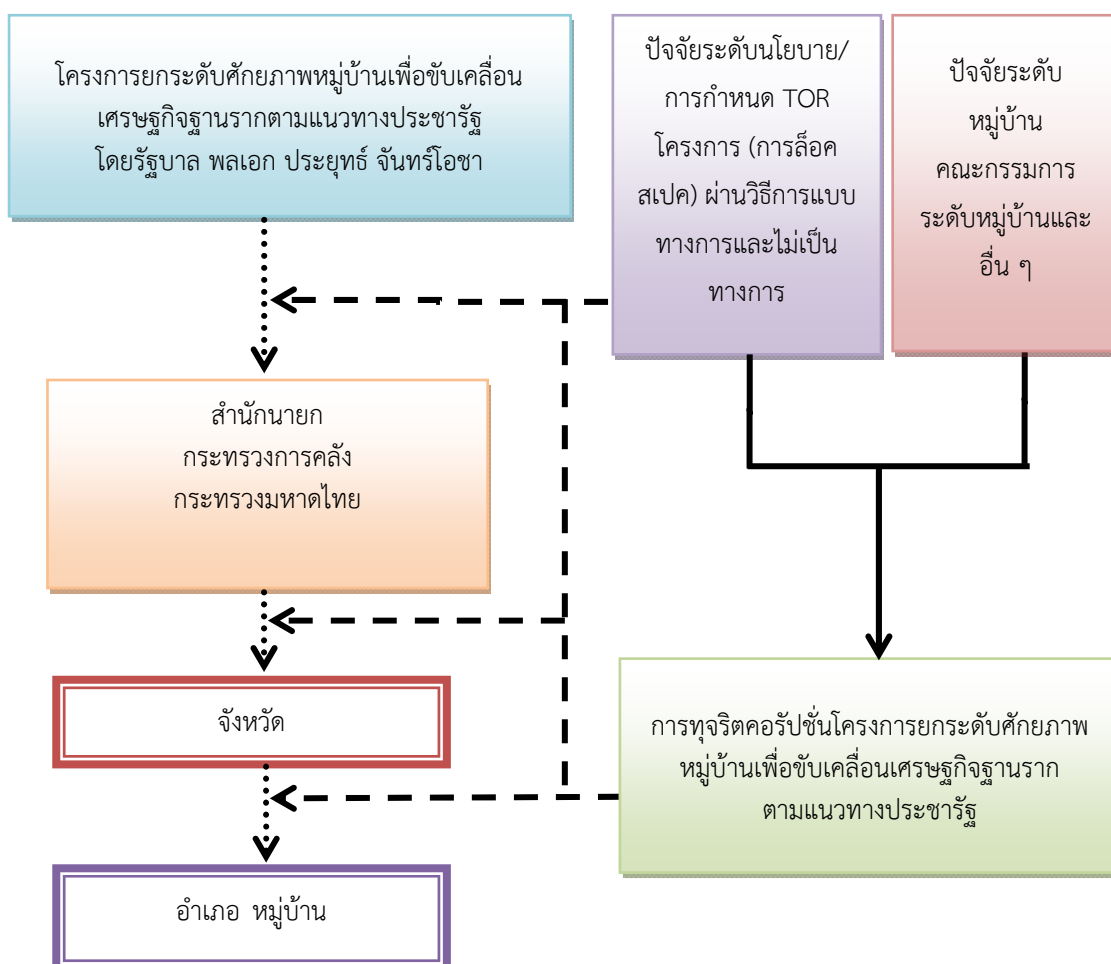
โดยจากปัจจัยระดับนโยบาย/การกำหนด TOR โครงการ (การลือคสเปค) ผ่านวิธีการแบบทางการและไม่เป็นทางการ มีที่มาจากงานของ อรนุช แซ่เฮง (2558) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบล: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการทุจริตในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบล ส่วนหนึ่งเกิดจากตัวแปรด้านความไร้ประสิทธิภาพของระบบการตรวจสอบ และตัวแปรด้านช่องโหว่ของกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น หรืองานที่ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคณะ (2554: บทสรุปผู้บริหาร) ศึกษาเรื่อง ลักษณะ รูปแบบ และความเสี่ยงต่อการทุจริตในองค์กรสาธารณะนอกระบบราชการ จากผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มของการทุจริตในองค์กรสาธารณะนอกระบบราชการที่จัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาที่อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 หรือพระราชบัญญัติเฉพาะหรือเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ล้วนมีลักษณะของการทุจริตที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะการทุจริตเชิงนโยบาย อาทิ การออกกฎระเบียบใหม่ ปรับปรุง หรือแก้ไขกฎระเบียบที่มีอยู่แล้วในลักษณะที่ไม่สมเหตุสมผล เพื่อรองรับหรือเอื้อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่พวกพ้องของตนเอง เป็นต้น

และการศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของ อรทัย ก๊กผล (2546) สรุปว่า รูปแบบความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พบมากที่สุดคือ สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทำธุรกิจค้าขายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนเองดำรงตำแหน่ง ซึ่งการเข้ามาทำธุรกิจนั้นมีทั้งโดยตรง คือ เป็นเจ้าของบริษัทเองหรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ได้ผลประโยชน์ตรง ๆ หรือโดยอ้อมผ่านทางภรรยา หรือญาติสนิท รวมทั้งเป็นตัวแทนของบริษัทมาติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อรทัย ก๊กผล เห็นว่าในการห้ามการเข้ามามีส่วนได้เสียมีปัญหาในหลายประการ อาทิ กฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความสับสน การวินิจฉัยตีความ “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล โอกาสในการหลบเลี่ยงกฎหมายสูง เอาผิดทางกฎหมายไม่ได้ และกฎหมายเป็นเครื่องมือทางการเมือง การตรวจสอบของหน่วยงานรับผิดชอบไม่เคร่งครัด เป็นต้น

ส่วนปัจจัยระดับหมู่บ้าน คณะกรรมการระดับหมู่บ้านและอื่น ๆ มีที่มาจากงานการศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ อรทัย ก๊กผล (2546) สรุปว่า รูปแบบความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พบมากที่สุดคือ สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทำธุรกิจค้าขายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนเองดำรงตำแหน่ง ซึ่งการเข้ามาทำธุรกิจนั้นมีทั้งโดยตรง คือ เป็นเจ้าของบริษัทเองหรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ได้ผลประโยชน์ตรง ๆ หรือโดยอ้อมผ่านทางภรรยา หรือญาติสนิท รวมทั้งเป็นตัวแทนของบริษัทมาติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรืองานศึกษาเรื่อง รูปแบบและวิธีการคอร์รัปชันในองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของ ภาณุ ลวกุล (2545) โดยผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการคอร์รัปชันนั้นจะแปรเปลี่ยนไปตามโอกาสที่เกิดขึ้น เข้าทำนองที่ว่าไม่เกิดก็ไม่ทำเป็นส่วนใหญ่ (กรณีตามน้ำ) และก็จะมียกกลุ่มบุคคลอีก

กลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นฝ่ายบริหารมักจะร่วมมือกับผู้รับเหมา หรือกลุ่มสมาชิก อบต. ของตัวเองทำกันหลายคน (กรณีทวนน้ำ) คือ ตั้งใจจะทุจริตคอร์รัปชันต่อหน้าที่ของตัวเองเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์

และงานศึกษาของ ศาสนะ ประทาน (2554) ศึกษาการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันองค์การบริหารส่วนตำบลลาดควาย อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันองค์การบริหารส่วนตำบลลาดควาย โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลลาดควายควรนำกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนมาใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยจะต้องสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการท้องถิ่นให้มากที่สุด เป็นต้น

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

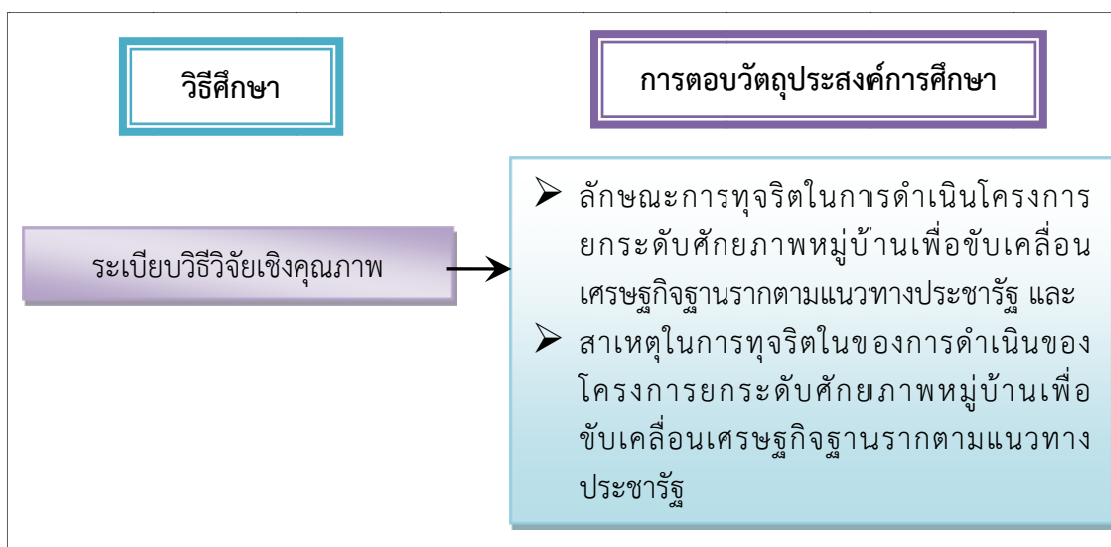
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย เรื่อง “ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ศึกษาในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ศึกษาลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และ 2) ศึกษาสาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

การนำเสนอระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย ระเบียบวิธีการวิจัย พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่เลือกสัมภาษณ์ ขอบเขตของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

3.1 ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

ภาพที่ 3.1 แหล่งข้อมูลและการตอบวัตถุประสงค์การศึกษา

โดยอาศัยแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

การวิจัย เรื่อง ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ศึกษาในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากคดีการทุจริตและเอกสารที่เกี่ยวข้อง (document research) ดังนี้

3.1.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) การสัมภาษณ์นี้จะหาผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (key informants) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำประชาชนที่เกี่ยวข้อง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ผู้รับเหมา ผู้ประกอบการ เป็นต้น เพื่อศึกษาลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และสาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interviews) เครื่องมือการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ลักษณะปลายเปิด (open-ended questions) จำนวนทั้งสิ้น 28 คน

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มเลือกเพื่อสัมภาษณ์ที่สำคัญ ผู้วิจัยแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

3.1.1.1 กลุ่มที่ 1 กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ นางคมคาย พงษ์ธีรมนตรี ปลัดอำเภอ ดอนมดแดง (2561: สัมภาษณ์) อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

3.1.1.2 กลุ่มที่ 2 กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนทั่วไป **ได้แก่**

1) นายประเสริฐ ศิริมูล ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 (ตำแหน่งในช่วง ที่ดำเนินการสัมภาษณ์ ปี พ.ศ.2560) ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งกำนันตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี)

2) นายวิชัย จรุงแสง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

3) นายจารึก ศรีสง่า กำนันตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

4) นายสว่างกิตร์ สกุลสุข ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

5) นายอุทิศ เกษสิทธิ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

6) นายสัมพันธ์ เกษแก้ว กำนันตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

7) นายวินัย แสนทวีสุข ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

- 8) นายไพโรจน์ แสนทวิสุข ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 12 ตำบลดอนมดแดง อำเภอ
ดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- 9) นายทวี สายชาลี กำนันตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัด
อุบลราชธานี
- 10) นายสิงห์ สายชาลี ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง
จังหวัดอุบลราชธานี
- 11) นางเพ็ญ พิงสกุล ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 ตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง
จังหวัดอุบลราชธานี
- 12) นายชาญสร มะลียทอง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 14 ตำบลดอนมดแดง อำเภอ
ดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- 13) นายพุธ ศรีกุล ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง
จังหวัดอุบลราชธานี
- 14) นายมูล เมฆวนารักษ์ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่ที่ 14 ตำบล
ดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- 15) นางดวงจันทร์ ผลาพร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง อำเภอ
ดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- 16) นายสมัย มุทาพร ประชาชนหมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง
จังหวัดอุบลราชธานี
- 17) นายสถิต นีรพันธ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง
จังหวัดอุบลราชธานี
- 18) นายปิยะ อินทรุษา ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง
จังหวัดอุบลราชธานี
- 19) นางประไพ พันปุม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง
จังหวัดอุบลราชธานี
- 20) นายบุญใส ขำตา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง
จังหวัดอุบลราชธานี
- 21) นายประมวล ยิงวงษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง
จังหวัดอุบลราชธานี
- 22) นายสุที สายชาลี กำนันตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัด
อุบลราชธานี

3.1.1.3 กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้รับเหมา ผู้ประกอบการ ได้แก่

- 1) นายจุ่น แคนสุข หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัด
อุบลราชธานี (อาชีพผู้รับเหมาก่อสร้างและผู้ประกอบการร้านวัสดุก่อสร้างในหมู่บ้าน)
- 2) นายวิฑูล สีทา พนักงานบริษัทรับเหมาก่อสร้างในจังหวัดอุบลราชธานี
หมู่ที่ 7 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

3) นายสุวัจชัย ศรีมา ผู้ประกอบการแพ้นคอนกรีต คอนกรีต ผสมเสร็จ สถานที่ตั้ง โรงงานอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

4) นางศศิประภา วิมลพันธ์ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ในหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

5) นายศราวุธ ศรีสง่า ผู้รับเหมาในเขตพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

3.1.2 ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (document research)

แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.1.2.1 ข้อมูลระดับปฐมภูมิ (primary sources) ได้แก่ เอกสาร บันทึกและรายงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ในจังหวัดอุบลราชธานี

3.1.2.2 ข้อมูลระดับทุติยภูมิ (secondary sources) ได้แก่ ข้อมูลข่าวสาร บทวิเคราะห์ เอกสารงานประชุมสัมมนาทางวิชาการ และเอกสารงานศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษาเฉพาะลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

หมู่บ้านในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวนทั้งสิ้น 47 หมู่บ้าน แยกเป็น 4 ตำบล ประกอบด้วยตำบล

- (1) ตำบลดอนมดแดง มีจำนวนหมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน
- (2) ตำบลเหล่าแดง มีจำนวนหมู่บ้าน 13 หมู่บ้าน
- (3) ตำบลท่าเมือง มีจำนวนหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน
- (4) ตำบลคำไฮใหญ่ มีจำนวนหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษากรณีตัวอย่างทั้งหมด 4 ตำบล จากจำนวนหมู่บ้านที่เลือกลงพื้นที่สัมภาษณ์ทั้งหมด 19 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

- (1) หมู่ที่ 1 ตำบลคำไฮใหญ่
- (2) หมู่ที่ 1 ตำบลดอนมดแดง
- (3) หมู่ที่ 1 ตำบลเหล่าแดง
- (4) หมู่ที่ 1 ตำบลท่าเมือง
- (5) หมู่ที่ 2 ตำบลคำไฮใหญ่
- (6) หมู่ที่ 2 ตำบลเหล่าแดง
- (7) หมู่ที่ 3 ตำบลคำไฮใหญ่
- (8) หมู่ที่ 3 ตำบลท่าเมือง
- (9) หมู่ที่ 4 ตำบลท่าเมือง
- (10) หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง

- (11) หมู่ที่ 5 ตำบลเหล่าแดง
- (12) หมู่ที่ 5 ตำบลท่าเมือง
- (13) หมู่ที่ 6 ตำบลดอนมดแดง
- (14) หมู่ที่ 7 ตำบลคำไฮใหญ่
- (15) หมู่ที่ 7 ตำบลดอนมดแดง
- (16) หมู่ที่ 7 ตำบลเหล่าแดง
- (17) หมู่ที่ 8 ตำบลคำไฮใหญ่
- (18) หมู่ที่ 12 ตำบลดอนมดแดง
- (19) หมู่ที่ 14 ตำบลดอนมดแดง

3.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การวิจัยจำกัดขอบเขตไว้ 3 ด้าน ดังนี้

3.3.1 ด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตไว้เฉพาะเรื่อง ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และสาเหตุในการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันอังคารที่ 5 เมษายน 2559 เห็นชอบโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักดำเนินโครงการฯ โดยให้คณะกรรมการระดับอำเภอเป็นผู้พิจารณาอนุมัติโครงการฯ ซึ่งในพื้นที่ นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ให้การสนับสนุนคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ดำเนินโครงการฯ ภายใต้กรอบแนวคิด เป็นโครงการที่ “เสนอโดยประชาชน ทำโดยประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชน ทุกหมู่บ้านทั่วไทย”

แนวทางการดำเนินโครงการ มุ่งเน้นโครงการที่เป็นสาธารณประโยชน์ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภูมิภาคทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการสร้างการรับรู้ให้แก่คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยส่งเสริมการขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม กระจายรายได้ ช่วยให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นในช่วงฤดูแล้ง ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก ก่อให้เกิดความรักความสามัคคี และความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนมีจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติร่วมกัน โดยกำหนดเป้าหมายดำเนินการในพื้นที่ 74,588 หมู่บ้าน ทั่วประเทศ จัดสรรงบประมาณหมู่บ้านละไม่เกิน 2 แสนบาท ภายในวงเงินไม่เกิน 15,000 ล้านบาท กำหนดระยะเวลาดำเนินการภายใน 90 วัน โดยมอบหมายคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ทั้งนี้

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองรับผิดชอบเป็นหน่วยงานหลักในการสั่งการ กำกับดูแล ติดตามความก้าวหน้า และรายงานผลการดำเนินงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเป็นประจำทุกเดือน

3.3.2 ด้านพื้นที่ ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี เลือกลงพื้นที่สำรวจข้อมูลทั้งหมด 3 ตำบล มีจำนวนหมู่บ้านที่เลือกลงพื้นที่ สัมภาษณ์ทั้งหมด 16 หมู่บ้าน

3.3.3 ด้านเวลา เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัย จำกัดระยะเวลาในการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผล และการเขียน รายงานผลการศึกษา ทั้งหมด 8 เดือน คือ มิถุนายน 2560 - มกราคม 2561

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และสาเหตุ ในการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ตามแนวทางประชารัฐ ในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

เนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วย

3.4.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ สังกัด องค์กรหรือหน่วยงาน และเขตพื้นที่ที่อาศัยอยู่

3.4.2 ส่วนที่ 2 คำถามเพื่อสำรวจ ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ (มีคำถามย่อยทั้งหมด 7 ข้อ) คือ

3.4.2.1 ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

3.4.2.2 การดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ได้ดำเนินภายใต้กรอบแนวคิด เป็นโครงการที่ “เสนอโดยประชาชน ทำโดยประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกหมู่บ้านทั่วไทย” หรือไม่ อย่างไร

3.4.2.3 ลักษณะโครงการที่ถูกกำหนดจากส่วนกลาง เอื้อให้เกิดการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ หรือไม่ อย่างไร

3.4.2.4 ลักษณะโครงการที่ถูกกำหนดจากส่วนกลาง มีการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ กลุ่มผู้รับเหมา หรือกลุ่มอื่น ๆ ในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

3.4.2.5 ลักษณะโครงการที่ถูกกำหนดจากส่วนกลาง สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

3.4.2.6 ท่านเห็นว่า โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ กับการดำเนินโครงการอื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ องค์กรใด จะมีประสิทธิภาพมากกว่ากัน เพราะเหตุใด

3.4.2.7 ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ เหมือนหรือแตกต่างจากการดำเนินโครงการประเภทอื่น ๆ หรือไม่อย่างไร

3.4.3 ส่วนที่ 3 คำถามเพื่อสำรวจ สาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี (มีคำถามย่อยทั้งหมด 7 ข้อ) คือ

3.4.3.1 สาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

3.4.3.2 ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

3.4.3.3 ท่านเห็นว่า โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ กับการดำเนินโครงการอื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ โครงการกลุ่มใดจะสามารถตรวจสอบการดำเนินการได้มากกว่า เพราะเหตุใด

3.4.3.4 ลักษณะโครงการที่ถูกกำหนดจากส่วนกลาง โดยเฉพาะโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การทุจริตในของการดำเนินของโครงการหรือไม่ อย่างไร

3.4.3.5 การไม่ได้ริเริ่มโครงการจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับปัญหาการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี หรือไม่ อย่างไร

3.4.3.6 เหตุใดประชาชนจึงไม่ค่อยตรวจสอบการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

3.4.3.7 กฎหมายได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐมากน้อยเพียงใด

3.4.4 ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การแจกแบบสอบถามดำเนินการดังนี้

3.5.1 ดำเนินการสำรวจวรรณกรรม การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเขียนโครงร่างการวิจัย (บทที่ 1-3) ในช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2560 (รวมระยะเวลา 2 เดือน)

3.5.2 ร่างแบบสัมภาษณ์ ในช่วงเดือนสิงหาคม 2560 (รวมระยะเวลา 1 เดือน)

3.5.3 ดำเนินการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ ในช่วงเดือนกันยายน - พฤศจิกายน 2560 (รวมระยะเวลา 3 เดือน)

3.5.4 รวบรวม แปลผล วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัย ในช่วงเดือนธันวาคม 2560 (รวมระยะเวลา 1 เดือน) รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 กิจกรรมการดำเนินการวิจัยลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

ที่	กิจกรรมการดำเนินงาน	ช่วงเวลา (เดือน/ปี)
1	สำรวจวรรณกรรม การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเขียนโครงร่างการวิจัย (บทที่ 1-3)	มิถุนายน - กรกฎาคม 2560
2	ร่างแบบสัมภาษณ์	สิงหาคม 2560
3	ดำเนินการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์	กันยายน - พฤศจิกายน 2560
4	รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัย	ธันวาคม 2560
5	สรุปผล ปรับปรุงแก้ไขผลการวิจัยตามข้อเสนอของคณะกรรมการ	มกราคม 2561

3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กับข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่ม แยกประเภทและดูความสอดคล้องของเหตุผล โดยจำแนกตามกรอบแนวคิดและประเด็นที่สัมภาษณ์ ส่วนข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาสำรวจจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งเอกสารชั้นปฐมภูมิ และทุติยภูมิ รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตโดยเข้าถึงเว็บไซต์ของหน่วยงานระบบราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาศึกษา อภิปรายและวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้น

3.7 วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล

วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลเชิงคุณภาพ การตรวจสอบเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงในครั้งนี้ คือ การตรวจสอบข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์ ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้อย่างได้ผล การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยไดมานั้นถูกต้อง โดยจะตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และกลุ่มตัวอย่าง (การตรวจแหล่งเวลา คือ การตรวจสอบว่าตัวแปรอยู่ในช่วงเวลาต่างกัน หรือเหมือนกัน ถ้าเหมือนกันควรตรวจสอบในช่วงเวลาที่ต่างกันด้วย การตรวจสอบสถานที่ คือ การตรวจสอบตัวแปรในสถานที่เดียวกันหรือไม่ หากมาจากสถานที่เดียวกันมีผลออกมาเหมือนกัน การตรวจสอบกลุ่มตัวอย่าง คือ ถ้ากลุ่มตัวอย่างผู้ให้

ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ถูกละเลือกเพื่อสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค กลุ่มที่ 2 กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนทั่วไป และกลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้รับเหมา ผู้ประกอบการ) และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเก่า เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันโดยใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันก็ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อความแน่นอน

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ในบทนี้จะนำเสนอ ผลการศึกษาและบทวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็น เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ

ส่วนที่ 2 สาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

4.1 ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ

การวิจัย เรื่อง “ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ ศึกษาในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง (document research) ดังนี้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) จำนวนทั้งสิ้น 28 คน ผ่านแบบสัมภาษณ์ลักษณะปลายเปิด (open-ended questions) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มเลือกเพื่อสัมภาษณ์ที่สำคัญ แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค กลุ่มที่ 2 กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนทั่วไป และกลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้รับเหมา ผู้ประกอบการ เป็นต้น เพื่อศึกษาลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ และสาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ

ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (document research) แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ ข้อมูลระดับปฐมภูมิ (primary sources) ได้แก่ เอกสาร บันทึกและรายงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ ในจังหวัดอุบลราชธานี ข้อมูลระดับทุติยภูมิ (secondary sources) ได้แก่ ข้อมูลข่าวสาร บทวิเคราะห์ เอกสารงานประชุมสัมมนาทางวิชาการ และเอกสารงานศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย ค้นพบว่า หมู่บ้านในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวนทั้งสิ้น 47 หมู่บ้าน แยกเป็น 4 ตำบล ประกอบด้วยตำบล

- (1) ตำบลดอนมดแดง มีจำนวนหมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน
- (2) ตำบลเหล่าแดง มีจำนวนหมู่บ้าน 13 หมู่บ้าน
- (3) ตำบลท่าเมือง มีจำนวนหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน

(4) ตำบลคำไฮใหญ่ มีจำนวนหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษากรณีตัวอย่างทั้งหมด 4 ตำบล จากจำนวนหมู่บ้านที่เลือกลงพื้นที่สัมภาษณ์ทั้งหมด 19 หมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ค้นพบประเด็นที่สำคัญ โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

4.1.1 ลักษณะการทุจริตโดยไม่ดำเนินโครงการตามกำหนดสเปค (SPEC) ของโครงการ

ในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐเป็นโครงการ/กิจกรรมที่ผ่านการประชาคมหมู่บ้าน เป็นกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ โดยหมู่บ้านสามารถเสนอโครงการได้หมู่บ้านละไม่เกิน 2 โครงการ โดยเน้นให้หมู่บ้านดำเนินการเอง ตามแนวทาง ดังนี้

โครงการ/กิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้

ด้านเศรษฐกิจ

(1) โครงการขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การขยายผลกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง ปลูกป่าต้นน้ำ เป็นต้น

(2) โครงการส่งเสริมอาชีพ คุณภาพชีวิต การมีงานทำของประชาชน เช่น การทำผลิตภัณฑ์สมุนไพร การถนอมอาหาร การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เป็นต้น

ด้านสังคม

(1) โครงการส่งเสริมด้านสาธารณสุข การศึกษา การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน เป็นต้น

(2) โครงการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการขยะ การทำแนวไฟ การปลูกต้นไม้ทดแทน เป็นต้น

ด้านสาธารณประโยชน์อื่น ๆ

(1) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ เช่น ขุดสระ จัดทำฝาย เก็บกักน้ำ ซ่อมแซมถังเก็บน้ำกลางของหมู่บ้าน ซ่อมแซมฝายเก็บน้ำ ขุดเจาะบ่อบาดาล ขุดลอกคลองลำห้วย ฯลฯ

(2) โครงการซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน เช่น รางระบายน้ำ ถนนที่ใช้ในการสัญจร สะพาน ทางเดิน ฯลฯ

(3) โครงการกำจัดผักตบชวา วัชพืช และขยะสิ่งปฏิกูลเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำให้หมู่บ้านดำเนินการเองและใช้แรงงานในหมู่บ้านเป็นหลักโดยสามารถเช่าหรือจ้างเครื่องจักรกลในส่วนที่แรงงานไม่สามารถดำเนินการได้ โดยจะต้องไม่เกินร้อยละ 30 ของงบประมาณตามโครงการห้ามดำเนินการในลักษณะจ้างเหมา

โครงการ/กิจกรรม ต้องมีความพร้อมในเรื่องสถานที่ดำเนินการ โดยต้องได้รับการอนุญาตให้ใช้พื้นที่จากผู้มีอำนาจก่อนที่ กบอ. จะพิจารณาอนุมัติ เป็นโครงการที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 31 มกราคม 2560

(1) กรณีจ้างเหมาให้ก่อนนี้ผูกพันและลงนามในสัญญาก่อนวันที่ 31 ธันวาคม 2559 และดำเนินโครงการให้เสร็จก่อนวันที่ 31 มกราคม 2560

(2) กรณีที่หมู่บ้านดำเนินการเอง ให้ดำเนินการและเบิกจ่ายให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 31 มกราคม 2560 เป็นโครงการที่ต่อยอดจากโครงการ คปช. ปี 2559

โครงการประเภทที่ต้องใช้แรงงานเป็นหลัก โดยต้องจ้างแรงงานภายในวงเงินไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30 ของงบประมาณตามโครงการของหมู่บ้าน หากไม่เพียงพอให้ใช้แรงงานในตำบล หรือใน อำเภอ แต่ต้องอยู่ในจังหวัดเดียวกันกับหมู่บ้าน ห้ามจ้างแรงงานต่างด้าว

ไม่ควรควบรวมโครงการ ยกเว้น โครงการที่จะขอควบรวมเป็นโครงการที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยจะต้องมีพื้นที่ดำเนินการติดต่อกัน เช่น สะพานข้ามคลองของหมู่บ้าน ประปาหมู่บ้าน ปักเสาสายไฟฟ้าเพื่อใช้ในการสูบน้ำสำหรับใช้ในการอุปโภคบริโภค เป็นต้น โดยให้ดำเนินการได้ เพียง 1 สัญญาจ้าง และต้องใช้งบประมาณของทุกหมู่บ้านที่ควบรวมในจำนวนที่เท่ากัน

โดยหมู่บ้านที่จะรวมงบประมาณจะต้องจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อขอความเห็นชอบ รวมงบประมาณและโครงการพร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการจำนวน 3 ชุด แต่ละชุดบุคคลไม่ซ้ำกัน ประกอบด้วย คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 3 คน คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ จำนวน 3 คน และคณะกรรมการเบิกจ่ายและจัดทำบัญชี จำนวน 3 คน ก่อน (เปิดบัญชีโครงการของแต่ละหมู่บ้าน แยกกัน) แล้วให้กรรมการทั้ง 3 ชุด ของแต่ละหมู่บ้านพร้อมด้วยประธานกรรมการหมู่บ้านร่วมประชุม เพื่อเสนอโครงการ และพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมจำนวน 3 ชุด ๆ ละ 3 คน โดยให้มีสัดส่วน คณะกรรมการทุกชุดจากทุกหมู่บ้านที่รวมงบประมาณใกล้เคียงกัน

การคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินโครงการที่รวมงบประมาณตั้งแต่สองหมู่บ้านขึ้นไป ในตำบลเดียวกัน ให้คัดเลือกจากคณะกรรมการของแต่ละหมู่บ้านเลือกมาบ้านละ 3 ชุด ๆ ละ 3 คน พร้อมประธานกรรมการหมู่บ้าน รวมบ้านละ 10 คน เพื่อคัดเลือกกันเองให้เหลือ 3 ชุด แต่ละชุดบุคคล ไม่ซ้ำกันประกอบด้วย คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 3 คน คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ จำนวน 3 คน และคณะกรรมการเบิกจ่ายและจัดทำบัญชี จำนวน 3 คน โดยให้ประธานกรรมการหมู่บ้านที่ รวมงบประมาณทุกคนร่วมลงชื่อเสนอโครงการ

เมื่อดำเนินโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้วให้คณะกรรมการตรวจรับพัสดุที่ตั้งร่วมกัน ตรวจงานจ้างแล้วแจ้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุของแต่ละหมู่บ้านนำเข้าประชุมประชาคมของแต่ละหมู่บ้านเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบผลการดำเนินโครงการและขออนุมัติเบิกจ่ายเงิน แล้วให้ คณะกรรมการเบิกจ่ายและจัดทำบัญชีของแต่ละหมู่บ้านเบิกจ่ายเงินแล้วนำมามอบให้กับ คณะกรรมการเบิกจ่ายและจัดทำบัญชีที่ตั้งร่วมกันเพื่อจ่ายค่าพัสดุหรือจ่ายให้แก่ผู้รับจ้างต่อไป

ในกรณีที่ดินดำเนินโครงการและเห็นควรมีหลักประกันความชำรุดเสียหายของโครงการนั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง โดยให้คณะกรรมการเบิกจ่ายและจัดทำบัญชีเป็นผู้เก็บรักษา

ไม่ควรเป็นโครงการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพ ยกเว้น เป็นโครงการต่อยอดโครงการส่งเสริม อาชีพตามมาตราที่ 4 โครงการตามแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรตามความต้องการของชุมชนเพื่อ บรรเทาภัยแล้งปี 2558/59 และคำนึงถึงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) ของกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ โดยการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนด และสามารถจัดซื้อวัสดุในการฝึกอบรมโครงการได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของงบประมาณตาม โครงการของหมู่บ้าน

โครงการ/กิจกรรมที่ห้ามดำเนินการ ได้แก่

- (1) ห้ามนำงบประมาณไปต่อยอดเงินกองทุนหมู่บ้าน หรือในลักษณะกองทุนหมุนเวียน

(2) ห้ามนำงบประมาณไปดำเนินโครงการ/กิจกรรม โดยวิธีหารเฉลี่ยหรือแบ่งเงิน สิ่งของให้กับประชาชนหรือครัวเรือนในหมู่บ้าน

(3) ห้ามแจกจ่ายเป็นเงินหรือสิ่งของให้กับประชาชน หรือครัวเรือนในหมู่บ้าน

(4) ห้ามนำไปใช้ในลักษณะให้ประชาชนกู้ยืม

(5) ห้าม ดำเนินโครงการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน

(6) ไม่เป็นโครงการที่ซ้ำซ้อนแผนงานโครงการ/กิจกรรม ของส่วนราชการ/หน่วยงาน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการในพื้นที่หรือมีหน่วยงานรับผิดชอบอยู่แล้ว

(7) ห้ามมิให้ดำเนินการในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

(8) ห้ามก่อสร้างศาสนสถาน ห้ามก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม สถานศึกษา/สถานที่ของทางราชการ ยกเว้น การดำเนินโครงการโดยใช้พื้นที่ภายในบริเวณศาสนสถาน สถานศึกษา/สถานที่ของทางราชการเป็นที่ตั้งโครงการที่เป็นสาธารณประโยชน์ และได้รับอนุญาตให้ใช้สถานที่จากผู้มีอำนาจในสถานที่นั้น ๆ ก่อน

(9) ห้ามดำเนินโครงการในที่สาธารณประโยชน์ ยกเว้น ซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ที่มีอยู่แล้วในที่สาธารณประโยชน์ หรือโครงการที่เป็นการดูแลป้องกันสาธารณประโยชน์

(10) ห้ามจัดทำโครงการซื้อครุภัณฑ์ เว้นแต่ เป็นการจัดซื้อครุภัณฑ์จำเป็นเพื่อประกอบโครงการ และจะต้องจัดทำแผนการใช้งาน บำรุงรักษา และมีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) หรือ คณะกรรมการกลุ่มหรือคณะกรรมการบริหารโครงการรับผิดชอบที่ชัดเจนประกอบการพิจารณา ทั้งนี้ ครุภัณฑ์ที่จัดซื้อต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

(11) ห้ามจัดซื้อครุภัณฑ์ประเภทยานพาหนะ เครื่องจักรกลการเกษตร อุปกรณ์สื่อสาร (เช่น วิทยุสื่อสาร โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น) กล้องวงจรปิด แผงโซลาร์เซลล์ (พลังงานแสงอาทิตย์) วัสดุครุภัณฑ์ที่ผ่านการใช้แล้ว เครื่องออกกำลังกายที่ใช้พลังงานไฟฟ้า

ตัวอย่างโครงการที่เป็นกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ได้แก่

(1) โครงการปรับปรุงระบบส่งน้ำเข้าพื้นที่การเกษตร

(2) โครงการซ่อมแซมศาลากลางหมู่บ้าน

(3) โครงการขุดลอกคลองส่งน้ำ ขุดลอกลำห้วย

(4) โครงการปรับปรุงฝายน้ำล้น / ฝายชะลอการไหลของน้ำโดยใช้แรงงานชาวบ้าน

(5) โครงการปรับปรุงซ่อมแซมถนนคอนกรีตเสริมเหล็กในหมู่บ้าน

(6) โครงการขุดลอกและขจัดวัชพืชในลำคลอง

(7) โครงการซ่อมแซมถนนลูกรังภายในหมู่บ้าน

(8) โครงการขุดลอกสระน้ำสาธารณประโยชน์

(9) โครงการส่งเสริมอาชีพ

(10) โครงการซ่อมแซมทางเท้าภายในหมู่บ้าน

(11) โครงการเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร

(12) โครงการซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้าน

- (13) โครงการขยายเขตจ่ายน้ำประปาหมู่บ้าน
- (14) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์หมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยว
- (15) โครงการวางท่อระบายน้ำ
- (16) โครงการบ่อกำจัดขยะในหมู่บ้าน
- (17) โครงการปลูกป่าชุมชน
- (18) โครงการซ่อมแซมถนนลงหินคลุก
- (19) โครงการจัดทำหลักเขตที่ดินสาธารณะ
- (20) โครงการซ่อมแซมเขื่อนป้องกันตลิ่งพัง
- (21) โครงการปรับปรุงป้ายจราจรภายในหมู่บ้าน
- (22) โครงการปรับปรุงระบบจ่ายน้ำประปาหมู่บ้าน
- (23) โครงการปรับปรุงสวนสุขภาพประจำหมู่บ้าน
- (24) โครงการปรับปรุงซ่อมแซม อ่างเก็บน้ำเพื่อผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน
- (25) โครงการป้องกันการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์
- (26) โครงการปรับปรุงศูนย์รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน
- (27) โครงการปรับปรุงห้องน้ำสาธารณะประจำหมู่บ้าน
- (28) โครงการขุดลอกคลองไส้ไก่
- (29) โครงการขยายผลศูนย์การเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริประจำหมู่บ้าน
- (30) โครงการวางท่อน้ำดิบจากแม่น้ำไปสู่อ่างเก็บน้ำเพื่อผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน
- (31) โครงการซ่อมแซมสะพานไม้ภายในหมู่บ้าน
- (32) โครงการส่งเสริมอาชีพผลิตสมุนไพรพื้นบ้าน
- (33) โครงการปรับปรุงอาคารตลาดสดประจำหมู่บ้าน
- (34) โครงการซ่อมแซมลานตากพืชผลการเกษตรประจำหมู่บ้าน
- (35) โครงการซ่อมแซมลานกีฬาประจำหมู่บ้าน
- (36) โครงการเป่าล้างบ่อบาดาล
- (37) โครงการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ
- (38) โครงการส่งเสริมกิจกรรมของเด็กและเยาวชน เช่น การฝึกอาชีพ ดนตรี กีฬา หรือกิจกรรมอื่น ๆ
- (39) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน
- (40) โครงการพัฒนาศูนย์ดำรงธรรมประจำหมู่บ้าน

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากระเบียบวาระการประชุมนายอำเภอ และหัวหน้าส่วนราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ครั้งที่ 5/2559 วันที่ 30 พฤษภาคม 2559 ณ ห้องบัวทิพย์ 1 ชั้น 4 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมกาญจนาภิเษก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สรุปว่า โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ (หมู่บ้านละ 200,000 บาท) คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2559 เห็นชอบโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภูมิภาคทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้ง

สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยการสนับสนุนงบประมาณให้แก่หมู่บ้าน กำหนดช่วงเวลาดำเนินการระหว่างเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม 2559 โดยมีเป้าหมายให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกหลักรับผิดชอบดำเนินการในหมู่บ้าน ทั้งนี้ จังหวัดอุบลราชธานี มีหมู่บ้าน จำนวน 2,693 หมู่บ้าน สำหรับดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ จะได้รับงบประมาณหมู่บ้านละ 200,000 บาท เป็นเงิน 538,600,000 บาท (ห้าร้อยสามสิบล้านหกแสนบาทถ้วน)

ผลการดำเนินการ พบว่า

(1) หมู่บ้านที่เปิดบัญชีแล้ว จำนวน 2,693 หมู่บ้าน ครบทุกหมู่บ้าน
 (2) หมู่บ้านที่คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) อนุมัติแล้ว 2,599 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 96.50

(3) อยู่ระหว่างการพิจารณาของส่วนกลางจังหวัดได้เสนอโครงการจากอำเภอ จำนวน 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภวารินชำราบ อำเภอตระการพืชผล อำเภอสำโรง และอำเภอเขมราฐ (ข้อมูล ณ วันที่ 25 พฤษภาคม 2559) อำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภอบุญศรี อำเภอเหล่าเสือโก้ก อำเภอกุดข้าวปุ้น อำเภอสว่างวีระวงศ์ (ข้อมูล ณ วันที่ 26 พฤษภาคม 2559)

(4) ระหว่างวันที่ 26 – 30 พฤษภาคม 2559 จังหวัดรวบรวมแผนและแผนงานใช้จ่ายงบประมาณให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบ และส่งสำนักจัดทำงบประมาณเขตที่ 14

(5) วันที่ 31 พฤษภาคม – 4 มิถุนายน 2559 สำนักจัดทำงบประมาณเขตพื้นที่ 14 พิจารณาเห็นชอบแผนงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ พร้อมทั้งแจ้งผลให้จังหวัดทราบ วันที่ 5 – 7 มิถุนายน 2559 จังหวัดโอนเงินเข้าบัญชีหมู่บ้าน

อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินการพบ ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ โดยมีข้อร้องเรียนทั้งที่ปรากฏเป็นหลักฐาน และไม่เป็นปรากฏเป็นหลักฐานหรือไม่กล้าให้ข้อมูล อาทิ กรณีหนังสือ บันทึก ป.ค.14 ที่ว่าการอำเภอดอนมดแดง ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2560 เรื่อง ให้ถ้อยคำกรณีมีการร้องเรียน นางนวลจันทร์ ผลาพร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง เกี่ยวกับโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท) โดย นายวินัย บัณภากี เลขที่บัตรประชาชน 3 3415 010950 81 3 เกิดปี 2503 อายุ 57 เกิดที่จังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย ที่อยู่ เลขที่ 112 หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี อาชีพทำการเกษตร ได้ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามรายชื่อคณะกรรมการไต่สวนที่นี้ ได้ร้องเรียน นางนวลจันทร์ ผลาพร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง เกี่ยวกับโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท)

สรุปว่า กรณีมีการร้องเรียน นางนวลจันทร์ ผลาพร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง เกี่ยวกับโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท) จากการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท) เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2559 ที่ประชุมได้มีมติคัดเลือกคณะกรรมการโครงการระดับ

ศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท) ตำแหน่ง คณะกรรมการผู้รับผิดชอบตรวจรับพัสดุ ดังนี้

- (1) นายรุ่งโรจน์ ศรีพิมพ์ ประธานกรรมการ
- (2) นายธวัฒน์ชัย วันร้อง กรรมการ
- (3) นายวินัล บัณฑาทิ กรรมการ

จากการประชุมเพื่อคัดเลือกโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท) เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2559 ที่ประชุมได้มีมติคัดเลือกโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท) คือ โครงการปลูกป่าชุมชน งบประมาณ 200,000 บาท

ในการดำเนินการตรวจรับพัสดุนายวินัล บัณฑาทิ กรรมการ ได้แจ้งไว้ว่าความสูงของต้นไม้ที่นำมาส่งจำนวน 3,000 ต้น ในตอนที่ได้ลงนามตรวจ ความสูงของต้นไม้ที่นำมาส่งประมาณ ร้อยละ 30 มีความสูงไม่เกิน 50 เซนติเมตร ตามที่ได้ประกาศในที่ประชุม

สำหรับการตรวจรับมูลสัตว์ ในขณะนั้นมูลสัตว์ยังไม่ครบตามที่สั่งซื้อ คือ 15,000 กิโลกรัม จึงไม่ได้ลงนามตรวจรับมาทราบภายหลังว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการตรวจรับจาก ข้า เป็น นายไพฑูรย์ มิ่งไชย จึงไม่ได้ตรวจรับในส่วนของมูลสัตว์แต่อย่างใด

หรือกรณี บทสัมภาษณ์ของ นายมูล เมฆวนารักษ์ (2560: สัมภาษณ์) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ม 14 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ว่า โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ตามแนวทางพระราชรัฐ ตามมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ที่มีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่ของตนเอง ที่มีวิธีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข ร่วมรับประโยชน์ โดยวิธีประชุมประชาคมหมู่บ้าน แล้วเสนอแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหา รวมทั้งการบริหารจัดการโครงการ โดยใช้วิธีของ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เพื่อให้ได้โครงการที่มาจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยในการเสนอโครงการเป็นโครงการที่เกิดจากปัญหาความเดือดร้อนหรือความจำเป็นของประชาชนในหมู่บ้าน ที่ต้องการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน เกิดการสร้างงานสร้างรายได้จ้างแรงงานในท้องถิ่น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากด้วย ถึงแม้ว่าโครงการดังกล่าวจะเป็นผลดีแก่ประชาชนในพื้นที่ แต่ในประเด็นของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ที่มีคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และคณะกรรมการเบิกจ่ายเงิน เป็นประเด็นที่ควรพึงระวัง เพราะคณะกรรมการชุดดังกล่าวล้วนแล้วแต่ เป็นประชาชนในพื้นที่ ไม่ได้มีความชำนาญในการทำความเข้าใจในการศึกษากฎ ระเบียบ กระบวนการและวิธีการในการจัดซื้อจัดจ้างอย่างถูกต้อง ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐแม้จะเป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ในการจัดซื้อจัดจ้างก็ยังมีปฏิบัติที่ผิดวิธีอยู่ตามที่เห็นประจำ เพราะเนื่องจากตัว กฎ ระเบียบ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้เสี่ยงต่อการปฏิบัติที่ผิดวิธี

ดังบทสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ ตามมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ที่มีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่ของตนเอง ที่มีวิธีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข ร่วมรับประโยชน์ โดยวิธีประชุมประชาคมหมู่บ้าน แล้วเสนอแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา รวมทั้งการบริหารจัดการโครงการ โดยใช้วิธีของ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เพื่อให้ได้โครงการที่มาจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยในการเสนอโครงการเป็นโครงการที่เกิดจากปัญหาความเดือดร้อนหรือความจำเป็นของประชาชนในหมู่บ้าน ที่ต้องการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน เกิดการสร้างงานสร้างรายได้จ้างแรงงานในท้องถิ่น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากด้วย

ถึงแม้ว่าโครงการดังกล่าวจะเป็นผลดีแก่ประชาชนในพื้นที่ แต่ในประเด็นของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ที่มีคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และคณะกรรมการเบิกจ่ายเงิน เป็นประเด็นที่ควรพึงระวัง เพราะคณะกรรมการชุดดังกล่าวล้วนแล้ว แต่เป็นประชาชนในพื้นที่ ไม่ได้มีความชำนาญในการทำความเข้าใจในการศึกษา ระเบียบ กระบวนการและวิธีการในการจัดซื้อจัดจ้างอย่างถูกต้อง ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐแม้จะเป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ในการจัดซื้อจัดจ้างก็ยังมีกรปฏิบัติที่ผิดวิธีอยู่ตามที่เห็นประจำ เพราะเนื่องจากตัว กฎ ระเบียบ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้เสี่ยงต่อการปฏิบัติที่ผิดวิธี” (มูล เมฆวนารักษ์, 2560: สัมภาษณ์)

ด้านผู้ประกอบการ ผู้รับเหมาก่อสร้าง ข้อมูลจากนายจุ่น แคนสุข (2561: สัมภาษณ์) อาชีพผู้รับเหมาก่อสร้างและผู้ประกอบการร้านวัสดุก่อสร้างในหมู่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ข้อมูลว่า โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐเป็นงานที่ดำเนินการภายในเวลาจำกัด ใช้เวลาน้อย แต่ดำเนินการเสร็จสามารถเบิกเงินได้ทันที คนตรวจรับงานก็เป็นคนในหมู่บ้าน ได้เงินเร็ว เอกสารก็ไม่ต้องเตรียมมาก

ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“ที่ผ่านมาไม่เคยได้ไปวิ่งเต้นที่จะเข้ารับงานในหมู่บ้านกับโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐเลยเพราะเข้าใจว่าเป็นโครงการที่รัฐจัดให้มีการดูแลจัดซื้อจัดจ้างกันเองในหมู่บ้านให้เงินหมุนเวียนในหมู่บ้านแต่พอปีงบประมาณต่อมาคือปีงบประมาณ 2560 ซึ่งห่างกันจากตัวงบประมาณแรกไม่กี่เดือนก็มีผู้ใหญ่บ้านบางพื้นที่ได้เข้ามาติดต่อ ทาบถามว่าตัวเองพอทำงานในโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐได้หรือเปล่าในงบประมาณประมาณสองแสนบาทได้มั้ยโดยหลักคืออยากให้เตรียมเอกสารให้ครบและหาเตรียมช่าง ทีมงานและวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมเพราะโครงการจะลงมาเร็วนี้”

“อีกอย่างโครงการนี้ง่ายต่อการทำงานเป็นงานช่วงเวลาสั้นทำเสร็จตรวจงานเบิกเงินได้เลย คนตรวจรับงานก็เป็นคนในหมู่บ้าน ได้เงินเร็ว เอกสารก็ไม่ต้องเตรียมมาก” (จุ่น แคนสุข, 2561: สัมภาษณ์)

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายวิฑูล สีทา (2560: สัมภาษณ์) พนักงานบริษัทรับเหมาก่อสร้างในจังหวัดอุบลราชธานี หมู่ที่ 7 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ที่ให้ข้อมูลสำคัญว่า การทำงานกับภาครัฐค่อนข้างที่จะมีค่าใช้จ่ายสูงกับการดูแลผู้ดูแลโครงการและคณะกรรมการต่าง ๆ โดยเฉพาะกับตัวประธานและคณะผู้ตรวจรับงาน ถ้าไม่ดูแลกลุ่มเหล่านั้นก็จะถูกมองว่า ผู้รับเหมาไม่เอาใจใส่คนทำงานกรรมการเลย หากมีรอบหน้า การตรวจงานก็จะมีเรื่องจุกจิก

ตลอดเวลาทำให้ค่าใช้จ่ายมากขึ้นกว่าเดิม ส่งผลอาจถึงขั้นขาดทุนได้ หรือไม่ก็เบิกเงินไม่ได้หรือข้ามาก ๆ ผู้รับเหมารายใดที่ยอมรับกับระบบแบบนี้ไม่ได้ ก็จะไม่เข้ามาอยู่กับงานโครงการของรัฐ ส่งผลให้มีจำนวนผู้รับเหมาที่มาทำโครงการกับภาครัฐในจังหวัดเพียงไม่กี่เจ้า

ยิ่งกว่านั้น สิ่งที่สร้างปัญหาให้กับโครงการจริง ๆ คือ คณะกรรมการตรวจรับซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้มีความรอบรู้เรื่องการบริหารโครงการ เลยทำให้งานยุ่งยากขึ้น โดยเฉพาะคณะกรรมการที่แต่งตั้งตรวจรับงานเป็นคนพื้นที่ในหมู่บ้านเช่น คณะกรรมการชุดคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั้งนั้น ให้คนอาชีพเกษตรกรรมมาตรวจรับงานเช่นงานทำถนน ค.ส.ล. งานสร้างสะพาน โครงสร้างเหล็กแท่งก้นน้ำ งานระบบต่าง ๆ หรือจะเป็นการเบิกจ่ายการทำบัญชี ทั้งที่ควรให้มีอาชีพเข้ามาทำการตรวจ เป็นต้น

ดังบทสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“หน้าที่ผมในการทำงานให้กับเจ้าแก่ เข้าไปเจรจากับผู้นำหรือแกนนำชาวบ้านในหมู่บ้านก็แล้วแต่ว่าหมู่บ้านไหนใครเข้มแข็งกว่ากันเช่นบางหมู่บ้านตัวผู้นำอย่างผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจมีบารมีจับได้ทีคน ๆ เดียวแต่ก็ไม่เสมอไปเพราะบางหมู่บ้านเป็นผู้ใหญ่บ้านก็จริงแต่ก็ไม่กล้าตัดสินใจเด็ดขาดยังคงต้องพึ่งพาบารมีคนอื่นอาจเป็นกำนันหรือนายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลเพราะเขาอาจจะมีบุญคุณกันมาก่อนพอมึงบประมาณมาก็ไม่กล้าทำอะไรโดยไม่ปรึกษาเขาก่อน เดียวจะมีปัญหากันภายหลัง เรื่องแบบนี้เราต้องสืบกันก่อน ก่อนที่จะเข้าไปเจรจาเรื่องงานโครงการต่าง ๆ ไม่อย่างนั้นไปคุยก็เสียเวลาเปล่า ๆ เพราะไปคุยกับคนที่ตัดสินใจไม่ได้”

“อีกอย่างในการที่เราจะคุยหรือตกลงอะไรในการจัดทำงานโครงการเราเองก็ต้องถามก่อนเลยว่าใครคือเจ้าของโครงการจริง ๆ และใครมีอำนาจเซ็นตรวจรับงานของเรา เพราะไม่อย่างนั้นถึงเวลาก็อาจจะมีปัญหาเรื่องการตรวจรับงานได้เพราะบางครั้งการเซ็นตรวจรับงานโดยให้ตรง ๆ เอาตามแบบจริง ๆ คงจะหาผู้รับเหมาไปทำงานให้ได้ยากยกเว้นแต่ทำกันเองในหมู่บ้าน ถึงทำกันเองก็ขาดทุนและก็ได้ไม่ได้ตามแบบอยู่ดีเพราะบางงานบางขั้นตอนของการทำงานต้องใช้งานช่างฝีมือมันต้องใช้มืออาชีพทำงานเท่านั้น เช่น งานชุดเจาะบ่อบาดาล ชุดสระหนองน้ำ งานระบบต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านจะเอาเครื่องมือเครื่องจักรกลหนักมาจากไหน”

“ในบางครั้งบางที่การทำงานกับภาครัฐมันค่อนข้างที่จะมีค่าใช้จ่ายสูงกับการดูแลผู้ดูแลโครงการและคณะกรรมการต่าง ๆ โดยเฉพาะกับตัวประธานและคณะผู้ตรวจรับงาน ปฏิเสธไม่ได้หรอกครับว่าไม่มีการดูแลเลยถ้าไม่ดูแลเขากลุ่มเหล่านั้นก็จะว่าผู้รับเหมาไม่เอาใจใส่คนทำงานกรรมการเลยรอบหน้าไม่ต้องมาเจรจากันนะ การตรวจงานก็จะมีเรื่องจุกจิกตลอดเวลาทำให้ค่าใช้จ่ายมากขึ้นกว่าเดิม ส่งผลอาจถึงขั้นขาดทุนได้ หรือไม่ก็เบิกเงินไม่ได้หรือข้ามาก ๆ ดังนั้นไม่มีผู้รับเหมารายไหนจะกล้าเสี่ยงหรอกครับเพราะลงทุนไปหมดแล้ว ผู้รับเหมารายไหนที่รับกับวิธีการแบบนี้ระบบอย่างนี้ไม่ได้เขาก็จะไม่เข้ามาอยู่กับงานโครงการของรัฐ ส่งผลให้มีจำนวนผู้รับเหมาที่มาทำโครงการกับภาครัฐในจังหวัดเพียงไม่กี่เจ้า”

“จริง ๆ ตัวเนื้องานในโครงการไม่มีอะไรยุ่งยากหรอกครับเพราะกระบวนการทำงานเราทำกันตามแบบตามแปลนงานกันอยู่แล้ว แต่สิ่งที่สร้างปัญหาให้กับโครงการจริง ๆ คือตัวคณะกรรมการนั้นแหละครับบางครั้งก็ไม่ได้มีความรอบรู้เรื่องการบริหารโครงการอะไรหรอกครับเพียงแค่อายแสบบารมีเฉย ๆ เลยทำให้งานยุ่งยากขึ้นก็เท่านั้นโดยเฉพาะคณะกรรมการที่แต่งตั้งตรวจรับงานเป็นคน

พื้นที่ในหมู่บ้านเช่น คณะกรรมการชุดคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรทั้งนั้น ไม่ได้ถูกเขาเหล่านั้นนะครับ แต่ให้คนอาชีพเกษตรกรมาตรวจรับงานเช่นงานทำถนน ค.ส.ล. งานสร้างสะพาน โครงสร้างเหล็กแท็งก์น้ำ งานระบบต่าง ๆ หรือจะเป็นการเบิกจ่ายการทำบัญชี ต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ต้องให้มืออาชีพเขาทำเขาตรวจกันหรือเปล่าแล้วอย่างนี้จะได้ประสิทธิภาพได้อย่างไร ท้ายก็จะวนมาที่ความพึงพอใจมาเป็นเกณฑ์ตัดสินงาน และผลประโยชน์จะตามมา” (วิบูล สีทา, 2560: สัมภาษณ์)

4.1.2 ลักษณะการทุจริตโดยจัดซื้อและจ้างเหมาบริการในราคาที่สูงผิดปกติ

นายสุวัจชัย ศรีมา (2560: สัมภาษณ์) ผู้ประกอบการแพล้นคอนกรีต คอนกรีต ผสมเสร็จ สถานที่ตั้ง โรงงาน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี อธิบายในเชิงผลกระทบว่า ผู้รับเหมาหรือตัวแทนชาวบ้านจะเข้ามาสั่งคอนกรีต ผสมเสร็จพร้อม ๆ กันเป็นจำนวนมาก ทุกหมู่บ้านต่างก็รีบทำ เพราะโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐนั้นให้ทำงานกันและเบิกจ่ายกันในระยะสั้น ซึ่งเมืองอุบลจะมีผู้ประกอบการแพล้นคอนกรีต คอนกรีต ผสมเสร็จพร้อมส่งและบริการกันไม่กี่เจ้า ยิ่งมาทำพร้อม ๆ กันทุกหมู่บ้านทั้งเมืองอุบล ผู้ประกอบการเองก็ค่อนข้างมีปัญหา

ดังบทสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“ส่วนใหญ่ทั้งผู้รับเหมาหรือตัวแทนชาวบ้านเองที่จะเข้ามาสั่งคอนกรีต ผสมเสร็จ กับเราเป็นจำนวนมากส่วนใหญ่ใช้เงินสดกันหมดเลยนะ ช่วงนั้นงานเยอะมากเราทำงานกันเกือบทั้ง 24 ชั่วโมง 7 วันกันเลยทีเดียวเพราะทุก ๆ คน ทุก ๆ หมู่บ้านต่างก็รีบกันทั้งนั้นเห็นว่าโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ นั้นเขาให้ทำงานกันและเบิกจ่ายกันในระยะสั้นกันเท่านั้น ซึ่งเมืองอุบลเราก็มีผู้ประกอบการแพล้นคอนกรีต คอนกรีต ผสมเสร็จ พร้อมส่งและบริการกันไม่กี่เจ้าเองแล้วยังมาทำพร้อม ๆ กันทุกหมู่บ้านทั้งเมืองอุบลทั้งประเทศอย่างนี้เราเอาก็ค่อนข้างมีปัญหาเช่นกันนะ เช่น ปูน หิน ทราย นำเข้าโรงงานแทบไม่ทัน คนงานขับรถคอนกรีตเราต้องทำงานทั้งกลางวันและกลางคืนต้องเสริมพนักงานขับรถเพิ่มทดแทนกัน สภาพรถที่ต้องทำงานทั้งวันทั้งรถก็มีชำรุดกัน บางครั้งก็ต้องขับไปซ่อมแซมกันไป เครื่องจักรที่ต้องทำงานหนัก บางทีเราก็ก๊วเครื่องจักรเราเองพังเหมือนกัน” (สุวัจชัย ศรีมา, 2560: สัมภาษณ์)

ด้าน นางศศิประภา วิมลพันธ์ (2560: สัมภาษณ์) ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี สรุปว่า ช่วงที่มีการทำงานของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐในช่วงนั้น ผู้ใหญ่บ้านได้เกณฑ์ชาวบ้านมาทำงาน

ดังบทสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“ช่วงที่มีการทำงานของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐในช่วงนั้นผู้ใหญ่บ้านได้เกณฑ์ชาวบ้านมาทำงานช่วงกลางวัน ก็ทำให้ช่วงกลางวันในช่วงนั้นพอได้ขายของได้บ้าง โดยเฉพาะน้ำแข็ง น้ำอัดลม เครื่องดื่มชูกำลัง กาแฟเย็น

ชายได้ทั้งวัน และช่วงยามเย็นก็จะเป็นพวกเหล่า เบียร์ ถือว่าช่วงนั้นขายดีนะ ถ้าเทียบกันวันธรรมดาทั่ว ๆ ไป” (ศศิประภา วิมลพันธ์, 2560: สัมภาษณ์)

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ นายไพโรจน์ แสนทวีสุข (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ที่วิเคราะห์ว่า อุปสรรคของการทำงาน เนื่องจากเป็นโครงการที่ชาวบ้านได้ประชาคมให้มีการลงมือจัดจ้างให้คนในหมู่บ้านทำกันเอง ปัญหาที่พบ คือ ค่าขนส่งและราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นประมาณ 10 - 20% มีการแทรกแซงจากผู้รับเหมาเอกชนที่มาเสนอให้ผู้ใหญ่บ้านทำโครงการที่อยากจะให้ทำและได้ยื่นเงื่อนไขให้ตกลงจ้างผู้รับเหมารายดังกล่าวโดยจะตอบแทนเป็นเงินทอนกลับคืน 10% แต่ผู้ใหญ่บ้านได้ปฏิเสธเงื่อนไขดังกล่าวโดยให้คำตอบว่าชาวบ้านเขาได้เลือกที่จะทำโครงการโครงการปรับปรุงรางน้ำไว้แล้วและได้ ตกลงทำกันเองและไม่รับข้อเสนอของผู้รับเหมารายดังกล่าว

ดังบทสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“เป็นการทำโครงการที่แก้ไขงานเดิมของ อบต.ที่ทำได้ชื่อเป็นโครงการปรับปรุงรางน้ำจากเดิมที่ อบต.ทำท่อรางน้ำข้างถนนในแบบท่อ ค.ส.ล. ครึ่งไปไม่มีฝาปิดชาวบ้านอยากได้ให้ลึกกว่าเดิมและมีเหล็กครอบกันสิ่งของเช่นกิ่งไม้ขยะต่างได้ตกลงไปในที่ระบายน้ำทำให้อุดตันและทางชาวบ้านจะได้ไม่ต้องมาทำความสะอาดเป็นประจำ

อุปสรรคของการทำงาน เนื่องจากเป็นโครงการที่ชาวบ้านได้ประชาคมให้มีการลงมือจัดจ้างให้คนในหมู่บ้านทำกันเองปัญหาที่พบ คือ ค่าขนส่งและราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นประมาณ 10 - 20%

มีการแทรกแซงจากผู้รับเหมาเอกชนที่มาเสนอให้ผู้ใหญ่บ้านทำโครงการที่อยากจะให้ทำและได้ยื่นเงื่อนไขให้ตกลงจ้างผู้รับเหมารายดังกล่าวโดยจะตอบแทนเป็นเงินทอนกลับคืน 10%

แต่ผู้ใหญ่บ้านได้ปฏิเสธเงื่อนไขดังกล่าวโดยให้คำตอบว่าชาวบ้านเขาได้เลือกที่จะทำโครงการโครงการปรับปรุงรางน้ำไว้แล้วและได้ตกลงทำกันเองและไม่รับข้อเสนอของผู้รับเหมารายดังกล่าว” (ไพโรจน์ แสนทวีสุข, 2560: สัมภาษณ์)

4.1.3 ลักษณะการทุจริตโดยละเว้นหน้าที่และทุจริตต่อหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง

กรณีของนายดวงพร ผลาพร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ถูกร้องเรียนกล่าวหา เรื่อง ละเว้นหน้าที่และทุจริตต่อหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ประเด็น

- (1) ซื้อต้นไม้ไม่ได้ขนาดตามที่ผู้ใหญ่ประกาศ
- (2) ผู้ประกอบการที่นำมูลสัตว์มาจำหน่าย ไม่น่าเชื่อถือ ว่าเป็นผู้ประกอบการตัวจริง ข้อมูลสัตว์ไม่ครบตามจำนวน
- (3) การปลอมแปลงลายมือชื่อคณะกรรมการและประชาชนเพื่อทำเรื่องยืมเงิน จำนวน 135,000 บาทและปลอมแปลงลายมือชื่อที่เข้าประชุม ผู้ขายมูลสัตว์ (มณีจันทร์) ผู้ขายต้นไม้ (ภคิต)
- (4) การนำต้นไม้จากศูนย์เพาะชำกล้าไม้อุบลราชธานี จำนวน 900 ต้น มาสวมแทนต้นไม้ที่ต้องจัดซื้อ

(5) มีประกาศทางหอกระจายข่าวว่าแรงงานปลูกป่าวันละ 300 บาท แต่แรงงานที่ได้รับคนละ 400 บาท แรงงานประกาศ 130 คน แต่นำส่งอำเภอ 150 คน ทูจริตค่าแรงไป 20 คน

(6) ค่าจ้างเหมาดูแลต้นไม้ใส่ปุ๋ยมูลสัตว์ จำนวน 100 คน จ้าง 200 บาท รวมเงิน 20,000 บาท ไม่มีการดูแลจริง ผู้ร้องอยากทราบว่าเงินดังกล่าวอยู่ที่ใด

(7) คนที่ไม่ได้ทำงานแต่ได้รับเงิน คือ นางเดือนเพ็ญ โยธิน

(8) ค่าดูแลต้นไม้จ่ายให้ผู้ที่ไม่มีเลขบัตรประชาชน

ส่วนข้อแตกต่างของผู้ใหญ่บ้าน นายดวงพร ผลาพร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ถูกร้องเรียนสรุปว่า

(1) ทางผู้ร้องได้ร้องว่าซื้อต้นไม้ไม่ได้ขนาดคือต้นกล้ามันเตี้ยเกินไปมีขนาดที่ 30 – 50 เซนติเมตร ถือว่าเล็กเกินไป แนวทางการแก้ต่าง “เราก็ได้แก้ไขโดยการหากล้าไม้เพิ่ม 430 ต้น และซื้อพันธ์เมล็ดตาล 500 เมล็ด มาเพิ่มเติมและปลูกในวันเดียวกันเพื่อเป็นการทดแทนข้อกล่าวหาว่ากล้าเล็ก”

(2) เอกสารทางผู้ขายก็ให้ทางอำเภอไปครบแล้ว วนเรื่องที่ว่าปริมาณขาดเกินก็เป็น การสั่งซื้อรวม ๆ กันกับหมู่บ้านอื่น ๆ แล้วมาแบ่งกัน

(3) ส่วนการปลอมลายมือชื่อนั้นทางประชาชนเขาเข้ามาประชุมจริงแต่เพียงบางคนเป็นผู้สูงอายุบ้างมองไม่เห็นไม่สะดวกเลยให้ลูกหลานที่มาด้วยลงชื่อให้แทน

(4) การนำต้นไม้จากศูนย์เพาะชำกล้าไม้อุบลราชธานี จำนวน 900 ต้น มาสวมแทนต้นไม้ที่ต้องจัดซื้อนั้นต้นกล้าของทางศูนย์ที่วางอยู่หน้าบ้านผู้ใหญ่บ้านนั้นได้แจกไปหมดก่อนหน้านี้แล้ว

(5) เรื่องค่าจ้างค่าแรงต้องแจ้งแบบนี้คือที่แจ้งไปทางอำเภอคือเป็นค่าแรงทั้งหมด 150 แรง มาลงชื่อในวันสมัครแจ้งไป 130 คน ไปทำงานจริง 124 คน จึงมีส่วนต่างที่ 26 คน ส่วนคนที่ทำงานมากก็ได้ 2 แรง เหตุได้แจ้งไปกับเอกสารโครงการว่า 1 คน 1 แรง เฉลี่ยต่อชุดหลุม ใส่ปุ๋ย ปลูกต้นไม้ อัตราส่วนต่อ 20 ต้น ดังนั้นคนที่ทำมากกว่าก็ได้ 2 แรงใน 1 วัน

(6) การใส่ปุ๋ยรอบที่ 2, 3 ซึ่งแต่ละครั้งจะทิ้งระยะห่างจากกันครั้งละ 2 อาทิตย์ต่อรอบ มีค่าดูแลต่อครั้ง ครั้งละ 100 คน คนละ 100 บาท เป็นเงินต่อครั้ง ครั้งละ 10,000 บาท 2 ครั้ง เท่ากับ 20,000 บาท

(7) ส่วนคนที่ลงชื่อในวันรับสมัครแต่วันจริงไม่มาทำงานจริงทางเราก็ได้หาคนมาทดแทนเพื่อให้เป็นไปตามจำนวน

ส่วนนายศราวุธ ศรีสง่า (2560: สัมภาษณ์) หมู่ที่ 1 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ข้อมูลอีกด้านว่า ในรายละเอียดของการทำสัญญาจ้างเหมา ผู้รับเหมามีการทำสัญญารายละเอียดของโครงการไว้อย่างชัดเจน ที่เป็นหลักฐาน โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และด้วยมีมาตรการที่เร่งรัดการเบิกจ่ายเงิน และตรวจรับโครงการ ใช้ระยะเวลาดำเนินการภายใน 90 วันแล้วนั้น เป็นที่พึงพอใจของผู้รับเหมาในการดำเนินการตามสัญญาว่าจ้างดังกล่าว เพราะปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่ของผู้รับเหมาที่พบเจอคือ ผู้ว่าจ้าง จ่ายเงินโครงการล่าช้า และบางโครงการก็ใช้ระยะเวลานานกว่าที่โครงการจะสิ้นสุดถึงจะมีการเบิกจ่ายเงินได้ หากมีโครงการแบบนี้บ่อย ๆ ย่อมเป็นที่พึงพอใจของผู้รับเหมาแทบทุกราย ที่ได้

รายละเอียดแบบแปลนของงานที่ไม่ซับซ้อนมากนัก มีผู้ว่าจ้างรายละเอียดการเบิกจ่ายเงินที่ชัดเจน และ มีการตรวจรับโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด

รวมทั้ง นายชาญศร มะลี่ยทอง (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 14 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ได้ประชาคมเลือกการซ่อมแซมศาลากลางบ้านโดยคณะกรรมการได้ตกลงที่จะจัดหาให้ผู้รับเหมาทำโครงการและให้คณะกรรมการเป็นฝ่ายตรวจสอบโดยไปขอแบบจากทางกองช่างองค์การบริหารส่วนตำบลดอนมดแดงมาเป็นแบบจ้างเหมาการทำงานของผู้ใหญ่บ้านจะใช้เทคโนโลยีเป็นหลักโดยทุกขั้นตอนจะเก็บภาพและเอกสารถ่ายภาพทางโทรศัพท์มือถือส่งไลน์ในการทำงานไปยังปลัดอำเภอทุกขั้นตอนเป็นการปรึกษากับทางปลัดอำเภอตลอดเวลาในระหว่างการทำโครงการและรายงานต่อชาวบ้านในการเรียกประชุมทุกครั้งและส่งไลน์ให้กับชาวบ้านเสมอถือเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

ด้านนายสถิต นิระพันธ์ (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ข้อมูลว่า โครงการซ่อมแซมถนนลูกรังภายในหมู่บ้านด้วยถนนลูกรังภายในหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านหนองแสง ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ถนนภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง มีการก่อสร้างมาหลายปีแล้ว บางเส้นทางก็ได้มีการก่อสร้างมาพร้อมตั้งแต่ตั้งหมู่บ้าน ทำให้ถนนลูกรังในปัจจุบันนั้นมีการเสื่อมสภาพการใช้งานตามสภาพ โดยปกติส่วนใหญ่อายุการใช้งานของถนนลูกรังจะมีอายุประมาณ 1 – 2 ปีเท่านั้น และโดยปกติในการซ่อมแซมถนนลูกรังนั้นจะเป็นหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลคำไฮใหญ่ เป็นผู้ดำเนินการ แต่ด้วยงบประมาณที่จำกัดหากจะเทียบกันกับจำนวนเส้นทางที่ องค์การบริหารส่วนตำบลคำไฮใหญ่รับผิดชอบ ทำให้ไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะดำเนินการมาซ่อมแซมถนนของหมู่ที่ 7 บ้านหนองแสง เพียงหมู่บ้านเดียวเพราะต้องใช้งบประมาณไปพัฒนาด้านอื่น ๆ ตามภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและให้หมู่บ้านอื่นอีกด้วย

ดังนั้นหาก บ้านหนองแสง จะรอเพียงงบประมาณจาก ของ องค์การบริหารส่วนตำบลคำไฮใหญ่ อย่างเดียวคงจะเกิดความล่าช้า หรือหากปล่อยไว้เนิ่นนานไม่ซ่อมแซมถนนลูกรังภายในหมู่บ้านแล้วนั้น อาจเกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในหมู่บ้านและผู้สัญจรไปมา จึงทำให้เกิดการประชุมประชาคมหมู่บ้านและมีมติในที่ประชุมประชาคม เลือกโครงการ ซ่อมแซมถนนลูกรังภายในหมู่บ้าน ดังกล่าวนั่นเอง

นายสว่างกิตกร สกฤษสุข (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี เห็นว่า ได้เลือกโครงการซ่อมแซมปรับปรุงศาลากลางบ้านเป็นมติที่ประชุมของชาวบ้านเป็นเอกฉันท์เพราะศาลาเก่าได้เสื่อมโทรมมากและศาลากลางบ้านนี้ได้ยังคงต้องใช้อยู่เป็นประจำไม่ว่าจะทำกิจกรรมอะไรต่าง ๆ ของคนในชุมชนเป็นจุดเรียกพบกันชาวบ้านเลยอยากจะปรับปรุงให้มีสภาพที่แข็งแรงและน่าอยู่ขึ้น สิ่งที่ได้จากการทำโครงการเป็นการรวมตัวกันของคนในหมู่บ้านสร้างความสามัคคีกันในชุมชนเป็นสิ่งที่ดี

นายวินัย แสนทวีสุข (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องด้วยสภาพท้องถิ่นของพื้นที่หมู่ 1 เราเป็นพื้นที่ติดกับแหล่งน้ำคือแม่น้ำมูลชาวบ้านส่วนใหญ่ได้ทำการเกษตรกรรมตลอดทั้งปีไม่ว่าจะเป็นการปลูกข้าวทั้งนาปีและนาปรังและปลูกมันสำปะหลัง ปัญหาคือการเก็บเกี่ยวของชาวบ้านเกษตรกรคือพื้นที่ตากผลผลิตแต่เดิม

ก็อาศัยการติดตามริมถนนหนทางแต่ก็มีปัญหาทางการจราจรกับผู้สัญจรไปมาบนท้องถนน หลังจากโครงการได้ทำลานตากพืชผลทางการเกษตรแล้วรู้สึกว่าได้ประโยชน์มาจากโครงการโดนการนำพืชผลทางการเกษตรมาตากในพื้นที่ที่จัดเตรียมไว้ให้ทำให้ไม่เสี่ยงอันตรายในการตากที่ริมถนน

นางเพ็ญ พึ่งสกุล (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 ตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี อธิบายว่า ปัญหาหลักของหมู่บ้านคือช่วงน้ำแล้งมักจะเกิดปัญหาคนในชุมชนขาดแคลนน้ำใช้เพราะระบบประปาหมู่บ้านเดิมมีระยะในวงแคบ ๆ และไม่ทั่วถึงกันจนทำให้เกิดความเดือดร้อนในน้ำแล้งทุกปีเป็นอย่างหนักชาวบ้านจึงประชาคมเลือกโครงการปรับปรุงเขตรบบประปาหมู่บ้านเพื่อที่ขยายส่วนเพิ่มของคนในหมู่บ้านให้ทั่วถึงกันและได้เปลี่ยนถังบรรจุน้ำใหม่จากเดิมที่เก่ามากและเพิ่มปริมาณการเก็บกับน้ำ การจัดทำโครงการเป็นการให้ผู้รับเหมาในหมู่บ้านเป็นผู้รับเหมาทำโครงการโดนให้ผู้รับเหมาจัดจ้างคนในหมู่บ้านทำงานกันเองส่วนผู้รับเหมาเป็นเพียงผู้หาวัสดุอุปกรณ์ให้การทำงานและควบคุมในการทำงานพร้อม ๆ ไปด้วยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการตรวจสอบโครงการที่ชาวบ้านได้แต่งตั้งไว้ในช่วงต้นโครงการ

ด้าน นางประไพ พื้นปุม (2561: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี เห็นว่า โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐช่วยให้ชาวบ้านคลายปัญหาเรื่องการใช้น้ำในครัวเรือนและทางการเกษตร ดังบทสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“โครงการขุดลอกสระน้ำสาธารณะประโยชน์ เป็นการจ้างเหมาให้ผู้รับเหมาได้จัดการโครงการโดยชาวบ้านจัดตั้งคณะกรรมการคอยกำกับดูแลภาพรวมและตรวจสอบรับงาน จ่ายเงินให้แก่ผู้รับเหมา ถือว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ถูกใจชาวบ้านเป็นอย่างมากเพราะชาวบ้านมีปัญหาหนัก โดยเฉพาะเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ นอกฤดูฝน ชาวบ้านเดือดร้อนมานาน ครั้งพอชาวบ้านส่งตัวแทนไปขอรถน้ำกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเมืองให้น้ำรถนำมาบริการแจกจ่ายน้ำแก่ชาวบ้านที่เดือดร้อนจากปัญหาภัยแล้ง ทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเมืองกลับให้คำตอบกลับมาว่าไม่มีงบเรื่องค่าน้ำมันที่จะนำรถมาให้บริการชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านให้หมู่ที่ 3 เดือดร้อนเป็นประจำทุกปี แต่พอโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐนี้มาและได้ทำโครงการสำเร็จ มันไม่ได้แค่ช่วยให้ชาวบ้านคลายปัญหาเรื่องการใช้น้ำในครัวเรือนเท่านั้นแต่กลับได้ประโยชน์ยิ่งกว่านั้นคือชาวบ้านได้นำน้ำมาใช้ทางการเกษตร รดสวนพริกสวนผักเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวบ้านทั้ง ๆ ที่ไม่เคยได้ทำสวนปลูกผักมาก่อน”

นายบุญใส ขำตา (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี สรุปว่า หมู่บ้านเดือดร้อนเรื่องระบบประปาหมู่บ้าน จึงได้ประชาคมเลือกโครงการซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้าน และได้จัดตั้งคณะกรรมการคอยตรวจสอบการทำงานของผู้รับเหมาเป็นระยะ ๆ ดังบทสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“โครงการซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้าน ก่อนอื่นทางชาวบ้านได้รวมตัวกันที่จะประชาคมผู้ใหญ่บ้านได้เกริ่นถึงว่าตอนนี้หมู่บ้านเรายังคงเดือดร้อนอะไรให้ตระหนักในเรื่องการเป็นอยู่ก่อน ก่อนที่จะไปเป็นเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านได้ให้เป็นแนวทางก่อนจะประชาคม ต่อจากนั้นก็ได้ประชาคมเลือกโครงการซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้าน และได้จัดตั้งคณะกรรมการ คอยตรวจสอบการ

ทำงานของผู้รับเหมาเป็นระยะ ๆ ปัญหาของโครงการคือต้องเจาะบ่อบาดาลใหม่แล้วทำแท็งก์น้ำเพื่อกักเก็บน้ำ วันที่เจาะบ่อน้ำบาดาลก็ได้น้ำจากการเจาะดีเป็นที่พอใจของคณะกรรมการหมู่บ้านและชาวบ้าน ขั้นตอนการทำงานต่อไป คือ ก่อตั้งแท็งก์น้ำ หลังจากการทำแท็งก์น้ำเสร็จและได้ทดลองการใช้น้ำปรากฏว่าน้ำที่เจาะขึ้นมาได้ปริมาณที่น้อยไม่เป็นดังที่ชาวบ้านคาดหวังคณะกรรมการจึงให้ผู้รับเหมาเจาะบ่อบาดาลเพิ่มในระยะใกล้ ๆ กันห่างออกอีก 7 เมตร บ่อใหม่ที่เจาะได้น้ำดีเป็นที่พึงพอใจแก่ชาวบ้าน”

ภาพที่ 4.1 ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางประไพ พันธุ์ปทุม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลท่าเหมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

สอดคล้องกับ บทสัมภาษณ์ของนายประมวล ยิงวงษ์ (2561: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 ตำบลท่าเหมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ที่สรุปว่า การใช้งบประมาณยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐนี้มาช่วยแก้ไขโดยชาวบ้านได้ประชาคมเลือกเจาะบ่อบาดาลเพิ่มเป็นจุดที่ 2 ของหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้มีน้ำกินน้ำใช้ในฤดูแล้งอย่างพอเพียงและทั่วถึงกัน และได้จ้างช่างเหมาให้ช่างมาเจาะบ่อบาดาลเพิ่มตามโครงการโดยมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นคนช่วยประสานงานกับนายช่างโยธาขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าเหมืองเป็นผู้ประสานงานติดต่อผู้เจาะบาดาลมาให้ หลังจากเจาะบ่อบาดาลแล้วเสร็จทางชาวบ้านได้เข้าทำงานต่อในเรื่องของการประกอบโครงสร้างฐานแท็งก์น้ำและเดินระบบประปา

รวมทั้ง กรณีของนายประเสริฐ ศิริมูล (2561: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 ตำบลท่าเหมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี สรุปว่า ได้จ้างเหมากับห้างหุ้นส่วนจำกัด (หจก.) ในกรุงเทพฯ เพื่อติดตั้งเครื่องกรองน้ำเสริมในระบบประปาหมู่บ้านเพื่อที่ให้น้ำที่ส่งไปตามท่อประปาไปยังแต่ละหลังคาเรือนได้คุณภาพนี้ที่สะอาดดื่มได้ ซึ่งหลังจากการติดตั้งเครื่องกรองน้ำดังกล่าวและได้ทดลองจ่ายน้ำไปยังทุกครัวเรือนผ่านเครื่องกรองน้ำนี้แล้วผู้ใหญ่บ้านได้เชิญหน่วยงานของสาธารณสุขมา

ตรวจสอบคุณภาพน้ำและสาธารณสุขได้รับรองว่าน้ำประปาหมู่บ้านที่ผ่านเครื่องกรองน้ำนี้ดื่มได้และสะอาดตามหลักสาธารณสุข และได้จ่ายน้ำไปยังทั่วทุกครัวเรือนโดยมีค่าใช้จ่ายเก็บค่าน้ำตามมิเตอร์น้ำหน่วยละหกบาท เป็นต้น

4.2 สาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

แม้ว่า การดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ จะมีหน่วยตรวจสอบในระดับพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ปปช.) ประจำจังหวัด ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง คณะกรรมการจังหวัด อำเภอ แต่งตั้ง

โดยมีคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) และหน่วยงานทหารในพื้นที่ ประชุมกลั่นกรองอนุมัติโครงการและค่าใช้จ่าย ตามหลักเกณฑ์และอัตราค่าใช้จ่ายของทางราชการ สำหรับกรณีที่ทางราชการมีการกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายหรือราคามาตรฐานเรื่องใดไว้ ให้ใช้จ่ายตามเกณฑ์ของทางราชการ เช่น

- (1) ครุภัณฑ์ ราคามาตรฐานอ้างอิงจากบัญชีมาตรฐานครุภัณฑ์ สำนักมาตรฐานงบประมาณ 1 สำนักงบประมาณ ฉบับสิงหาคม 2559
- (2) สิ่งก่อสร้าง ราคามาตรฐานอ้างอิงจากบัญชีมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง สำนักมาตรฐานงบประมาณ 1 สำนักงบประมาณ ฉบับมกราคม 2559
- (3) ราคาวัสดุ ราคามาตรฐานอ้างอิงจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดของแต่ละจังหวัดที่ประกาศในแต่ละเดือน
- (4) อัตราราคาค่าแรงต่อหน่วย ราคามาตรฐานอ้างอิง จากอัตราราคางานต่อหน่วยสำนักมาตรฐานงบประมาณ 1 สำนักงบประมาณ ฉบับมกราคม 2559
- (5) ค่าจ้างแรงงาน
 - (5.1) ใช้ราคาค่าจ้างแรงงานตามขั้นตอนตามประกาศกระทรวงแรงงาน
 - (5.2) จัดทำแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณระดับอำเภอ
 - (5.3) รับรองการปิดบัญชีธนาคารโครงการของหมู่บ้าน
 - (5.4) รับรายงานการเบิกจ่ายจากบัญชีโครงการของหมู่บ้าน
 - (5.5) ตรวจสอบติดตาม และรายงานผลการดำเนินโครงการให้จังหวัดทราบทุกระยะ
 - (5.6) สนับสนุนและช่วยเหลือในการประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ

นอกจากนี้ ยังมีชุดปฏิบัติการประจำตำบล (ขปต.) ทีมประชารัฐตำบล ปฏิบัติหน้าที่ ร่วมสังเกตการณ์ การประชุมประชาคมหมู่บ้าน ตรวจสอบ แนะนำการดำเนินโครงการของหมู่บ้าน รายงานผลดำเนินโครงการให้นายอำเภอทราบทุกระยะ

มีการประชาคมหมู่บ้าน คัดเลือกโครงการ ตามที่ประชาชนเสนอตามมติเสียงข้างมาก คัดเลือกกันเองให้เหลือ 3 ชุด แต่ละชุดบุคคลไม่ซ้ำกันประกอบด้วย

- (1) คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 3 คน มีหน้าที่ในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้าง โครงการที่ได้รับอนุมัติ การประกาศลงทะเบียนผู้ประสงค์ทำงานในหมู่บ้าน ลงนามในสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง

(2) คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ จำนวน 3 คน มีหน้าที่ตรวจรับพัสดุ หรือตรวจรับงานจ้างตามโครงการ รายงานผลการตรวจรับพัสดุให้คณะกรรมการหมู่บ้านทราบ

(3) คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี จำนวน 3 คน มีหน้าที่เปิดบัญชีธนาคาร ตามโครงการของหมู่บ้าน เบิกจ่ายเงินจากบัญชีเพื่อจ่ายเงินผู้รับจ้าง และลงทะเบียนบัญชีทรัพย์สินของหมู่บ้าน ให้ความเห็นชอบผลดำเนินงานโครงการ หลังดำเนินงานโครงการแล้วเสร็จ และอนุมัติให้เบิกจ่ายเงินจากบัญชีโครงการ

รวมทั้งกำหนดให้คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ทำหน้าที่เรียกประชุมประชาคม จัดทำรายละเอียดโครงการตามมติที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน พิจารณาคัดเลือก ช่วยเหลือคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ในการดำเนินงาน รายงานผลดำเนินงานโครงการให้อำเภอบึงสามพัน และรายงานผลประเมินโครงการให้อำเภอบึงสามพันแล้วเสร็จสิ้นโครงการ เป็นต้น

แต่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำประชาชนที่เกี่ยวข้อง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ผู้รับเหมา ผู้ประกอบการ เป็นต้น เพื่อศึกษาลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และสาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interviews) จำนวนทั้งสิ้น 28 คน

ค้นพบว่า ในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ มีสาเหตุที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การกำหนดสเปค (SPEC) ของโครงการ และระยะเวลาที่เร่งรีบของโครงการ และการกำหนดให้ดำเนินการพร้อม ๆ ทั้งประเทศ ส่งผลให้ราคาสินค้าหรือวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องมีราคาเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าช่วงเวลาปกติ 2) ความสามารถของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และ 3) การละหลวม/การผ่อนปรนของฝ่ายตรวจสอบ โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

4.2.1 สาเหตุในการทุจริตจากการกำหนดสเปค (SPEC) ของโครงการ และระยะเวลาที่เร่งรีบของโครงการ และการกำหนดให้ดำเนินการพร้อม ๆ ทั้งประเทศ ส่งผลให้ราคาสินค้าหรือวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องมีราคาเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าช่วงเวลาปกติ

การดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ต้องเป็นโครงการ/กิจกรรมที่ผ่านการประชาคมหมู่บ้าน เป็นกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ โดยหมู่บ้านสามารถเสนอโครงการได้หมู่บ้านละไม่เกิน 2 โครงการ โดยโครงการ/กิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ มีดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

(1) โครงการขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การขยายผลกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง ปลูกป่าต้นน้ำ เป็นต้น

(2) โครงการส่งเสริมอาชีพ คุณภาพชีวิต การมีงานทำของประชาชน เช่น การทำผลิตภัณฑ์สมุนไพร การถนอมอาหาร การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เป็นต้น

ด้านสังคม

(1) โครงการส่งเสริมด้านสาธารณสุข การศึกษา การบำรุงรักษาศิลปจารีตประเพณี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน เป็นต้น

(2) โครงการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการขยะ การทำแนวไฟ การปลูกต้นไม้ทดแทน เป็นต้น

ด้านสาธารณประโยชน์อื่น ๆ

(1) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ เช่นขุดสระ จัดทำฝาย เก็บกักน้ำ ซ่อมแซมถังเก็บน้ำกลาง ของหมู่บ้าน ซ่อมแซมฝายเก็บน้ำ ขุดเจาะบ่อบาดาล ขุดลอกคลองลำห้วย ฯลฯ

(2) โครงการซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน เช่น รางระบายน้ำ ถนนที่ใช้ ในการสัญจร สะพาน ทางเดิน ฯลฯ

(3) โครงการกำจัดผักตบชวา วัชพืช และขยะสิ่งปฏิกูลเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำให้หมู่บ้าน ดำเนินการเองและใช้แรงงานในหมู่บ้านเป็นหลักโดยสามารถเช่าหรือจ้างเครื่องจักรกลในสถานที่แรงงาน ไม่สามารถดำเนินการได้ โดยจะต้องไม่เกินร้อยละ 30 ของงบประมาณตามโครงการห้ามดำเนินการ ในลักษณะจ้างเหมา

4.2.1.1 การกำหนดสเปค (SPEC) ของโครงการ เป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ เกิดการทุจริตในของการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ตามแนวทางประชารัฐ

อาทิ กรณีนายสุวัจชัย ศรีมา (2560: สัมภาษณ์) ผู้ประกอบการแพลันคอนกรีต คอนกรีต ผสมเสร็จ สถานที่ตั้งโรงงาน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี อธิบายในเชิงผลกระทบว่า ผู้รับเหมาหรือตัวแทนชาวบ้านจะเข้ามาสั่งคอนกรีต ผสมเสร็จพร้อม ๆ กันเป็นจำนวนมาก ทุกหมู่บ้าน ต่างก็รีบทำ เพราะโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทาง ประชากรัฐนั้นให้ทำงานกันและเบิกจ่ายกันในระยะสั้น ซึ่งเมืองอุบลจะมีผู้ประกอบการแพลันคอนกรีต คอนกรีตผสมเสร็จ พร้อมส่งและบริการกันไม่กี่เจ้า ยิ่งมาทำพร้อม ๆ กันทุกหมู่บ้านทั้งเมืองอุบล ผู้ประกอบการเองก็ค่อนข้างมีปัญหา

4.2.1.2 ระยะเวลาที่เร่งรีบของโครงการ และการกำหนดให้ดำเนินการพร้อม ๆ ทั้ง ประเทศ ส่งผลให้ราคาสินค้าหรือวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องมีราคาเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าช่วงเวลาปกติ

มีข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ นายวิชัย จรูญแสง (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ข้อมูลสำคัญสรุปได้ว่า โครงการที่ ทางหมู่บ้านได้จัดทำ คือ โครงการซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้าน โดยโครงการมีข้อจำกัดด้านกรอบ ระยะเวลาในการดำเนินการและส่งมอบงานภายใน 90 วัน ซึ่งในการดำเนินการได้เกิดปัญหาที่สำคัญ คือ สินค้าที่สั่งซื้อ จอง เช่น ถังน้ำขนาด 5000 ลิตร บิมน้ำ ตามแบบและราคา กลับมีราคาเพิ่มสูงขึ้น จากราคาเดิมประมาณ 15-30% และต้องรอคิวงานจนเกือบดำเนินการไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลา ที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมเกินความเป็นจริง และค่าดำเนินการจริงแพงกว่าราคาประเมินของ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งถ้ารอให้สินค้าลดราคาก็จะไม่ทันส่งงานตามกรอบระยะเวลาของโครงการ

โดย นายวิชัย จรูญแสง เสนอให้ริเริ่มโครงการจากชุมชนขึ้นไปเพื่อขออนุมัติ โครงการไม่ใช่จำกัดลักษณะโครงการซึ่งเหมือนบังคับให้ทำบางโครงการ โครงการที่ถูกกำหนดให้จัดทำ

พร้อม ๆ กันทั่วประเทศและมีกรอบระยะเวลาในช่วงสั้น ๆ ทำให้บางโครงการที่อยากจะทำแต่ต้องถูกยกเลิกไปเพราะอุปกรณ์ช่างมีจำกัด ช่างชำนาญการเฉพาะมีไม่เพียงพอ รวมทั้งปัญหาเครื่องจักรกลที่มีจำกัดและมีเฉพาะบางพื้นที่เท่านั้น เป็นต้น

ดังบทสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“โครงการที่ทางหมู่ได้จัดทำคือ โครงการซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้าน โดยที่ผู้ใหญ่บ้านได้ให้นโยบายไว้คือ

อยากทำฝายกั้นน้ำเก็บไว้ใช้หน้าแล้งแต่ก็ติดตรงที่โครงการเขาให้ข้อจำกัดในการเลือกโครงการที่จะทำและระยะเวลาของเวลาที่จะจัดทำและส่งงานให้ทันภายใน 90 วันตามกรอบที่โครงการได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน

พอทำงานจริงในการจัดจ้างงานกันเองในหมู่บ้านและได้ขอแบบจาก อบต. เพื่อประกอบในการก่อสร้างและเพื่อประกอบในเอกสารแนบโครงการส่งเสนออำเภอ ทาง อบต. ได้ให้แบบและราคาประเมิน ตามปกติพอทำงานจริงเกิดปัญหาตามที่ว่าคือ

สินค้าที่สั่งซื้อ จอง เช่น ถังน้ำ 5000 ลิตร และปั้มน้ำ จากราคาตามแบบได้ให้ไว้กลับมีราคาเพิ่มขึ้นจากราคาปกติ 15-30% และต้องรอคิวงานจนเกือบทำงานไม่เสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเกินความเป็นจริงและแพงกว่าราคาประเมินของ อบต. ซึ่งถ้ารอให้ลดราคาก็จะไม่ทันส่งงานตามระยะเวลาของโครงการ

ควรจะให้เสนอโครงการจากชุมชนขึ้นไปเพื่อขออนุมัติโครงการไม่ใช่จำกัดที่โครงการตัวอย่างเหมือนจะบังคับให้เลือกที่จะทำ (นโยบายจากล่างสู่บน ไม่ใช่บนลงล่าง)

โครงการที่ถูกกำหนดให้จัดทำพร้อม ๆ กันทั่วประเทศและมีกรอบระยะเวลาในช่วงสั้น ๆ ทำให้บางโครงการที่อยากจะทำแต่ต้องถูกยกเลิกไปเพราะ 1) อุปกรณ์ช่างมีจำกัด 2) ช่างชำนาญการเฉพาะด้านมีจำกัด 3) เครื่องจักรกลที่มีจำกัดและมีเฉพาะบางพื้นที่ เป็นต้น” (วิชัย จรุงแสง, 2560: สัมภาษณ์)

สอดคล้องกับ กรณีบทสัมภาษณ์ของ นายไพโรจน์ แสนทวีสุข (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 12 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ที่วิเคราะห์ว่า อุปสรรคของการทำงาน เนื่องจากเป็นโครงการที่ชาวบ้านได้ประชาคมให้มีการลงมือจัดจ้างให้คนในหมู่บ้านทำกันเองปัญหาที่พบ คือ ค่าขนส่งและราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นประมาณ 10 - 20% มีการแทรกแซงจากผู้รับเหมาเอกชนที่มาเสนอให้ผู้ใหญ่บ้านทำโครงการที่อยากจะทำและได้ยื่นเงื่อนไขให้ตกลงจ้างผู้รับเหมารายดังกล่าวโดยจะตอบแทนเป็นเงินทอนกลับคืน 10% แต่ผู้ใหญ่บ้านได้ปฏิเสธเงื่อนไขดังกล่าวโดยให้คำตอบว่าชาวบ้านเขาได้เลือกที่จะทำโครงการโครงการปรับปรุงรางน้ำไว้แล้วและได้ตกลงทำกันเองและไม่รับข้อเสนอของผู้รับเหมารายดังกล่าว

ดังบทสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“เป็นการทำโครงการที่แก้ไขงานเดิมของ อบต. ที่ทำไว้ชื่อเป็นโครงการปรับปรุงรางน้ำจากเดิมที่ อบต. ทำท่อรางน้ำข้างถนนในแบบท่อ ค.ส.ล. ครึ่งไปไม่มีฝาปิดชาวบ้านอยากได้ให้ลึกกว่าเดิมและมีเหล็กครอบกันสิ่งของเช่นกิ่งไม้ขยะต่างได้ตกลงไปในที่ระบายน้ำทำให้อุดตันและทางชาวบ้านจะได้ไม่ต้องมาทำความสะอาดเป็นประจำ

อุปสรรคของการทำงาน เนื่องจากเป็นโครงการที่ชาวบ้านได้ประชาคมให้มีการลงมือจัดจ้างให้คนในหมู่บ้านทำกันเองปัญหาที่พบ คือ ค่าขนส่งและราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นประมาณ 10-20%

มีการแทรกแซงจากผู้รับเหมาเอกชนที่มาเสนอให้ผู้ใหญ่บ้านทำโครงการที่อยากจะทำและได้ยื่นเงื่อนไขให้ตกลงจ้างผู้รับเหมารายดังกล่าวโดยจะตอบแทนเป็นเงินทอนกลับคืน 10%” (ไพโรจน์ แสนทวีสุข, 2560: สัมภาษณ์)

ขณะที่ นายสุที สายชาติ (2561: สัมภาษณ์) กำนันตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี มองว่า โครงการได้ถูกกำหนดจัดวางให้เครือข่ายผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดำเนินโครงการ โดยใช้บทบาทหน้าที่ อิทธิพลของผู้มาให้ทำโครงการที่ตนวางแผนไว้โดย โดยภาพรวมก็อาจจะเกิดความเป็นระเบียบแต่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

ข้อค้นพบ จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ ค้นพบประเด็นสำคัญว่ากลุ่มผู้ใหญ่บ้าน กำนัน จะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ โดยผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ จะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ก่อนกลุ่มอื่น ๆ ทราบล่วงหน้าว่าจะมีโครงการเข้ามาตอนใด ช่วงเวลาใด และทราบยอดของ และงบประมาณทั้งหมด มีข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ กรอบของระยะเวลาในการดำเนินโครงการมากกว่าบุคคลอื่น ๆ จึงสร้างโอกาสให้กับตนเองในการขึ้นนำประเด็น หรือลักษณะโครงการตามที่กลุ่มผู้นำในชุมชนต้องการที่จะให้จัดทำโครงการนั้น ๆ โดยที่ชาวบ้านไม่ทันรู้ตัว ประกอบกับชาวบ้านให้ความเชื่อมั่นกับความเป็นผู้นำหมู่บ้าน จึงง่ายที่จะเลือกทำในโครงการที่ตนเองถนัดและมีพวกพ้องคอยเป็นผู้รักษาผลประโยชน์ให้และดำเนินการแทน ประกอบกับประเด็นถัดไป

4.2.2 สาเหตุในการทุจริตจากปัญหาความสามารถของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ

ทั้งนี้ ในการดำเนินโครงการ จะต้องมีการประชาคมหมู่บ้าน คัดเลือกโครงการ ตามที่ประชาชนเสนอตามมติเสียงข้างมาก คัดเลือกกันเองให้เหลือ 3 ชุด แต่ละชุดบุคคลไม่ซ้ำกันประกอบด้วย

4.2.2.1 คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 3 คน มีหน้าที่ในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้าง โครงการที่ได้รับอนุมัติ การประกาศลงทะเบียนผู้ประสงค์ทำงานในหมู่บ้าน ลงนามในสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง

4.2.2.2 คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ จำนวน 3 คน มีหน้าที่ตรวจรับพัสดุ หรือตรวจรับงานจ้างตามโครงการ รายงานผลการตรวจรับพัสดุให้คณะกรรมการหมู่บ้านทราบ

4.2.2.3 คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี จำนวน 3 คน มีหน้าที่เปิดบัญชีธนาคาร ตามโครงการของหมู่บ้าน เบิกจ่ายเงินจากบัญชีเพื่อจ่ายเงินผู้รับจ้าง และลงทะเบียนบัญชีทรัพย์สินของหมู่บ้าน ให้ความเห็นชอบผลดำเนินงานโครงการ หลังดำเนินโครงการแล้วเสร็จ และอนุมัติให้เบิกจ่ายเงินจากบัญชีโครงการ

คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ จำนวน 3 คน มีหน้าที่ตรวจรับพัสดุ หรือตรวจรับงานจ้างตามโครงการ รายงานผลการตรวจรับพัสดุให้คณะกรรมการหมู่บ้านทราบ

ตั้ง บทสัมภาษณ์ของ นายวิฑูล สีทา (2560: สัมภาษณ์) พนักงานบริษัทรับเหมาก่อสร้างในจังหวัดอุบลราชธานี หมู่ที่ 7 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ที่ให้ข้อมูลสำคัญว่า สิ่งที่สร้างปัญหาให้กับโครงการจริง ๆ คือ คณะกรรมการตรวจรับซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้มีความรอบรู้

เรื่องการบริหารโครงการ เลยทำให้งานยุ่งยากขึ้น โดยเฉพาะคณะกรรมการที่แต่งตั้งตรวจรับงาน เป็นคนพื้นที่ในหมู่บ้านเช่น คณะกรรมการชุดคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรทั้งนั้น ให้คนอาชีพ เกษตรกรมาตรวจรับงานเช่นงานทำถนน ค.ส.ล. งานสร้างสะพาน โครงสร้างเหล็กแท็งก์น้ำ งานระบบ ต่าง ๆ หรือจะเป็นการเบิกจ่ายการทำบัญชี ทั้งที่ควรให้มืออาชีพเข้ามาทำการตรวจ เป็นต้น

ดังบทสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“อีกอย่างในการที่เราจะคุยหรือตกลงอะไรในการจัดทำงานโครงการเราเองก็ต้องถาม ก่อนเลยว่าใครคือเจ้าของโครงการจริง ๆ และใครมีอำนาจเช่นตรวจรับงานของเรา เพราะไม่อย่างนั้น ถึงเวลาก็อาจจะมีปัญหาเรื่องการตรวจรับงานได้เพราะบางครั้งการเช็คตรวจรับงานโดยให้ตรง ๆ เอาตามแบบจริง ๆ คงจะหาผู้รับเหมาไปทำงานให้ได้ยากยกเว้นแต่ทำกันเองในหมู่บ้าน ถึงทำกันเอง ก็ขาดทุนและก็ได้ไม่ได้ตามแบบอยู่ดีเพราะบางงานบางขั้นตอนของการทำงานต้องใช้ช่างฝีมือมันต้องใช้มืออาชีพทำงานเท่านั้น เช่น งานขุดเจาะบ่อบาดาล ขุดสระหนองน้ำ งานระบบต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้าน จะเอาเครื่องมือเครื่องจักรกลหนักมาจากไหน”

“ในบางครั้งบางที่การทำงานกับภาครัฐมันค่อนข้างที่จะมีค่าใช้จ่ายสูงกับการดูแลผู้ดูแล โครงการและคณะกรรมการต่าง ๆ โดยเฉพาะกับตัวประธานและคณะผู้ตรวจรับงาน ปฏิเสธไม่ได้ หลอกครีบบว่าไม่มีการดูแลเลยถ้าไม่ดูแลเขาก็กลุ่มเหล่านั้นก็จะว่าผู้รับเหมาไม่เอาใจใส่คนทำงาน กรรมการเลยรอบหน้าไม่ต้องมาเจรจาจากกันนะ การตรวจงานก็จะมีเรื่องจุกจิกตลอดเวลาทำให้ค่าใช้จ่าย มากขึ้นกว่าเดิม ส่งผลอาจถึงขั้นขาดทุนได้ หรือไม่ก็เบิกเงินไม่ได้หรือซ้ำมาก ๆ ดังนั้นไม่มีผู้รับเหมาราย ไหนจะกล้าเสี่ยงหลอกครีบบเพราะลงทุนไปหมดแล้ว ผู้รับเหมารายไหนที่รับกับวิธีการแบบนี้ระบบ อย่างนี้ไม่ได้เขาก็จะไม่เข้ามาอยู่กับงานโครงการของรัฐ ส่งผลให้มีจำนวนผู้รับเหมาที่มาทำโครงการกับ ภาครัฐในจังหวัดเพียงไม่กี่เจ้า”

“จริง ๆ ตัวเนื้องานในโครงการไม่มีอะไรยุ่งยากหลอกครีบบเพราะกระบวนการทำงานเรา ทำกันตามแบบตามแปลนงานกันอยู่แล้ว แต่สิ่งที่สร้างปัญหากับโครงการจริง ๆ คือตัวคณะกรรมการ นั้นแหละครีบบบางครั้งก็ไม่ได้มีความรอบรู้เรื่องการบริหารโครงการอะไรหลอกครีบบเพียงแค่อยากแสดง บารมีเฉย ๆ เลยทำให้งานยุ่งยากขึ้นก็เท่านั้นโดยเฉพาะคณะกรรมการที่แต่งตั้งตรวจรับงานเป็นคน พื้นที่ในหมู่บ้านเช่น คณะกรรมการชุดคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรทั้งนั้น ไม่ได้ดูแลเขา เหล่านั้นนะครีบบ แต่ให้คนอาชีพเกษตรกรมาตรวจรับงานเช่นงานทำถนน ค.ส.ล. งานสร้างสะพาน โครงสร้างเหล็กแท็งก์น้ำ งานระบบต่าง ๆ หรือจะเป็นการเบิกจ่ายการทำบัญชี ต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ ต้องให้มืออาชีพเขาทำเขาตรวจกันหรือเปล่าแล้วอย่างนี้จะได้ประสิทธิภาพได้อย่างไร ทำยก็จะมีวนมาที่ ความพึงพอใจมาเป็นเกณฑ์ตัดสินงาน และผลประโยชน์จะตามมา” (วิฑูล สีทา, 2560: สัมภาษณ์)

หรือกรณี บทสัมภาษณ์ของ นายมูล เมฆวนารักษ์ (2560: สัมภาษณ์) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) หมู่ 14 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ข้อสังเกต ที่เป็นประโยชน์ว่า ถึงแม้ว่าโครงการดังกล่าวจะเป็นผลดีแก่ประชาชนในพื้นที่ แต่ในประเด็นของ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ที่มีคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และคณะกรรมการ

เบิกจ่ายเงิน เป็นประเด็นที่ควรพึงระวัง เพราะคณะกรรมการชุดดังกล่าวแล้วแต่ เป็นประชาชนในพื้นที่ ไม่ได้มีความชำนาญในการทำความเข้าใจในการศึกษากฎ ระเบียบ กระบวนการและวิธีการในการจัดซื้อจัดจ้างอย่างถูกวิธี

ดังบทสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“ถึงแม้ว่าโครงการดังกล่าวจะเป็นผลดีแก่ประชาชนในพื้นที่ แต่ในประเด็นของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ที่มีคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และคณะกรรมการเบิกจ่ายเงิน เป็นประเด็นที่ควรพึงระวัง เพราะคณะกรรมการชุดดังกล่าวแล้วแต่ เป็นประชาชนในพื้นที่ ไม่ได้มีความชำนาญในการทำความเข้าใจในการศึกษากฎ ระเบียบ กระบวนการและวิธีการในการจัดซื้อจัดจ้างอย่างถูกวิธี ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐแม้จะเป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบในการจัดซื้อจัดจ้างก็ยังมีปฏิบัติที่ผิดวิธีอยู่ตามที่เห็นประจำ เพราะเนื่องจากตัว กฎ ระเบียบ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้เสี่ยงต่อการปฏิบัติที่ผิดวิธี” (มูล เมฆวนารักษ์, 2560: สัมภาษณ์)

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายสัมพันธ์ เกษแก้ว (2560: สัมภาษณ์) กำนันตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี และ นายจาริก ศรีสง่า (2560: สัมภาษณ์) กำนันตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ที่สรุปว่า การกำหนดให้เร่งส่งเอกสารมอบหมายงานภายในเวลาพร้อม ๆ กัน ทำให้มีการผ่อนรับเซ็นรับงานไปก่อนเพื่อให้ทันในกรอบระยะเวลา แล้วจึงมาจัดทำงานให้ภายหลัง และมีปัญหาเรื่องผู้ใหญ่บ้านไม่ถนัดในการจัดทำเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อค้นพบ จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ ค้นพบประเด็นสำคัญว่า

การจัดตั้งชุดคณะกรรมการต่าง ๆ ก็ยังเป็นคนในหมู่บ้านที่ไม่มีความชำนาญการเฉพาะด้านเพียงพอ อีกทั้งบางส่วนคณะกรรมการยังเป็นเครือญาติพี่น้องกันย่อมง่ายต่อการรู้เห็นเป็นใจให้เกิดการทุจริตในโครงการได้สูง เพราะในคู่มือในการทำโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ก็ได้ระบุไว้ชัดเจนว่าในการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน คัดเลือกกันเองให้เหลือ 3 ชุด แต่ละชุดบุคคลไม่ซ้ำกัน แต่ก็ไม่ได้ระบุว่าห้ามเป็นพรรคพวกกัน และเป็นญาติพี่น้องกันทั้งชุดคณะกรรมการระบุแค่ห้ามมีชื่อซ้ำกันเท่านั้น

4.2.3 สาเหตุในการทุจริตจากการหลวม/การผ่อนปรนของฝ่ายตรวจสอบและฝ่ายที่ปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแล

การหลวมของเจ้าหน้าที่ทางอำเภอซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลให้กับโครงการ แต่ละโครงการทุกหมู่บ้านให้เป็นไปตามในกระบวนการและขั้นตอน ชุดคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) และหน่วยงานทหารในพื้นที่ซึ่งมีหน้าที่ประชุมกลั่นกรองอนุมัติโครงการและค่าใช้จ่ายตามหลักเกณฑ์และอัตราค่าใช้จ่ายของทางราชการ และสำหรับกรณีที่ทางราชการมีการกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายหรือราคามาตรฐานเรื่องใดไว้ให้ใช้จ่ายตามเกณฑ์ของทางราชการ ตามที่คู่มือได้ระบุไว้อย่างชัดเจนแต่ในการทำงานจริงผู้ใหญ่บ้านไม่ได้อ้างอิงถึงคู่มือนี้เลย หลังจากประชาคมจากชาวบ้านมาเป็นเรียบร้อยแล้ว ก็นำโครงการไปขอแบบกับกองช่างขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ ออกแบบ ในส่วนต่าง ๆ ตามที่โครงการได้ผ่านประชาคมมา ซึ่งคู่มือโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้าน

เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ได้บอกไว้ว่าให้คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) และหน่วยงานทหารในพื้นที่ซึ่งมีหน้าที่ประชุมกลั่นกรองอนุมัติโครงการและค่าใช้จ่ายตามหลักเกณฑ์และอัตราค่าใช้จ่ายของทางราชการ และสำหรับกรณีที่ทางราชการมีการกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายหรือราคามาตรฐานเรื่องใดไว้ ให้ใช้จ่ายตามเกณฑ์ของทางราชการ เช่น

4.2.3.1 ครุภัณฑ์ ราคามาตรฐานอ้างอิงจากบัญชีมาตรฐานครุภัณฑ์ สำนักมาตรฐานงบประมาณ 1 สำนักงบประมาณ ฉบับสิงหาคม 2559

4.2.3.2 สิ่งก่อสร้าง ราคามาตรฐานอ้างอิงจากบัญชีมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง สำนักมาตรฐานงบประมาณ 1 สำนักงบประมาณ ฉบับมกราคม 2559

4.2.3.3 ราคาวีสดุ ราคามาตราอ้างอิงจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดของแต่ละจังหวัดที่ประกาศในแต่ละเดือน

4.2.3.4 อัตราราคาค่าแรงต่อหน่วย ราคามาตรฐานอ้างอิง จากอัตราราคางานต่อหน่วย สำนักมาตรฐานงบประมาณ 1 สำนักงบประมาณ ฉบับมกราคม 2559

4.2.3.5 ค่าจ้างแรงงาน

- 1) ใช้ราคาค่าจ้างแรงงานตามขั้นตอนตามประกาศกระทรวงแรงงาน
- 2) จัดทำแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณระดับอำเภอ
- 3) รับรองการปิดบัญชีธนาคารโครงการของหมู่บ้าน
- 4) รับรายงานการเบิกจ่ายจากบัญชีโครงการของหมู่บ้าน
- 5) ตรวจสอบติดตาม และรายงานผลการดำเนินโครงการให้จังหวัดทราบทุกระยะ
- 6) สนับสนุนและช่วยเหลือในการประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ

แต่กลับพบว่า กองช่างขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพื้นที่ ไม่ได้ถือเอากฎเกณฑ์ของคู่มือโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ มาเป็นเกณฑ์หลักในการให้ราคาประเมินในการก่อสร้างหรือการจ้างเหมาหรือครุภัณฑ์ต่างที่มีการจัดซื้อเป็นตัวกำหนด แต่กองช่างขององค์การบริหารส่วนตำบลอาจจะใช้เกณฑ์อื่นมาเป็นตัวกำหนดราคาแทนซึ่งเป็นการผิดกฎระเบียบของโครงการแต่คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) และหน่วยงานทหารในพื้นที่ซึ่งมีหน้าที่ประชุมกลั่นกรองอนุมัติโครงการและค่าใช้จ่ายกลับนิ่งเฉยปล่อยโครงการผ่านไปโดยไม่มีการถ่วงดุลแต่อย่างใด

การพิจารณาในการเขียนแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่เขียนแบบให้ทุกโครงการจะให้ราคาเต็มจำนวนยอดของงบประมาณทุกโครงการ เช่น โครงการในตัวอย่างที่คู่มือโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐได้เป็นตัวอย่างไม่ให้ หากจะนำมาเทียบกับราคากันน่าจะมีความแตกต่างกันไม่มากก็น้อยคงจะไม่เท่ากันทั้ง 40 โครงการ แต่กลับมียอดในการก่อสร้างโครงการเท่ากันหมดทุกโครงการและทุกพื้นที่ในประเทศไทย ไม่ว่าพื้นที่ในหมู่บ้านนั้น ๆ จะอยู่ใกล้หรือใกล้วัตถุบังคับก็ตามภูมิประเทศจะแตกต่างกันเพียงใดก็ตาม กองช่างองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ยังคงให้ราคาตามงบประมาณเท่ากันหมด ซึ่งส่อไปทางทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐอย่างชัดเจน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชดำริ ศึกษาในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ศึกษาลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชดำริ และ 2) ศึกษาสาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชดำริ

ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากคดีการทุจริตและเอกสารที่เกี่ยวข้อง(document research)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) การสัมภาษณ์นี้จะหาผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (key informants) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำประชาชนที่เกี่ยวข้อง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ผู้รับเหมา เป็นต้น เพื่อศึกษาลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชดำริ และสาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชดำริ ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interviews) เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ลักษณะปลายเปิด (open-ended questions) จำนวนทั้งสิ้น 28 คน

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มเลือกเพื่อสัมภาษณ์ที่สำคัญ ผู้วิจัยแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ นางคมคาย พงษ์ธีรมนตรี ปลัดอำเภอดอนมดแดง (2561: สัมภาษณ์) อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มที่ 2 กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนทั่วไป ได้แก่

(1) นายประเสริฐ ศิริมูล (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 (ตำแหน่งในช่วงที่ดำเนินการ สัมภาษณ์ ปี พ.ศ.2560) ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง กำนันตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี)

(2) นายวิชัย จรุงแสง (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

(3) นายจารึก ศรีสง่า (2560: สัมภาษณ์) กำนันตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

(4) นายสว่างกิตร์ สกฤษสุข (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

- (5) นายอุทิศ เกษสิทธิ์ (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (6) นายสัมพันธ์ เกษแก้ว (2560: สัมภาษณ์) กำนันตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (7) นายวินัย แสนทวิสุข (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (8) นายไพโรจน์ แสนทวิสุข (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 12 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (9) นายทวี สายชาลี (2560: สัมภาษณ์) กำนันตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (10) นายสิงห์ สายชาลี (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (11) นางเพ็ญ พึ่งสกุล (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 ตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (12) นายชาญสร มะลัยทอง (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 14 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (13) นายพุทธ ศรีกุล (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (14) นายมูล เมฆวนารักษ์ (2560: สัมภาษณ์) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่ที่ 14 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (15) นางดวงจันทร์ ผลาพร (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (16) นายสมัย มุทาพร (2560: สัมภาษณ์) ประชาชนหมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (17) นายสกลิต นีรพันธ์ (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (18) นายปิยะ อินทรุข (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (19) นางประไพ พันปุม (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (20) นายบุญไส ขำตา (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (21) นายประมวล ยิ่งวงษ์ (2560: สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
- (22) นายสุที สายชาลี (2561: สัมภาษณ์) กำนันตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้รับเหมา ผู้ประกอบการ ได้แก่

(1) นายจุ่น แคนสุข (2561: สัมภาษณ์) หมู่ที่ 5 ตำบลดอนแมนแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี (อาชีพผู้รับเหมาก่อสร้างและผู้ประกอบการร้านวัสดุก่อสร้างในหมู่บ้าน)

(2) นายวิฑูล สีทา (2561: สัมภาษณ์) พนักงานบริษัทรับเหมาก่อสร้างในจังหวัดอุบลราชธานี หมู่ที่ 7 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

(3) นายสุวัจชัย ศรีมา (2561: สัมภาษณ์) ผู้ประกอบการแพลันคอนกรีต คอนกรีต ผสมเสร็จ สถานที่ตั้ง โรงงานอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

(4) นางศศิประภา วิมลพันธ์ (2560: สัมภาษณ์) ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

(5) นายศรารุช ศรีสง่า (2560: สัมภาษณ์) ผู้รับเหมาในเขตพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

โดยสรุปแล้วผลการศึกษาและบทวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็นเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

5.1.1 ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ พบ 3 ลักษณะ คือ ลักษณะการทุจริตโดยไม่ดำเนินโครงการตามกำหนดสเปค (SPEC) ของโครงการ ลักษณะการทุจริตโดยจัดซื้อและจ้างเหมาบริการในราคาที่สูงผิดปกติ และลักษณะการทุจริตโดยละเว้นหน้าที่และทุจริตต่อหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง

5.1.1.1 ลักษณะการทุจริตโดยไม่ดำเนินโครงการตามกำหนดสเปค (SPEC) ของโครงการ

ข้อมูลจากระเบียบวาระการประชุมนายอำเภอ และหัวหน้าส่วนราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ครั้งที่ 5/2559 วันที่ 30 พฤษภาคม 2559 สรุปว่า โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ (หมู่บ้านละ 200,000 บาท) คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2559 เห็นชอบโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภูมิภาคทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยการสนับสนุนงบประมาณให้แก่หมู่บ้าน กำหนดช่วงเวลาดำเนินการระหว่างเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม 2559 โดยมอบหมายให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกหลักรับผิดชอบดำเนินการในหมู่บ้าน ทั้งนี้ จังหวัดอุบลราชธานีมีหมู่บ้าน จำนวน 2,693 หมู่บ้าน สำหรับดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ จะได้รับงบประมาณหมู่บ้านละ 200,000 บาท เป็นเงิน 538,600,000 บาท (ห้าร้อยสามสิบแปดล้านหกแสนบาทถ้วน)

อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินการพบ ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ โดยมีข้อร้องเรียนทั้งที่ปรากฏเป็นหลักฐาน และไม่เป็นปรากฏเป็นหลักฐานหรือไม่กล้าให้ข้อมูล อาทิ กรณีหนังสือ บันทึก ป.ค.14 ที่ว่าการอำเภอดอนมดแดง ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2560 เรื่อง ให้ถ้อยคำกรณีมีการร้องเรียน นางนวลจันทร์ ผลาพร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง เกี่ยวกับโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท) โดย นายวินัย บัณฑาทิ เลขที่บัตรประชาชน 3 3415 010950 81 3 เกิดปี 2503 อายุ 57 เกิดที่จังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย ที่อยู่ เลขที่ 112 หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี อาชีพทำการเกษตร ได้ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามรายชื่อคณะกรรมการทำบันทึกนี้ ได้ร้องเรียน นางนวลจันทร์ ผลาพร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง เกี่ยวกับโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท)

สรุปว่า กรณีมีการร้องเรียน นางนวลจันทร์ ผลาพร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง เกี่ยวกับโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท) จากการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท)

จากการประชุมเพื่อคัดเลือกโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท) เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2559 ที่ประชุมได้มีมติคัดเลือกโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (โครงการหมู่บ้านละ 200,000 บาท) คือ โครงการปลูกป่าชุมชน งบประมาณ 200,000 บาท

ในการดำเนินการตรวจรับพัสดุรายวินัย บัณฑาทิ กรรมการ ได้แย้งไว้ว่าความสูงของต้นไม้ที่นำมาส่งจำนวน 3,000 ต้น ในตอนที่ได้ลงนามตรวจ ความสูงของต้นไม้ที่นำมาส่งประมาณ ร้อยละ 30 มีความสูงไม่เกิน 50 เซนติเมตร ตามที่ได้ประกาศในที่ประชุม

5.1.1.2 ลักษณะการทุจริตโดยจัดซื้อและจ้างเหมาบริการในราคาที่สูงผิดปกติ

เนื่องจากเป็นโครงการที่ชาวบ้านได้ประชาคมให้มีการลงมือจัดจ้างให้คนในหมู่บ้านทำกันเองปัญหาที่พบ คือ ค่าขนส่งและราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นประมาณ 10-20% มีการแทรกแซงจากผู้รับเหมาเอกชนที่มาเสนอให้ผู้ใหญ่บ้านทำโครงการที่อยากจะให้ทำและได้ยื่นเงื่อนไขให้ตกลงจ้างผู้รับเหมารายดังกล่าวโดยจะตอบแทนเป็นเงินทอนกลับคืน 10% แต่ผู้ใหญ่บ้านได้ปฏิเสธเงื่อนไขดังกล่าวโดยให้คำตอบว่าชาวบ้านเขาได้เลือกที่จะทำโครงการโครงการปรับปรุงรางน้ำไว้แล้วและได้ตกลงทำกันเองและไม่รับข้อเสนอของผู้รับเหมารายดังกล่าว

5.1.1.3 ลักษณะการทุจริตโดยละเว้นหน้าที่และทุจริตต่อหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง

อาทิ กรณีของ นายดวงพร ผลาพร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลดอนมดแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ถูกร้องเรียนกล่าวหา เรื่อง ละเว้นหน้าที่และทุจริตต่อหน้าที่ เพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ประเด็น

- 1) ชื่อต้นไม้ไม่ได้ขนาดตามที่ผู้ใหญ่ประกาศ
- 2) ผู้ประกอบการที่นำมูลสัตว์มาจำหน่าย ไม่น่าเชื่อถือ ว่าเป็นผู้ประกอบการตัวจริงชื่อมูลสัตว์ไม่ครบตามจำนวน
- 3) การปลอมแปลงลายมือชื่อคณะกรรมการและประชาชนเพื่อทำเรื่องยืมเงินจำนวน 135,000 บาทและปลอมแปลงลายมือชื่อที่เข้าประชุม ผู้ขายมูลสัตว์ (มณีจันทร์) ผู้ขายต้นไม้ (ภักดี)
- 4) การนำต้นไม้จากศูนย์เพาะชำกล้าไม้อุบลราชธานี จำนวน 900 ต้น มาสวมแทนต้นไม้ที่ต้องจัดซื้อ
- 5) มีประกาศทางหอกระจายข่าวว่าแรงงานปลูกป่าวันละ 300 บาทแต่แรงงานที่ได้รับคนละ 400 บาทแรงงานประกาศ 130 คน แต่นำส่งอำเภอ 150 คน ทุจริตค่าแรงไป 20 คน
- 6) ค่าจ้างเหมาดูแลต้นไม้ใส่ปุ๋ยมูลสัตว์ จำนวน 100 คน จ้าง 200 บาท รวมเงิน 20,000 บาท ไม่มีการดูแลจริง ผู้ร้องอยากทราบว่าเงินดังกล่าวอยู่ที่ใด
- 7) คนที่ไม่ได้ทำงานแต่ได้รับเงิน คือ นางเดือนเพ็ญ โยธิน
- 8) ค่าดูแลต้นไม้จ่ายให้ผู้ที่ไม่มีเลขบัตรประชาชน

5.1.2 สาเหตุในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

ค้นพบว่า ในการทุจริตในของการดำเนินของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ มีสาเหตุที่สำคัญ คือ

5.1.2.1 การกำหนดสเปค (SPEC) ของโครงการ และระยะเวลาที่เร่งรีบของโครงการ และการกำหนดให้ดำเนินการพร้อม ๆ ทั้งประเทศ ส่งผลให้ราคาสินค้าหรือวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องมีราคาเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าช่วงเวลาปกติ

ทั้งนี้ โครงการที่ทางหมู่บ้านมักจัดทำ คือ โครงการซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้าน โดยโครงการมีข้อจำกัดด้านกรอบระยะเวลาในการดำเนินการและส่งมอบงานภายใน 90 วัน ซึ่งในการดำเนินการได้เกิดปัญหาที่สำคัญ คือ สินค้าที่สั่งซื้อ จอง เช่น ถังน้ำขนาด 5000 ลิตร บิมน้ำ ตามแบบ และราคากลับมีราคาเพิ่มสูงขึ้นจากราคาเดิมประมาณ 15-30 % และต้องรอคิวงานจนเกือบดำเนินการโครงการไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่มเกินความเป็นจริง และค่าดำเนินการจริงแพงกว่าราคาประเมินขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งถ้ารอให้สินค้าลดราคาก็จะไม่ทันส่งงานตามกรอบระยะเวลาของโครงการ

นอกจากนั้น ผู้รับเหมาหรือตัวแทนชาวบ้านจะเข้ามาสั่งคอนกรีต ผสมเสร็จพร้อม ๆ กันเป็นจำนวนมาก ทุกหมู่บ้านต่างก็รีบทำ เพราะโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐนั้นให้ทำงานกันและเบิกจ่ายกันในระยะสั้น ซึ่งเมื่ออุบลราชธานีจะมีผู้ประกอบการแพล้นคอนกรีต คอนกรีต ผสมเสร็จ พร้อมส่งและบริการกันไม่กี่เจ้า ยิ่งมาทำพร้อม ๆ กันทุกหมู่บ้านทั้งเมืองอุบล ผู้ประกอบการเองก็ค่อนข้างมีปัญหา

มีการแทรกแซงจากผู้รับเหมาเอกชนที่มาเสนอให้ผู้ใหญ่บ้านทำโครงการที่อยากจะทำและได้ยื่นเงื่อนไขให้ตกลงจ้างผู้รับเหมารายดังกล่าวโดยจะตอบแทนเป็นเงินทอนกลับคืน หรือโครงการไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น

5.1.2.2 ปัญหาความสามารถของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ

ในการดำเนินโครงการ จะต้องมีการประชาคมหมู่บ้าน คัดเลือกโครงการ ตามที่ประชาชนเสนอตามมติเสียงข้างมาก คัดเลือกกันเองให้เหลือ 3 ชุด แต่ละชุดบุคคลไม่ซ้ำกันประกอบด้วย

1) คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 3 คน มีหน้าที่ในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้าง โครงการที่ได้รับอนุมัติ การประกาศลงทะเบียนผู้ประสงค์ทำงานในหมู่บ้าน ลงนามในสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง

2) คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ จำนวน 3 คน มีหน้าที่ตรวจรับพัสดุ หรือตรวจรับงานจ้างตามโครงการ รายงานผลการตรวจรับพัสดุให้คณะกรรมการหมู่บ้านทราบ

3) คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี จำนวน 3 คน มีหน้าที่เปิดบัญชีธนาคาร ตามโครงการของหมู่บ้าน เบิกจ่ายเงินจากบัญชีเพื่อจ่ายเงินผู้รับจ้าง และลงทะเบียนบัญชีทรัพย์สินของหมู่บ้าน ให้ความเห็นชอบผลดำเนินงานโครงการ หลังดำเนินโครงการแล้วเสร็จ และอนุมัติให้เบิกจ่ายเงินจากบัญชีโครงการ

แต่สิ่งที่สร้างปัญหาเกี่ยวกับโครงการจริง ๆ คือ คณะกรรมการตรวจรับซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้มีความรอบรู้เรื่องการบริหารโครงการ เลยทำให้งานยุ่งยากขึ้น โดยเฉพาะคณะกรรมการที่แต่งตั้งตรวจรับงานเป็นคนพื้นที่ในหมู่บ้านเช่น คณะกรรมการชุดคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรทั้งนั้นให้คนอาชีพเกษตรกรมาตรวจรับงานเช่นงานทำถนน ค.ส.ล. งานสร้างสะพาน โครงสร้างเหล็กแท็งก์น้ำ งานระบบต่าง ๆ หรือจะเป็นการเบิกจ่ายการทำบัญชี ทั้งที่ควรให้มืออาชีพเข้ามาทำการตรวจ เป็นต้น

ข้อค้นพบ จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ ค้นพบประเด็นสำคัญว่า

การจัดตั้งชุดคณะกรรมการต่าง ๆ ก็ยังเป็นคนในหมู่บ้านที่ไม่มีความชำนาญการเฉพาะด้านเพียงพอ อีกทั้งบางชุดคณะกรรมการยังเป็นเครือข่ายที่พี่น้องกันย่อมง่ายต่อการรู้เห็นเป็นใจให้เกิดการทุจริตในโครงการได้สูง เพราะในคู่มือในการทำโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ก็ได้ระบุไว้ชัดเจนว่าในการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน คัดเลือกกันเองให้เหลือ 3 ชุด แต่ละชุดบุคคลไม่ซ้ำกัน แต่ก็ไม่ได้ระบุว่าห้ามเป็นพรรคพวกกัน และเป็นญาติพี่น้องกันทั้งชุดคณะกรรมการ ระบุแค่ห้ามมีชื่อซ้ำกันเท่านั้น

5.1.2.3 การหลวม/การผ่อนปรนของฝ่ายตรวจสอบและฝ่ายที่ปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแล

แม้ว่า จะกำหนดให้ทางอำเภอปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลให้กับโครงการแต่ละโครงการทุกหมู่บ้านให้เป็นไปตามในกระบวนการและขั้นตอน ชุดคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) และหน่วยงานทหารในพื้นที่ซึ่งมีหน้าที่ประชุมกลั่นกรองอนุมัติโครงการและค่าใช้จ่าย ตามหลักเกณฑ์และอัตราค่าใช้จ่ายของทางราชการ และสำหรับกรณีที่ทางราชการมีการกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายหรือราคามาตรฐานเรื่องใดไว้ ให้ใช้จ่ายตามเกณฑ์ของทางราชการ ตามที่คู่มือได้ระบุไว้อย่างชัดเจนแต่ในการทำงานจริงผู้ใหญ่บ้านไม่ได้อ้างอิงถึงกฎข้อนี้เลย หลังจากประชาคมจากชาวบ้านมา

เป็นเรียบร้อยแล้ว แล้วก็นำโครงการไปขอแบบกับกองช่างขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ออกแบบในส่วนต่าง ๆ ตามที่โครงการได้ผ่านประชาคมมา

นอกจากนั้น กองช่างขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพื้นที่ ไม่ได้ถือเอากฎเกณฑ์ของคู่มือโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐมาเป็นเกณฑ์หลักในการให้ราคาประเมินในการก่อสร้างหรือการจ้างเหมาหรือครุภัณฑ์ต่างที่มีการจัดซื้อเป็นตัวกำหนด แต่กองช่างขององค์การบริหารส่วนตำบลอาจจะใช้เกณฑ์อื่นมาเป็นตัวกำหนดราคาแทนซึ่งเป็นการผิดกฎระเบียบของโครงการแต่คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) และหน่วยงานทหารในพื้นที่ซึ่งมีหน้าที่ประชุมกลั่นกรองอนุมัติโครงการและค่าใช้จ่ายกลับนิ่งเฉยปล่อยให้โครงการผ่านไปโดยไม่มีการถ่วงติงแต่อย่างใด

การพิจารณาในการเขียนแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่เขียนแบบให้ทุกโครงการจะให้ราคาเต็มจำนวนยอดของงบประมาณทุกโครงการ เช่น โครงการในตัวอย่างที่คู่มือโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐได้เป็นตัวอย่างไว้ให้ หากจะนำมาเทียบกันราคากันน่าจะมีความแตกต่างกันไม่มากก็น้อยคงจะไม่เท่ากันทั้ง 40 โครงการ แต่กลับมียอดในการก่อสร้างโครงการเท่ากันหมดทุกโครงการและทุกพื้นที่ในประเทศไทยไม่ว่าพื้นที่ในหมู่บ้านนั้น ๆ จะอยู่ใกล้หรือไกลวัดฤทธิงามก็ตามภูมิประเทศจะแตกต่างเพียงใดก็ตาม กองช่างองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ยังคงให้ราคาตามงบประมาณเท่ากันหมด ซึ่งส่อไปทางทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐอย่างชัดเจน

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกประเด็น สาเหตุในการทุจริตจากการกำหนดสเปค (SPEC) ของโครงการ และระยะเวลาที่เร่งรีบของโครงการ และการกำหนดให้ดำเนินการพร้อม ๆ ทั้งประเทศ ส่งผลให้ราคาสินค้าหรือวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องมีราคาเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าช่วงเวลาปกติ

การวิจัย เรื่อง “ลักษณะการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ ศึกษาในเขต อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการดำเนินโครงการที่เร่งด่วนของรัฐบาล คสช. ของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา กล่าวคือ แม้จะกำหนดให้มีหน่วยงานต่าง ๆ ทำหน้าที่กำกับดูแลให้กับโครงการแต่ละโครงการให้เป็นไปตามในกระบวนการและขั้นตอน ชุดคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) และหน่วยงานทหารในพื้นที่ซึ่งมีหน้าที่ประชุมกลั่นกรองอนุมัติโครงการและค่าใช้จ่าย ตามหลักเกณฑ์และอัตราค่าใช้จ่ายของทางราชการ มีคู่มือระบุไว้อย่างชัดเจน แต่ในการทำงานจริง กลับพบว่า ไม่ได้อ้างอิงยึดถือหลักระเบียบมากนัก เนื่องจากถูกมองว่า เป็นโครงการเร่งด่วน หากไม่ดำเนินการจะไม่ได้งบประมาณ แม้ว่า อาจจะไม่สอดคล้องกับความจำเป็นเร่งด่วนหรือความต้องการที่แท้จริงของประชาชน แต่ประชาชนในพื้นที่ก็มักจะเห็นด้วยที่จะให้ดำเนินการ ดีกว่าไม่ได้โครงการใดเลย เป็นต้น โครงการลักษณะนี้มักจะเกิดการหลวม/การผ่อนปรนของฝ่ายตรวจสอบ เช่นเดียวกับโครงการลักษณะเดียวกันกับโครงการเร่งด่วนอื่น ๆ ของรัฐบาล คสช. ซึ่งมีกระบวนการและที่มาของริเริ่ม

นโยบายหรือโครงการโดยขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่เป็นระบอบประชาธิปไตย เช่น โครงการพระราชรัฐ โครงการช่วยเหลือชาติ โครงการไทยนิยมยั่งยืน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงอื่น ๆ เป็นต้น

ซึ่งแม้ว่า จะกำหนดให้ทางอำเภอปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลให้กับโครงการแต่ละโครงการทุกหมู่บ้าน ให้เป็นไปตามในกระบวนการและขั้นตอน ชุดคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) และหน่วยงานทหารในพื้นที่ซึ่งมีหน้าที่ประชุมกลั่นกรองอนุมัติโครงการและค่าใช้จ่าย ตามหลักเกณฑ์และอัตราค่าใช้จ่ายของทางราชการ และสำหรับกรณีที่ทางราชการมีการกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายหรือราคารามาตรฐานเรื่องใดไว้ ให้ใช้จ่ายตามเกณฑ์ของทางราชการ ตามที่คู่มือได้ระบุไว้อย่างชัดเจนแต่ในการทำงานจริงผู้ใหญ่บ้านไม่ได้อ้างอิงถึงกฎข้อนี้เลย หลังจากประชาคมจากชาวบ้านมาเป็นเรียบร้อยแล้วก็นำโครงการไปขอแบบกับกองช่างขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ออกแบบในส่วนต่าง ๆ ตามที่โครงการได้ผ่านประชาคมมา

นอกจากนั้น บางประเด็นก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ บุญรัตน์ ทิรวม (2558) เรื่อง การแทรกแซงแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่ค้นพบประเด็นที่เกี่ยวข้องว่า ลักษณะแนวทางการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการแทรกแซงของรัฐบาล เนื่องจากการแทรกแซงของรัฐบาลทำให้งบประมาณรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการ การที่หน่วยงานอื่นขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยไม่ได้รับไว้ในแผนพัฒนาตั้งแต่แรก ทำให้การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการปรับแผนพัฒนา ตลอดจนการโอนงบประมาณเพื่อดำเนินการ ซึ่งบางครั้งก็ไม่เป็นไปตามปัญหาความต้องการของประชาชน และไม่เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับหน่วยตรวจสอบการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานเจ้าของงบประมาณเนื่องจากเงื่อนไขในการสนับสนุน ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องบรรจุโครงการพัฒนาไว้ในแผนพัฒนาเป็นจำนวนมาก เพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขของเจ้าของงบประมาณ นอกจากนี้ การพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลยังทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินนโยบายจากรัฐบาล เพื่อที่จะได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานมากกว่าที่จะมีความพร้อมรับผิดชอบต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยตรง ทั้งนี้ บทบาทในการกำหนดนโยบายการพัฒนาต่าง ๆ จึงควรเป็นของท้องถิ่นมากขึ้น หน่วยงานราชการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคควรทำหน้าที่เป็นหน่วยงานทางวิชาการ ซึ่งเสนอทางเลือกในการจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ท้องถิ่น แต่มีใช้ตัดสินใจหรือดำเนินการแทน

ซึ่ง บุญรัตน์ ทิรวม (2558) เสนอให้ยกเลิกการแทรกแซงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของหนังสือสั่งการหรือด้วยวาจา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกระทรวงมหาดไทยและกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สั่งการลงไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรปล่อยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการพิจารณาสั่งการการปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของรัฐที่เห็นว่ามีเหมาะสมแก่ท้องถิ่น

5.3 ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอข้อเสนอแนะ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (policy implications) เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และข้อเสนอแนะเชิงวิชาการสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (policy implications) เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

ผลที่ได้จากการวิจัย มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ที่สำคัญดังนี้

5.3.1.1 ควรปรับปรุงแบบการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ จากที่กรณีหมู่บ้านดำเนินการเอง ต้องดำเนินการและเบิกจ่ายให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 31 มกราคม 2560 หรือการกำหนดลักษณะของโครงการ หรือข้อห้ามของโครงการที่เหมือนกันทั่วประเทศ อาจจะไม่สอดคล้องกับลักษณะปัญหาและความจำเป็น หรือความต้องการของคนในแต่ละพื้นที่ซึ่งจะมีปัญหา และความจำเป็นเร่งด่วนที่แตกต่างกัน

5.3.1.2 รัฐบาลควรโอนงบประมาณเหล่านี้ไปให้ท้องถิ่นเป็นฝ่ายดำเนินการโดยตรง เพื่อลดปัญหาการแทรกแซง และการกำหนดรูปแบบจากหน่วยงานส่วนภูมิภาค ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้ไม่ได้ผ่านกระบวนการประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

5.3.1.3 การดำเนินลักษณะโครงการที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันทั่วประเทศ ทำให้สินค้าหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องบางประการขาดตลาด ส่งผลให้ราคาเพิ่มสูงขึ้น อาทิ อุปกรณ์เกี่ยวกับระบบประปาหมู่บ้าน หรือพันธุ์ไม้บางประเภท เป็นต้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการสำหรับการศึกษารoundต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปที่สำคัญ ได้แก่

5.3.2.1 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในระบบตรวจสอบของประชาชนในโครงการของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ทุกระดับ นอกจากจะศึกษาระเบียบข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในระบบตรวจสอบแล้ว ควรศึกษาตัวแปรทางด้านทัศนคติ มิติทางด้านวัฒนธรรมความเชื่อ และปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของประชาชนด้วย

5.3.2.2 ควรศึกษาระบบการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยทั้งระบบ โดยพิจารณาจุดเด่น จุดด้อย ต้นทุน ผลลัพธ์ ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิรูประบบการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการไทยให้เกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

5.3.2.3 ควรเลือกกรณีศึกษาต่างประเทศ หรือกรณีประเทศไทยต้องเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ อาทิ ภาคใต้ ภาคตะวันตก หรือ ภาคเหนือ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทุจริต ระบบตรวจสอบ และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเหมือนหรือแตกต่างจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทยอย่างไร โดยเฉพาะการมุ่งวิเคราะห์ตัวแปร/ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ การเมือง

5.3.2.4 ควรศึกษารูปแบบการทุจริต ระบบการตรวจสอบ ปัญหาในการตรวจสอบ ในหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคอื่น ๆ เปรียบเทียบกับการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กุลวดี สมสกุลชัย. **ประสิทธิผลในการนำแผนปฏิบัติการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในระดับชุมชน: กรณีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี.** การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2560.
- โกวิทย์ พวงงาม. **การทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: มาตรการและกลไกการป้องกัน.** กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- เขมฤดี วานิกานุกุล. **การวิเคราะห์โครงสร้างลักษณะการเกิดคอร์รัปชัน กรณีศึกษา คอร์รัปชันกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ.** กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2546.
- ชินนะพงษ์ บำรุงทรัพย์ และคณะ. **การคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่งในระบบราชการ (Corruption in Selling and Buying Positions in the Thai Bureaucratic System).** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2546.
- เชิงชาญ จงสมชัย และวิเชียร ต้นศิริคงคล. **รายงานวิจัยการศึกษาการคอร์รัปชันในองค์การบริหารส่วนตำบล (Corruption in Sub-District Administrative Organization).** มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- เชียงใหม่นิวส์. “รัฐควักให้อีก หมู่บ้านละ 2.5 แสน ชับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ตามแนวทางประชารัฐภาค 2”, **ข่าวเด่น.** <http://www.chiangmainews.co.th/page/archives/532036>. 26 ตุลาคม, 2559.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการแนวใหม่(Introduction to Modern Public Management).** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2549.
- ธีรยุทธ บุญมี. **ธรรมรัฐแห่งชาติ ยุทธศาสตร์กู่หายนะประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สายธาร, 2541.
- บุญรัตน์ ที่รวม. **การแทรกแซงแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2558.**
- ประเทือง ม่วงอ่อน. **ระบอบการตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2557.**
- ประเวศ วะสี. “ระเบียบวาระแห่งชาติปฏิรูปสังคมไทย”, ใน **ธรรมรัฐจุดเปลี่ยนประเทศไทย.** พิทยา ว่องกุล. บรรณาธิการ. น.19-34. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นท์ติ้ง, 2541.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. **ธุรกิจ รัฐและคอร์รัปชัน.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2545.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- พรรคักดี ผ่องแผ้ว. รายงานวิจัยองค์ความรู้ว่าด้วยการทุจริตและประพฤติมิชอบในราชการไทย (Body of Knowledge on the Corruption in Thai Government Service). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ, 2539.
- พระราชบัญญัติจัดระเบียบหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 96 ตอนที่ 75 ฉบับพิเศษ. หน้า 18-28. 10 พฤษภาคม, 2522.
- พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 31 ตอนที่ 0ก. หน้า 229-274. 17 กรกฎาคม, 2457.
- ไพโรจน์ ภัทรนรากุล. ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interests): ศึกษากลุ่มวิชาชีพข้าราชการและเจ้าหน้าที่หน่วยงาน ภาครัฐ. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2546.
- ภาณุ ลวกุล. รูปแบบและวิธีการคอร์รัปชันในองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.
- มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคณะ. รายงานวิจัยการศึกษาลักษณะ รูปแบบ และความเสี่ยงต่อการ ทุจริตในองค์กรสาธารณะนอกระบบราชการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2554.
- ศาสนะ ประทาน. การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันองค์การบริหารส่วนตำบลลาดควาย อำเภอ ศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.
- ศุภชัย ยาวะประภาส และคณะ. “คอร์รัปชันและการซื้อขายตำแหน่งในทัศนะข้าราชการ (Corruption and Position Buying: The Perspective of Civil Service Officers)”, ใน รายงานการวิจัย คอร์รัปชันในประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือน. น.1-4. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิง, 2544.
- สำนักข่าวทีนิวส์. “กาฬสินธุ์สอบ! ถนนงบประชารัฐ ชาวบ้านร้องถนนผิวโผล่ วอนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่ดูแลด่วน”, ข่าวภูมิภาค 77 จังหวัด Tnews. <http://www.77jowo.com/contents/17480>. 1 มิถุนายน, 2560.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี. “โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อน เศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐประจำปีงบประมาณ 2560”, ข่าวประชาสัมพันธ์. http://pr.prd.go.th/ubonratchathani/ewt_news.php?nid=7048&filename=index. 4 พฤศจิกายน, 2560.
- อรทัย ก๊กผล. รายงานวิจัยความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา ประเทศไทย, 2546.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

อรนุช แซ่เฮง. ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนตำบล: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภอมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2558.

Hofstede, G. **Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values.** Beverly Hill: Sage Pud, 1980.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายชาญณรงค์ เกยวิจิตร
วัน เดือน ปีเกิด	27 พฤษภาคม 2522
ภูมิลำเนา	บุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2540 - 2544 ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประวัติการทำงาน	พ.ศ.2546 – 2549 ตำแหน่ง ผู้จัดการทั่วไปและบรรณาธิการ บริษัท ฮาลาล กรุ๊ป ผู้ผลิตและจัดจำหน่ายนิตยสารฮาลาล นิตยสาร POLITICS และสำนักพิมพ์ พ.ศ. 2549 – 2556 ตำแหน่ง บรรณาธิการอำนวยการ สำนักพิมพ์ รากแก้วบู๊ค พ.ศ. 2549 – 2557 ผู้ก่อตั้งโครงการร่วมใจส่งเสริมเยาวชนคนไทยรักการอ่าน พ.ศ. 2557 – 2561 ตำแหน่ง ผู้จัดการ
ตำแหน่งงาน	ผู้จัดการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ช.เพชร โทรศัพท์ 081-686-4546